

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII, TINERETULUI ȘI SPORTULUI
UNIVERSITATEA „1 DECEMBRIE 1918” ALBA IULIA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOLOGIE

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

ALEXANDRU IVASIUC

Studiu monografic

Coordonator științific,
Prof. univ. dr. Mircea Popa

Doctorand,
Gheorghe Andrașciuc

2010

CUPRINS

INTRODUCERE	5
Argumentul subiectiv.....	6
Argumentul obiectiv.....	8
I. COPILĂRIA ȘI MODELELE EXISTENȚIALE	14
II. ANII EXPERIENȚELOR TRAUMATIZANTE	22
2.1. Alexandru Ivăsiuc – curajul antidogmatizării.....	28
2.2. Experiența carcerală.....	43
2.3. Alexandru Ivăsiuc în dosarele Securității.....	50
III. IVĂSIUC – MARXIST SAU PROMOTOR AL POLITICII DE STÂNGA	61
IV. ALEXANDRU IVĂSIUC ÎN OGLINDA PRIETENILOR	66
V. LITERATURA „OBSEDANTULUI DECENIU”	73
5.1. Alexandru Ivăsiuc și climatul „obsedantului deceniu”.....	81
VI. POLIFONIA DISCURSULUI ROMANESC	87
6.1. Supremația eseismului.....	105
6.2. Tensiunea narativității.....	116
VII. TEME ALE CREAȚIEI LUI ALEXANDRU IVĂSIUC	121
7.1. PUTEREA	121
7.1.1. Individul împotriva puterii.....	132
7.1.2. Individul identificat cu puterea.....	142
7.2. IUBIREA	174
7.3. DEMASCAREA	196
7.3.1. Imaginea torționarului.....	207
7.3.2. Imaginea victimei.....	218
7.4. FAMILIA	232
7.5. AMINTIRILE	246
VIII. AVATARURI ALE PERSONAJELOR LUI ALEXANDRU IVĂSIUC	255
8.1. Odiseea maramureșeană.....	271
8.2. Ordinea.....	278
8.3. Frica.....	284
8.4. Oglinda.....	294
8.5. Privirea.....	304
8.6. Pășările.....	310
8.7. Apa.....	317
8.8. Iluminarea.....	321
8.9. Războiul.....	326
IX. ROMANUL POLITIC ÎNTRE DEZIDERATE ȘI REZULTATE	333
X. NUVELISTICA LUI ALEXANDRU IVĂSIUC	347

XI. ESEISTICA LITERARĂ ȘI POLITICĂ A LUI ALEXANDRU IVASIUC.....	365
11.1. Problematika literară.....	375
11.2. Atitudinea marxistă.....	394
CONCLUZII: ALEXANDRU IVASIUC ÎNTRE PREZENT, TRECUT ȘI VIITOR.....	399
BIBLIOGRAFIE.....	406

Concepte cheie: „obsedantul deceniu”, romanul de analiză, romanul eseistic, tehnicile discursive, substratul ideologic, radicalitatea, primenirea literarității, pluriperspectivismul, „vocile” narativității, heterodiegeza, intradiegeza, eseismul.

Acest studiu se dorește a fi un demers de restabilire a locului operei lui Alexandru Ivasiuc în contextul literaturii române. După 1989, scriitorul a fost scos din centrul atenției conștiinței criticii și a celei publice, fiind inclus în cadrul scriitorilor „oportuniști”. Dacă în perioada „liberalizării”, prozatorul era încadrat în categoria „scriitorilor canonici” (a fost prezent în programele școlare, în cele universitare și a fost unul dintre animatorii fenomenului cultural național), în prezent, este trecut în „umbra uitării”. Pornind de la această antinomie a receptării prozatorului, considerăm că este nevoie de o reevaluare a biografiei și a literarității acestuia. În primul rând, simțim nevoia unor clarificări privind „substratul” care a stat în spatele motivației aceluia care au asociat numele său cu sintagme precum: „colaborator al Securității”, „teoretician al marxismului”, „compromișător al esteticului prin ingerința politicului” etc. În al doilea rând, ne propunem să identificăm acele aspecte ale narativității care au determinat primenirea retoricii literare din perioada „obsedantului deceniu”. În al treilea rând, dorim să evidențiem elementele individualizatoare ale poeticii epicității prozatorului, prin raportare la contextul literaturii române postbelice.

Prezenta teză își propune să definească statutul operei scriitorului în cadrul evoluției literaturii române din perioada „liberalizării”, când retorica epicității este revigorată prin complexitatea registrelor stilistice, prin diversitatea modelelor estetice, prin „fotografierea” proceselor ontologice, sociale și politice etc. Toate aceste aspecte reprezintă un început al primenirii discursului literar. Contextul „relaxării” permite o anumită metamorfoză la nivelul perspectivei asupra raportului dintre individ și dimensiunea politicului. Schimbarea de paradigmă față de actul literarității duce la diversificarea viziunilor și a stilurilor care privesc relația omului cu mundaneitatea. De asemenea, această atmosferă favorizează sincronizarea literaturii cu experiențele romanului occidental.

În noile spații românești, protagoniștii încep să corporalizeze diverse avataruri ale ființei, plasate undeva între principiile „libertății” și cele ale „necesității”. În raport cu dimensiunea mundană a existenței, prinde contur o tipologie umană, desprinsă de filistinismul societății, dominată de ideologia totalitarismului. Dacă epoca dogmatismului stalinist era stăpânită de schematismul construcției epicității și de reprezentarea maniheistă a personajelor, în perioada „liberalizării”, construcția epică se focalizează pe introspecția abisurilor ființei, pe surprinderea, într-o formă complexă, a metamorfozelor interiorității, la nivel psihologic și moral. Sub aspect naratologic, diegezele sunt proiectate spre introspecție, monolog interior și stil indirect liber. Stilistica reprezentării limbajului este în concordanță perfectă cu tipologiile intelectualului, capabile să întruchipeze cele mai profunde zone ale complexității umane, de multe ori raportate la spațiile simbolului, ale mitului sau ale parabolei.

În această atmosferă a transfigurărilor fundamentale ale spațiului literarității, Alexandru Ivasiuc ocupă un loc primordial. Prin opera sa, autorul surprinde toate aceste schimbări, situând prototipul dogmaticului într-o relație de opoziție cu cel al exponentului „liberalizării”. În demersul său romanesc, prozatorul eludează șabloanele procustiene ale cenzurii și apropie discursul epic de procesul dezideologizării, atât la nivelul construcției diegezei, cât și la nivelul fabulei. Din această perspectivă, spațiul epic surprinde statutul individului în societatea comunistă. Pentru reprezentarea cât mai veridică a atmosferei acestei perioade, scriitorul își supune protagoniștii procesului alienării. Alteritatea ființei lor este determinată de incapacitatea de a găsi o soluție eficientă, pentru a ieși din ecuația nimicitoare a raportului dintre libertate și necesitate. Eroii autorului nu reușesc să obțină accesul spre libertate, întrucât nu pot să înțeleagă imperativele necesității istorice. Romancierul își aruncă personajele în această luptă dihotomică, urmărind de pe poziția, uneori demiurgică, alteori implicată în surprinderea planului subiectiv al personajelor, strategiile acestora de a ieși din impasul ontologic. În acest caz, Ivasiuc oferă o perspectivă particularizatoare a redării contradicțiilor sociale, prin reprezentarea celor două discursuri (oficial și cel al realității), în plan moral și social.

Lucrarea este structurată pe 15 capitole care urmăresc abordarea operei autorului dintr-o perspectivă monografică. Între cele două componente, biografie și operă, există o circulație largă, în sensul în care experiențele auctoriale justifică viziunea asupra anumitor destine ale eroilor săi și în

sensul în care scriitorul transferă protagoniștilor spațiului românesc o anumită viziune asupra distopiei sociale și politice ale perioadei dogmatismului stalinist.

Pentru a realiza un demers obiectiv asupra evaluării literaturii din perioada postbelică, se pot aplica două grile. Pe de o parte, se poate recurge la o perspectivă neutră, detașată de limitele procustiene la care au fost supuși scriitorii, pe de altă parte, literatura acestei perioade poate fi privită prin prisma unui „ochi” care înțelege climatul cultural în contextul căruia au apărut aceste opere. Noi considerăm că este nevoie de o contopire a celor două instanțe de receptare, pentru a ajunge la comprehensiunea obiectivă a fenomenului literar din acea perioadă.

Până în prezent, scriitorului i-au fost dedicate mai multe monografii: Ion Vitner (*Alexandru Ivasiuc: înfruntarea contrariilor*, 1980), Ion Bogdan Lefter (Prefața la romanul *Păsările*, 1984, reluată în *Alexandru Ivasiuc, ultimul modernist*, 2001), Cristian Moraru (*Proza lui Alexandru Ivasiuc. Anatomia imaginii*, 1988) și Sanda Cordoș (*Alexandru Ivasiuc, monografie*, 2001). Studiile publicate înainte de 1989 trebuiau să se subordoneze unei anumite grile impuse de cenzura comunistă. Din această perspectivă, considerăm că putem aduce anumite îmbunătățiri privind deconstrucția mitului comunist și decriptarea retoricii limbajului duplicității. Pentru a lămurii întrebările cu privire la statutul de „colaborator” al Securității, am consultat *Dosarele de urmărire informativă* ale prozatorului de la CNSAS, punând informațiile din cadrul acestor dosare în „oglină”, cu cele vehiculate în conștiința critică și în cea publică.

În capitolul I, sunt supuse discuției **modelele existențiale** care și-au pus amprenta asupra personalității prozatorului. În primul rând, la baza formării viitorului scriitor stau două culturi: cultura Maramureșului istoric și cea a Bucovinei. Pe filieră maternă, Ivasiuc provine dintr-o familie de intelectuali care a dat țării numeroși juriști și reprezentanți ai bisericii. Strămoșii autorului au luptat pentru propășirea spirituală a poporului român din spațiul Ardealului, înțelegând că doar prin cultură există posibilitatea conservării aspectului identitar. În 1877, aceștia au contribuit la înființarea „Asociației pentru cultura poporului român din Maramureș”, cu un rol extraordinar în educarea elevilor români din această zonă a țării. Fratele străbunicii scriitorului a fost ultimul prefect român înainte de 1867. Pe linie paternă, autorul provine dintr-o familie de germani, polonezi și ucraineni, ce s-a stabilit în Suceava, la începutul secolului al XX-lea. Dacă de la mamă a moștenit sensibilitatea, rezistența la efort, mila pentru cei umili, de la tatăl său a moștenit rigurozitatea, cultul valorii și lipsa oricărui compromis, dar și o oarecare predispoziție pentru imaginație.

La Ivasiuc, apare tendința de a-și căuta rădăcinile în vechile familii autohtone, dar și în cele europene. În argumentarea originii sale nobiliare, realul se amestecă cu ficțiunea, fără demarcațiuni precise. Este greu de stabilit în ce măsură „pretențiile” nobiliare ale scriitorului sunt veridice. *Diplomele maramureșene* confirmă o anumită opinie a autorului. Cert este, că prin strămoșii săi, Ivasiuc a participat la scrierea unei file importante în istoria neamului românesc, prin lupta pentru conservarea și perpetuarea românismului din acest spațiu al țării.

În următorul capitol, **Anii experiențelor traumatizante**, sunt relevate aspectele care au transformat autorul în victimă directă a sistemului totalitarist. Datorită firii sale curioase, se apropie prea mult de elementele tabu ale epocii staliniste. Indiferent de contextul în care se găsește, Ivasiuc nu își poate cenzura reacțiile. Scriitorul este într-o perpetuă emulație atât cu sinele, cât și cu ceilalți. În această perioadă, prozatorul intră în contradicție cu principiile sistemului care pleda pentru „conformism” și „uniformizare”. Fiind un spirit al libertății, își expune convingerile anticomuniste în diverse medii.

În subcapitolul **Alexandru Ivasiuc – curajul antidogmatizării**, este scoasă în evidență atitudinea iconoclastă a scriitorului față de sistemul totalitar, manifestată după plecarea sa din Sighetu Marmăției. În 1951, se înscrie la Facultatea de Filozofie a Universității din București, însă din cauza „ploconirii în fața filozofiei idealiste și a originii nesănătoase” este exmatriculat, fără dreptul de a se înscrie la vreo altă facultate din țară. Ivasiuc își atrage oprobriul aparatului represiv, din cauza pozițiilor sale antitotalitare și a deselor ironii la adresa noii puteri. Prima arestare (1953) este determinată de intervențiile sale intrepide din timpul unui seminar de marxism și de decizia sa, în calitate de translator și de ghid, în timpul Festivalului Mondial al Tineretului, de a duce delegațiile străine în zonele paupere ale periferiei Bucureștiului, pentru a le arăta discrepanța dintre discursul

oficial și adevărata realitate. Toate aceste fapte determină exmatricularea, arestarea și anchetarea autorului, însă, din lipsa unor probe concludente, este eliberat. De asemenea, după ce autorul intră în vizorul Securității, este descoperită existența unei „organizații subversive”, coordonată de Adrian Herelea. Printre membrii acesteia, este descoperit și numele lui Alexandru Ivasiuc. În același an, în care este exmatriculat de la Filozofie, Ivasiuc se înscrie la Facultatea de Medicină. „Reușita” studentului este privită cu suspiciune de către ceilalți colegi. Pornind de la opiniile circumspecte ale acestora, Securitatea demarează o anchetă în interiorul structurilor sale, pentru a observa dacă Ivasiuc nu este membru al vreunei structuri a propriilor servicii. Concluzia la care ajunge ancheta este că acesta nu face parte din nicio structură a aparatului represiv.

Momentul a culminat cu sprijinul pe care autorul a dorit să-l acorde studenților maghiari anticomuniști, ocupându-se direct de organizarea unei manifestații anticomuniste, în Piața Universității. Pe 6 noiembrie, este arestat, anchetat, schingiuit și condamnat la cinci ani de detenție. După eliberare, atitudinea sa antitotalitară revine. În 1968, Securitatea interceptează o convorbire privată cu Adrian Păunescu, în care Ivasiuc comentează cuvântarea lui Nicolae Ceaușescu, cu prilejul împlinirii a 25 de ani de la publicarea primului număr al „Scânteii”. Cu acest prilej, scriitorul deplânge lipsa solidarității breslei, imputându-i obediența față de regim.

După eliberare, Ivasiuc lucrează ca muncitor necalificat la Fabrica de Medicamente „Sintofarm”, iar în 1964, printr-o cunoștință de familie, care lucra la Ambasada SUA de la București, este angajat, la început ca muncitor, iar ulterior e transferat la Serviciul de presă al ambasadei. În același an, este remarcat de Mihaela Dragomir, semnatarul rubricii „Poșta redacției” de la „Luceafărul”. În 1968, obține bursa Ford, destinată scriitorilor din Estul Europei. Cu acest prilej, prozatorul ține conferințe la mai multe universități: Columbia, Berkeley – California, East – Texas, Ann – Arbor, Michigan, în Anglia, la Oxford, la Colegiul Saint-Antonius ș.a., unde le vorbește studenților despre cultura română contemporană și despre raportul literaturii autohtone cu cea universală. După întoarcerea în țară, se relansează ca eseist, devenind titularul rubricii „Pro domo” (1969-1976) de la „România literară”. Tot atunci mai scrie la rubrica „Argument” de la „Contemporanul” și colaborează la „Informația Bucureștilui”. În 1970, este numit redactor-șef al Editurii „Cartea Românească”, director al Casei de film nr.1, secretar al Uniunii Scriitorilor din România și totodată obține diverse premii pentru proză: Uniunea Scriitorilor îi decernează Premiul pentru romanul *Vestibul* (1970), în 1968, obține Premiul pentru proză al revistei „România literară”, pentru romanul *Interval*, care a fost în competiție cu romanul *Îngerul a strigat* al lui Fănuș Neagu, în 1970, obține Premiul Academiei, iar în 1970, i se decernează Premiul Consiliului Culturii și al Educației Socialiste. Premiile sunt obținute pentru tehnica literară novatoare și pentru primenirea discursului românesc.

În iunie 1971, la Casa Scriitorilor din Neptun, în cadrul întâlnirii scriitorilor cu Nicolae Ceaușescu, Ivasiuc are o intervenție curajoasă, cerând libertate pentru breasla sa. Prozatorul susține că nu vrea „toleranță” din partea partidului, ci „libertate”. Din cele patru stenograme realizate cu acel prilej și publicate de Liviu Malița în volumul *Ceaușescu, critic literar. Ediție, studiu introductiv și note de Liviu Malița*, poate fi remarcată atitudinea incisivă a lui Ivasiuc în ceea ce privește dobândirea expresiei de independență, în raport cu factorul politic. Prozatorul atrage atenția asupra neconcordanței societății socialiste, modelate de noua ideologie. În opinia sa, literatura trebuie să fie cu un pas înaintea societății, să prevadă drumul urmat și soluțiile spre care trebuie să se îndrepte aceasta. Dacă Ceaușescu insistă asupra scrierii unei literaturi în centrul căreia să se găsească preocupările prezente ale omului, prozatorul subliniază că și eșecurile acestui om și ororile politicii totalitare trebuie să fie prezente, deoarece idilizarea ar crea o impresie falsă a vieții. De asemenea, scriitorul aduce în discuție problema cenzurii.

Securitatea interceptează numeroase convorbiri purtate de scriitor cu diverse personalități, cu privire la politica nocivă promovată de Ceaușescu. De exemplu, în timpul discuției cu Corneliu Coposu, Ivasiuc se plângea de omniprezența minciunii, în toate sferile de activitate. Din această cauză, discursul oficialilor români stârnea diverse reacții ilare din partea occidentalilor.

În 1975, Direcția I a Securității respinge cererea lui Ivasiuc de a pleca în Suedia, unde urma să se publice romanul *Păsările*. Scriitorul este revoltat de decizia acesteia, amenințând că va da interviuri în presa străină, unde va vorbi de șantajul la care este supus din partea aparatului represiv, pentru a-i

obține colaborarea. În aceste condiții, Ivasiuc caută un scut împotriva eventualelor represalii din partea Securității; se gândește la prestigiul câștigat în Occident, care l-ar putea salva de răzbunarea organelor represive. De asemenea, relațiile sale din mediul diplomatic constituiau un atu pentru apărarea de Securitate.

În capitolul **Experiența carcerală**, sunt surprinse scenele de dezumanizare din spațiul carceral de la Jilava, Aiud, Gherla și din lagărele de muncă Periprava, Stoieniști și Salcia, în centrul cărora se găsea scriitorul, alături de Nichifor Crainic, Alexandru Paleologu, Alexandru Zub, Nicolae Balotă, Dinu Pillat, Nicolae Steinhardt, Constantin Noica, Petre Țuțea, Max Bănuș și mulți alții. Aceste experiențe sunt surprinse de Anton Florin Pavlovici, în *Tortura pe înțelesul tuturor* și în *Frica și Pânda*, precum și de Lucia Hossu Longin, în *Memorialul durerii. Istoria care nu se învață în școală*, și nu în ultimul rând, de Paul Goma, în *Gherla* și în *Bonifacia* etc. Din această perspectivă, portretul viitorului scriitor reprezintă o ecloziune a lumii subterane, ce se dorea ocultată de către reprezentanții totalitarismului. Aversiunea față de regimul represiv nu încetează nici în spațiul carceral. Pe 29 septembrie 1961, șeful Serviciului „C” al Securității cere prelungirea detenției, prin domiciliul obligatoriu, timp de 12 luni, în comuna Rubla, raionul Brăila, deoarece autorul este semnalat că a desfășurat „propagandă dușmănoasă” printre deținuți. Dincolo de tendința de dematerializare a ființei, supraviețuirea se datorează permanentei revigorări a spiritului. În acest mod, spațiul carceral este adesea transformat într-un adevărat centru de supraviețuire a spiritului, prin conferințele ținute în fața deținuților de părintele Chiriac care le vorbește despre existențialism, de I. D. Sîrbu care conferențiază despre estetică, filozofie și psihologie, Sergiu Al-George, despre orientalistă și engleză, Alexandru Paleologu, despre filozofia lui Bergson și teatrul absurd al lui Eugen Ionesco, Sașa Ivasiuc, despre filozofie și psihiatrie și Alexandru Zub despre istorie. Dincolo de aceste prelegeri, Ivasiuc împreună cu Nicolae Balotă recită poezii din opera lui Baudelaire, Mallarmé, Arghezi ș.a., prin alfabetul Morse. Această experiență este surprinsă și de Paul Goma, însă portretul lui Ivasiuc este descris de către disidentul român din perspectiva persiflatoare. Numeroase experiențe ale autorului sunt transfigurate în spațiul romanescului și atribuite unor personaje care reprezintă destinul tragic, ca „produs” al unui context al temporalității, definit prin omniprezența „necesității”.

În capitolul **Alexandru Ivasiuc în dosarele Securității**, sunt surprinse particularitățile activității autorului, așa cum sunt ele conservate în documentele arhivei de la CNSAS, unde se găsesc două *Dosare de urmărire informativă* ale scriitorului. Primul dosar a fost deschis pe 16 noiembrie 1954, prin preschimbarea dosarului individual al lui Ioan Hoancă într-un dosar de grup, din care mai făceau parte Vasile Luca, Nicolae Radu și Lucian Roșca, și închis pe 21 ianuarie 1958.

Atitudinea ostilă față de regimul politic și reacțiile lui Alexandru Ivasiuc, dincolo de linia oficială a partidului, duc la crearea unui nou *Dosar de urmărire informativă*, pe 30 noiembrie 1974, sub numele conspirativ de „Iuda”, deoarece scriitorul este „semnalat cu manifestări ostile și relații de natură suspectă cu funcționarii unor ambasade acreditate la București”.

Pe baza unor diversiuni, Securitatea își propune să distrugă anturajul lui Ivasiuc. Mai întâi decide să verifice întreaga operă a scriitorului, pentru a observa dacă nu sunt strecurate idei subversive, ca mai apoi să fie supuși toți prietenii scriitorului filtrului verificărilor din partea serviciilor Securității.

Un moment controversat îl constituie acuzele de „colaborare” a scriitorului cu Securitatea, aduse de către Paul Goma. *Cartea Albă a Securității. Istorii literare și artistice 1969-1989* respinge învinuirile aduse de Paul Goma lui Alexandru Ivasiuc. În același sens, s-au exprimat: Nicolae Breban, Nicolae Manolescu, Anton Florin Pavlovici ș.a. Dosarele de la CNSAS confirmă concluzia la care au ajuns cercetătorii de la SRI. Totuși, în cel de-al doilea dosar, există o notă nesemnată, prin care romancierul își ia angajamentul de a participa la „demascarea” lui Paul Goma. Ivasiuc acceptă să facă o recenzie a romanului *Gherla*, prin care să demonstreze „neadevărul” pe care se fundamentează cartea lui Goma. În demersul său, Ivasiuc își propune să aducă mărturiile colegilor de celulă ai lui Goma și ai săi. Însă, în cadrul recenziei, Ivasiuc nu face decât să confirme existența bățăilor și a dezumanizărilor deținuților din spațiul carceral.

În capitolul **Alexandru Ivasiuc – marxist sau promotor al „politicii de stânga”**, sunt punctate câteva aspecte ce țin de motivația care stă la baza îndreptării autorului spre această ideologie. În primul rând, Ivasiuc a citit literatura marxistă încă din perioada liceului, nu din convingere, ci din

nevoia comprehensiunii substanței filozofiei ce tindea să obnubileze o mare parte a lumii. Că nu a fost de acord cu aplicarea marxismului o dovedesc dese poziții antitotalitare, culminate prin două arestări și prin două *Dosare*. Pentru Ivasiuc, marxismul reprezintă un exercițiu pentru dezbateri intelectuale, care îi permite dezvoltarea diverselor abstracțiuni și în care pledează pentru un marxism „dinamic”, adaptat noii societăți. Privind dezbaterile ideologice, autorul se opune interpretărilor intermediare, care s-au îndepărtat de forma originală a „textelor-sacre”, propunând îndreptarea atenției spre textul-bază. Pe parcurs, lecturile sale marxiste sunt „aprofundate” în timpul studiilor universitare, în timpul sistemului carceral, dar și după eliberare. Nu se poate preciza cu certitudine dacă Ivasiuc a crezut în marxism cu sinceritate, cu toate că în diversele interviuri susținea apropierea sa de marxism. Dezbaterile ideologice pe care le promova îi asigurau un scut împotriva celor care îi aduceau diverse acuzații privind îndepărtarea de principiile comuniste. Ivasiuc pledează pentru un marxism al principiilor, pentru o confruntare ideologică, nu pentru o dispută socială. În opinia sa, perspectiva dialectică trebuia promovată în planul dezbaterii, nu în cel al reprezentării umane. Ținta discuțiilor trebuia să fie principiile, și nu oamenii. În acest sens, consideră scriitorul, reacția prezentului este în discordanță cu ideologia marxistă.

În cadrul dezbaterilor, intervențiile politice ale romancierului demonstrează o nesubordonare față de politica Partidului Comunist. Ivasiuc nu face parte din categoria celor care s-au grăbit să prezinte cu emfază viziunea partidului, într-un mod servil, deoarece a promovat o cale personalizată a retoricii marxiste. Ivasiuc este cunoscut ca un scriitor și eseist implicat puternic în problemele timpului său. Din această perspectivă, marxismul reprezintă o provocare la care prozatorul răspunde. Alexandru Ivasiuc vorbește de o singură formă de marxism: „marxismul creator”. În opinia sa, dialectica marxismului are capacitatea de a evidenția discrepanța dintre felul cum arată lucrurile și modul cum ar fi trebuit să arate. Prozatorul subliniază inadecvarea termenilor în sintagma „marxist conformist”, întrucât „marxismul te solicită să gândești, să compari totdeauna realitatea cu principiul, modificând realitatea în funcție de principiu, nuanțând principiul în acord cu realitatea” (*P.d.*, p.296)

În **Alexandru Ivasiuc în oglinda prietenilor**, sunt surprinse avatarurile personalității autorului, așa cum sunt ele conservate în imaginarii celor care au intrat în relație cu el. Dincolo de contextul socio-politic extrem de tumultuos, romancierul reușește să imprime în conștiința contemporaneității imaginea unei personalități dinamice, imprevizibile și a unei inteligențe scilipitoare. Nicolae Breban, Nicolae Manolescu, Nichita Stănescu, Dana Dumitriu, Ion Vianu, Ion Vitner, Constantin Coroiu, Matei Călinescu, Georgeta Horodincă, Alexandru George, Eugen Simion, Radu Cosașu, Corneliu Ștefanache au fost martorii direcți ai derulării „spectacolului” ideatic, dominat, într-un mod evident, de autor. Ivasiuc își impresiona prietenii prin cunoștințele vaste din multiplele domenii și prin modul cerebral de a pătrunde „dincolo de idei”, dincolo de „poarta” la care mintea multora se oprea. Din această perspectivă, conștiința contemporaneității reține marile însușiri ale scriitorului, precum: „curiozitatea nestăvilă”, curajul, „neastâmpărul imaginației creatoare”, „puterea de muncă”, persuasiunea, „fervoarea”, „febrilitatea”, „pasiunea”, „strălucirea” etc.

Fire tensionată, scriitorul era într-o perpetuă căutare de noi proiecte. Nu putea rămâne consecvent unei singure idei. Din această perspectivă, în permanență își surprindea cunoștinții. „Produsul finit” era cu totul diferit față de proiectul prezentat inițial. Natură agitată, predispusă spre surprinderea contrariilor ființei, ale ideilor și ale societății, autorul nu se putea acomoda cu filistinismul mundaneității. În timpul dialogului, scriitorul eluda, în totalitate, principiile comunicării fatice, dedicându-se totalmente construirii sistemelor abstracte. În „atelierul” de „modelare” a ideilor și a sistemelor abstracte, cei care se găseau în el asistau întotdeauna, la un „spectacol” dirijat cu multă abilitate de „forța demiurgică” a cerebralității auctoriale.

În următoarele capitole, sunt avute în vedere aspectele ce privesc opera scriitorului. În prima parte din cadrul acestei componente a lucrării, sunt definite câteva repere ale perioadei „**obsedantului deceniu**”, pentru a face o încadrare corectă a scriiturilor prozatorului, în contextul literaturii române postbelice. Sintagma „obsedant deceniu” introdusă de Marin Preda în articolul *Spiritul primar agresiv și spiritul revoluționar*, pentru a da un răspuns lui Geo Bogza care acuza prezența unui „hiatus” în dezvoltarea literaturii române de după 1947, este privită din două perspective. Pe de o parte, este avută în vedere reprezentarea particularităților individualizatoare ale acestei perioade de regres:

transformarea literaturii într-o anexă a politicului, literatura - mijloc de propagandă, anularea funcției imanente a artei, omniprezența realismului socialist, prezența schematismului epic, abordarea maniheistă a construcției personajelor, evocarea „drumului glorios” al partidului etc., iar pe de altă parte, sunt evidențiate particularitățile caracteristice perioadei „liberalizării”, în care paradigma raportării la prezent și la trecut capătă noi valențe. Scriitorilor le este permisă adoptarea unei atitudini critice față de crimele lui Dej, însă fără a supune discuției justetea sistemului, ideea colectivizării, în fond, ideile de bază ale comunismului. Din această perspectivă, „liberalizarea” permite primenirea discursului literar, prin următoarele mijloace: revigorarea funcției expresive a retoricii literare, restabilirea legăturii estetice cu literatura interbelică, sincronizarea literaturii române cu noile experiențe literare universale, abordarea critică față de distopiile perioadei staliniste, opțiunea pentru subiectivitate și autenticitate etc. În revigorarea actului literarității, scriitorii și-au asumat procesele morale și ontologice, introspectarea resurselor cerebralității și ale pasionalității, surprinderea spațiilor mitului și ale parabolei etc.

În subcapitolul **Alexandru Ivasiuc și climatul cultural al „obsedantului deceniu”**, sunt surprinse câteva particularități care evidențiază rolul jucat de Ivasiuc în ceea ce privește revirimentul discursului literar. În acest context, este scos în evidență faptul că prozatorul se află printre primii scriitori care au restabilit legătura estetică cu experiențele romanului interbelic de analiză, reprezentat de Camil Petrescu, Hortensia Papadat-Bengescu și Anton Holban. În al doilea rând, Ivasiuc face parte dintre primii scriitori care au dezvăluit tenebrele și distopiile perioadei staliniste, creând spații consistente pentru reprezentarea discursului victimelor anomaliilor dejiste. În al treilea rând, cel puțin prin romanul său de debut, scriitorul scoate literatura de sub influența nocivă a ideologicului, proiectând fabula romanului în afara stereotipiilor cenzurii. Un alt element al primenirii retoricii literarității îl constituie valorificarea modelelor estetice universale ale romanului de analiză (Thomas Mann, Marcel Proust, Robert Musil, Faulkner, Virginia Woolf ș.a.) De asemenea, Ivasiuc proiectează spațiul românesc spre formele intelectualizate, atât la nivelul făbulei, cât și la cel al expresivității, creând un discurs analitic și reflexiv. Prozatorul se numără printre primii scriitori care declanșează procesul deconstrucției mitului comunist prin: dezvăluirea anomaliilor sociale și politice, dezvăluirea formelor abominabile ale demascării, divulgarea anchetelor din „celebrele” „beciuri” ale Securității, deconspirarea formelor de dezumanizare din cadrul închisorilor comuniste, șantajul politic, omniprezența informatorilor Securității, recompensele obedienței față de partid etc.

În următorul capitol, **Polifonia discursului literar**, este identificată și analizată stilistica individualizatoare a retoricii lui Ivasiuc. În general, în contextul literaturii române, Ivasiuc este cunoscut ca promotor al „romanului eseu” și al unui discurs excesiv de intelectualizat. Autorul folosește formula epicității doar ca pretext pentru derularea imaginilor descriptivității. Structurile eseistice au o oarecare ambiguitate a construcției narrative, tocmai din cauza lipsei marcării unor demarcațiuni evidente între tradiție și inovație. Această încercare a prozatorului de a compatibiliza cele două formule stârnește reacția criticii. În plan diacronic, sunt identificate anumite similitudini cu estetica romanului camilpetrescian, prin: subiectivitate, autenticitate, interdiegează, investigație psihologică, introspecție, anticalofilie, tendința de cuprindere a experienței umane în spații dialectice, sincronizarea literaturii cu noile domenii de cunoaștere și preferința pentru tipologia intelectualului, cu puternice trăiri reflexive și analitice. Personajele lui Ivasiuc nu sunt preocupate de formele vizibile ale vieții, ci de „sacral camuflat în profan”. În derularea proceselor ontologice, scriitorul își face simțită prezența prin intervenții reci, care par mai degrabă izvorâte din spațiile cerebralității, decât din cele ale pasionalității.

Sub aspectul discursivității, retorica prozatorului este eterogenă. În prima parte a operei sale, în care se situează *Vestibul*, *Interval* și *Cunoaștere de noapte*, se observă supremația eseistului, intelectualizarea imaginii simbol, propensiunea spre speculații și veleități teoretice, filtrate printr-o conștiință lucidă, spiritualizarea frazei, elocința textualității, tendința spre neologizare a limbajului etc. Prin următoarele romane (*Păsările*, *Apa*, *Iluminări* și *Racul*, dar și prin nuvelele *Corn de vânătoare* și *O altă vedere*), scriitorul se îndreaptă spre epicul tradițional, însă nu renunță la structurile teoretice ale eseului. În aceste spații românești, heterodiegeza și interdiegeza se interferează. Autorul pledează

pentru imagini descriptive, dinamizate de trăirile interiorității, urmărite atât în plan diacronic, cât și în cel sincron.

Diegezele autorului sunt marcate de „instanța demiurgică” a raportului dintre necesitate și libertate. Din această perspectivă, prezentul devine punctul central spre care sunt focalizate toate fabulele autorului. Literatura devine mărturia interogațiilor prezentului, surprins prin intermediul principiilor realismului, însă scriitorul respinge mimesisul tradițional, nefiind preocupat de „semnificatul” existenței, ci de resursele „semnificatului”. Romanele sale se mai remarcă prin tehnica perspectivismului, prin tendința de desubiectivizare a personajelor, prin alienare, dar și printr-o oarecare circularitate a construcției epice.

În subcapitolul **Supremația eseistului**, sunt prezentate câteva particularități ale construirii discursului literar. „Lectura” dinamicității labirintice a ființei și a aventurii ei spirituale este redată prin formule eseistice, preluate din marea familie a prozatorilor analitici, precum: James Joyce, Virginia Woolf, Andre Gide, Marcel Proust, Robert Musil, Thomas Mann, Andre Malraux, Sartre, Camus etc. Structura epică a diegezelor autorului asigură trecerea spre descriptivitate și problematizare, în prezentarea cărora prevalează analiza și comentariul auctorial, în defavoarea „creației”. Spațiul romanesc este populat cu un număr redus de personaje care au doar rolul de a asigura coagularea abstracțiunilor auctoriale. În cadrul fabulelor sale, autorul tinde spre suprimarea funcțiilor narativității. Problema cronologiei este evitată, personajele lăsându-se conduse de tot felul de digresiuni abstracte, prin care încearcă să redobândească semnificațiile pierdute ale ființei. Firi problematizante, eroii sunt predispuși să se aplece asupra trecutului, din cauza incertitudinii prezentului. În demersul lor, momentele introspective sunt amplificate prin intermediul retrospectiei, focalizate pe dilemele și crizele intrinseci. Reflexivitatea, retrospectia, introspecția, memoria voluntară și involuntară, nu sunt filtrate prin prisma afectivității proustiene, ci prin prisma cerebralității, căutând acele imagini simbol care să le permită explicarea eșecului prezent. Această reevaluare ontologică este făcută cu ajutorul monologului și al stilului indirect liber. *Vestibul* este perceput ca o „formă hibridă” a literaturii, situându-se în dezacord cu planul narației. Investit cu atributele auctoriale și naratoriale, protagonistul romanului își desfășoară fabulația pe largi spații descriptive, cu puternice momente introspective. Firul narativ este ordonat cronologic (nu istoric, ci afectiv), în care memoria aduce o sumedenie de imagini simbolice, pentru a fi examinate cu luciditate de conștiința protagonistului. Dilatarea digresiunilor și a comentariului auctorial este întreruptă pentru abstracțiuni în care sunt exprimate avatarurile ființei.

Cel de-al doilea roman, *Interval*, este fundamentat pe două instanțe naratologice, legate de instanța auctorială. Autorul preferă nararea prin reprezentare, strategie textuală prin intermediul căreia discursul actanților înlocuiește, pe spații largi, discursul instanței naratoriale. Naratorul apare în corpul textului, la începutul capitolelor. După ce „oferă cuvântul personajelor”, schimbă registrul narativ, recurgând la stilul indirect liber, care are ca efect suprapunerea „vocilor” narative (a naratorului și a personajului), oferind loc monologului interior. Personajele sunt înzestrate cu harul speculației inteligente și cu talentul de a sesiza și apoi de a medita, lucid, asupra lucrurilor absconse, care au determinat înrâurirea fatumului lor. Între narațiunea la persoana I și narațiunea la persoana a III-a lipsesc demarcațiuni evidente, constatându-se un amestec între planul obiectiv și cel subiectiv. Reducerea la minimum a elementelor epice creează locul analizei percepțiilor.

Romanul *Cunoaștere de noapte* aduce o schimbare în ceea ce privește rolul instanțelor comunicării. Naratorul începe să capete ipostaza omniscienței și a heterodiegezei. În combinarea „focalizării interne” cu „focalizarea zero”, își face simțită prezența și „focalizarea externă”. Autorul realizează o segmentare a discursului naratorului de cel al personajului. Prin acest roman se fac pași importanți spre obiectivarea discursului romanesc.

În subcapitolul **Tensiuni narative**, sunt prezentate elementele naratologice ale celei de a doua componente a operei scriitorului, în care se înscriu romanele *Păsările*, *Apa*, *Iluminări* și *Racul*, însă și volumul de nuvele *Corn de vânătoare*. În cadrul acestor creații, autorul adoptă instrumentele tradiționalismului, asigurând echilibrul între narativitate și descriptivitate. După ce Ivasiuc a experimentat tehnica „romanului-eseu”, a „romanului de idei” și a „eseului romanesc”, în care prevalau introspecția, monologul interior, analiza și speculațiile intelectuale, în cadrul acestei părți a operei sale, autorul exploatează romanul de tip tradițional, în care analiza este redusă în favoarea

epicității. Astfel, romancierul restabilește proporțiile dintre „creație” și „analiză”, echilibrând conflictele exterioare cu cele interioare. Sunt diminuate abstracțiunile primelor romane, autorul îndreptându-se spre discutarea rolului individului în lumea realității, cu ajutorul instrumentelor epicului din cadrul realismului psihologic de tip obiectiv. În cadrul acestor scriituri, apar ubicuitatea naratorului și coexistența „focalizării zero” cu „focalizarea externă”. Diegeza modernă și structurarea fabulei se bazează pe narațiuni contrapunctice și pe paralelism epic.

Temele operei lui Alexandru Ivasiuc constituie un alt capitol. Prima temă este cea a **Puterii**, cu anumite valențe particularizatoare, prin raportarea pluriperspectivistă a tuturor personajelor la instanțele autorității. Cea mai importantă componentă a acestei teme este reprezentarea ei politică. Puterea în socialism este dezbătută de Nicolae Breban, Augustin Buzura, Marin Preda, Eugen Barbu, I. Lăncrăjan, Dumitru Radu Popescu, Constantin Țoiu ș.a., dar și de Ivasiuc la care se întâlnesc mai accentuate tarele morale, politice și sociale ale „obsedantului deceniu”. Prin fabulele sale, romancierul surprinde clișeele procustiene, în relație cu mecanismele puterii. Scriitorul nu este preocupat de puterea banului, ca la Balzac, ci de puterea conferită de funcția deținută în cadrul sistemului politic. Din această perspectivă, personajele trăiesc obsesia de a se raporta la putere, din interiorul structurii acesteia. La Alexandru Ivasiuc, puterea se manifestă prin mai multe forme: puterea „bătrânului”, ca simbol al „vocii” trecutului, construit în antinomie cu prezentul, puterea exercitată de sistemul totalitar, prin care scriitorul realizează reflecții asupra raportului individului cu marele mecanism al necesității și puterea destinului, din care personajele nu găsesc resursele necesare pentru a ieși din aceste limite.

În subcapitolul **Individul împotriva puterii**, sunt identificate și analizate secvențele epice, destinate discursului opozanților puterii. Atitudinea lor iconoclastă este determinată de dorința de a-și păstra independența spiritului. Din această perspectivă, opoziția față de puterea totalitară reprezintă o consecință a imposibilității de a înțelege imperativele necesității istorice. Destinul opozanților reprezintă o mărturie a prezenței distopiilor „obsedantului deceniu”. Lupta împotriva încorsetării spiritului determină diverse forme de manifestare a dezacordului față de putere. Eroul romanului *Păsările*, Liviu Dunca, nu poate înțelege semnificația gestului cerut de Securitate. Eroina romanului *Interval*, Olga, fără să vrea, devine o luptătoare împotriva nedreptății. Protagonistul romanului *Vestibul* se opune stigmatizării ființei de către puterea batjocoritoare. Eroul *Cunoașterii de noapte* se opune subordonării ființei, puterii. Protagonistul romanului *Iluminări*, Paul Achim, se răzvrătește împotriva dogmatismului autorității staliniste, iar cercetătorul Stroiescu se opune promovării neadevărului în știință. Protagonistul nuvelei *Corn de vânătoare* adoptă o poziție înverșunată împotriva puterii persiflatoare.

O altă perspectivă a opoziției față de putere este cea a răzvrătirii împotriva autorității dominante a „bătrânului”, care a maculat personalitatea multor personaje, prin atitudinea sa excesiv de severă. Intransigența și atitudinea apodictică a „bătrânului” au determinat părăsirea microcosmosului dominat de acesta, pentru a căuta libertatea ființei. Revolta împotriva „bătrânului” reprezintă revolta împotriva propriului trecut, generator al alterității ființei.

O altă componentă a luptei împotriva puterii este reprezentată de opoziția față de mijloacele de stigmatizare a elementului național. Această perspectivă se regăsește în cadrul romanelor *Interval*, *Păsările*, *Apa*, dar și în nuvelele *Corn de vânătoare* și *O altă vedere*. Prin această dimensiune a autorității, scriitorul scoate în evidență realitățile istorice ale Ardealului, aflat sub dominația străină.

Lupta împotriva destinului implacabil reprezintă o altă formă a încercării de ieșire din limitele condiției umane. În spațiul românesc al scriitorului, personajele nu sunt dotate cu o ambiție suficientă pentru a ieși din limitele mediocrității și al dominării ființei lor de către forțele invizibile ale fatumului.

Individul identificat cu puterea constituie cealaltă perspectivă a temei puterii. Prin acest subcapitol este reliefat faptul că personajele care se lasă angrenate de himera autorității sunt supuse procesului alterității și al alienării. Prin parvenitismul lor, eroii se îndepărtează de principiile etice, anulându-și astfel ipseitatea. Prin subordonarea totală față de principiile necesității, eroii sunt transformați în simple „obiecte” aflate în „jocul” autorității. Ei trăiesc doar iluzia puterii, întrucât își pierd libertatea ființei. Principiul după care funcționează mecanismul lor de gândire constă în credința că omul trebuie să răspundă sarcinilor partidului, chiar dacă e vorba de trădare, de mărturie mincinoasă, sau de sacrificiul propriei individualități.

În următorul subcapitol, este scoasă în evidență viziunea auctorială asupra temei **Iubirea**. În spațiul romanesc al scriitorului, aceasta este desensualizată, prin îndepărtarea de simbolul Androginului și de farmecul dilecțiunii. În fabulele autorului, iubirea este observată din două perspective: „prin sine” și „prin celălalt”. În ambele situații, autorul reliefează dramele cunoașterii, datorate credinței în „false simboluri”, pentru elucidarea cărora protagoniștii aplică grila cerebralității. Prin iubire, personajele tind spre autocunoaștere, spre conștientizarea abisurilor ființei, de care nu au fost conștiente până în prezentul crizei ontologice. Supusă Purgatoriului, „lectura” propriei aventuri spirituale este determinată de tendința eroilor de a se îndrepta spre o reechilibrare a ființei, atomizată de vicisitudinile mundaneității. Prin introspecție, personajele descoperă „muzicalitatea lucrurilor” de care s-au îndepărtat, datorită acceptării imperativelor istorice. Cel puțin, în etapa incipientă, eroii speră să iasă din construcția „geometrică” a existenței.

Scriitorul își plasează iubirea în diverse contexte care nu permit dezvoltarea acesteia, prin desprinderea de percepția ei materială. Din această perspectivă, „nuditatea” ființei dezvăluie lipsa pasionalității. În *Vestibul*, ea este folosită cu scopul de a scăpa protagonistul de sentimentul aprehensiunii, pe când în *Interval*, ea este încadrată în spațiul demascărilor și folosită în scopul de a demonstra incompatibilitatea victimei cu viziunea puterii. În *Cunoaștere de noapte*, ea devine o victimă a falsificării ființei omului, de principiile necesității. În *Păsările*, iubirea este folosită în scopuri egoiste, ca o modalitate de demonstrare a puterii „celuilalt”, dar și ca o modalitate de exteriorizare a eșecului existențial. În *Apa*, ea este maculată cu sentimentul suferinței și cu instinctul de a se desprinde de trecutul insipid. În *Iluminări*, ea este asociată cu o stare paradoxală, situată undeva între nevoia de protecție și nevoia prezenței unui martor al confesiunilor. În *Racul*, este contextualizată într-o atmosferă de teroare generalizată. Toate aceste aspecte demitizează ideea de iubire.

În subcapitolul destinat temei **Familia**, este reprezentată viziunea auctorială asupra alterității neamului, clădit după principiile conservatorismului. În spațiul ficțiunilor scriitorului, se constată preferința pentru familia ardeleană, în special pentru cea maramureșeană. Imaginarul familiei este proiectat într-un spațiu revolut, închis, cu biblioteci impozante și prăfuite, cu un aer irespirabil, cu sufragerii întunecate și cu multe pendule și ceasuri. Descrierea mediului se face într-un mod balzacian. Din acest spațiu arhaic, se distinge imaginea arhetipală a tatălui – simbol al tradiției și al rigorii, care impune, într-un mod categoric, „supunere și claustrare”. Scriitorul surprinde familia în etapa regresului, pricinuit de refuzul acesteia de a accepta sincronizarea cu timpul istoric, dar și de inferioritatea urmașilor, în raport cu vizionarismul predecesorilor. În lipsa „bătrânului”, „bătrâna” rămâne depozitara valorilor ancestrale, care constituie fundamentul familiei. Statutul de „patriarh” al „bătrânului” nu contribuie la dezvoltarea personalității membrilor familiei, ci dimpotrivă determină inhibarea acestora. Succesorii memorandistului nu se ridică la nivelul patronimului Dunca.

În reconstituirea imaginarii familiei, romancierul recurge la pluriperspectivismul reflectării.

În pofida tendinței eroilor de a părăsi microcosmosul familiei, aceasta rămâne pentru toți protagoniștii un refugiu, un punct de stabilitate, o sursă spirituală bazată pe onestitate, onoare și patriotism. Această funcție a familiei se manifestă doar la nivelul „semnificantului”, deoarece mediul familial creat de romancier nu este capabil să dezvolte relații armonioase, întrucât nu se lasă sincronizat cu „valorile” contemporaneității.

În cadrul temei **Amintirile**, este scoasă în evidență pendularea perpetuă a eroilor între trecut și prezent. Aducerile aminte sunt construite în opoziție cu uitarea, constituind astfel un scut împotriva alterității ființei, însă au și un rol distructiv, declanșând tocmai procesul alienării, sub presiunea elementelor inhibatoare. În spațiul realului, personajele sunt supuse unor provocări inacceptabile. Această situație le determină să se racordeze la experiențele trecutului, pentru a-și justifica anumite stări de anxietate sau aprehensiune. La Ivăsiuc, personajele trăiesc puternice crize, declanșate de inadvertențele prezentului, care încep să le amenințe existența și față de care adoptă o atitudine neputincioasă. Aducerile aminte sunt determinate de anumite puseuri ontologice, pe care le trăiesc personajele, atât în planul interiorității, cât și în cel al exteriorității. Călătoria „înapoi” reprezintă „oglinza” în care se reflectă, pe baza autoanalizei, formele dramelor existențiale. Trecutul este interesant în măsura în care poate aduce clarificări privind spațiul dilematic al personajelor, urmărind

cauzele care au declanșat criza, nu numai în plan sincron, ci și în cel diacronic. Raportarea la trecut se face, de multe ori, pentru a se elibera de povara sentimentului culpabilității.

Anamneza are și un rol purificator. Rememorările experiențelor alături de „celălalt” au scopul de a reconstitui propria identitate, de a conștientiza pericolul propriei alienări umane și sociale. Caracterul paliativ al rememorării subliniază condiția tragică a individului care-și descoperă falsitatea existenței, în care s-a complăcut în mod inconștient. Pe de altă parte, declanșarea memoriei reprezintă neputința eroului de a-și depăși condiția de victimă a legilor necesității. Actanții nu reușesc să se elibereze de trecutul lor traumatizant. Memoria nu face decât să amplifice drama personală.

Subcapitolul destinat **Demascării** reconstituie tensiunile și dramele „obsedantului deceniu”. Cu ajutorul acestei teme, Ivasiuc contribuie la deconstrucția sistemului dejist, prin dezvoltarea atmosferei paroxistice, plasată în spațiul nocturn, ca un simbol al labirintului în care pătrundea victima. În cadrul ședințelor de demascare, scriitorul radiografiază abisurile ființei, atât ale delatorilor, cât și ale victimelor delațiunilor. Pentru a exprima cât mai obiectiv tensiunile psihologice ale ședințelor de demascare și drama celor „demascați” și excluși din viața publică, autorul recurge la focalizarea multiplă, dezvoltând lumea „văzutului”, dar și pe cea a „nevăzutului”.

În cadrul acestei teme, sunt identificate două perspective ale raportării la procesele demascării. Într-o primă etapă, este prezentată condiția **Victimei**, prin care sunt reflectate consecințele politicii dictatoriale, destinate distrugerii individualității și a opoziției. Drama ei este determinată de incapacitatea de a realiza comuniunea dintre idee și sentiment, dintre scenariul ilogic al puterii și justificarea rațională a faptelor. Acesta este motivul pentru care victima alege sacrificiul personal, în locul condiției „învingătorului”. Statutul ei de victimă se decide în numele necesității, sancționând astfel îndrăzneala de a crede într-un „adevăr subiectiv”. În spatele majorității dramelor acestei tipologii umane, se ascund experiențele antitotalitare ale autorului. Victimei i se caută vinovății „închiphuite”, imputându-i-se atitudinea iconoclastă, instabilitatea opiniilor și raportarea la „rădăcina lucrurilor”. În creionarea portretului, scriitorul surprinde metamorfozele victimei la nivel psihologic. După trăirea momentelor de teroare, sentimentul aprehensiunii este generalizat până la dimensiuni cosmice. Aceasta are sentimentul înstrăinării față de propria existență, până la desensualizare, neputând identifica resursele interioare suficiente pentru a ieși din acest impas existențial. Dincolo de suferința generată de „iadul” social și politic, asumat voluntar sau cunoscut în mod inconștient, sunt reflectate aspectele ce conferă libertatea spiritului.

În spațiul romanesc al prozatorului, apare o situație paradoxală. Victima este înzestrată cu puterea de a-și ierta călăul sau cel puțin de a nu-și manifesta spiritul vindicativ față de acesta. În tendința de a realiza comprehensiunea gestului delatorului, victima găsește o oarecare justificare a gestului acestuia, în pofida lipsei oricărui suport logic.

Cealaltă componentă a demascării este reprezentată de **Torționar**, prin care este evidențiată dimensiunea psihologică a „instrumentelor” puterii represive, ca „produs” al tenebrei epocii totalitare. Pentru o reprezentare cât mai veridică a dramelor umane, prozatorul situează portretul călăului, „în oglindă”, cu cel al victimei. În procesul deconstrucției acestei tipologii, scriitorul a fost acuzat de o anumită tendință de „a salva” această categorie a represiunii, prin supunerea ei, viziunii „liberalizării”. Însă, dincolo de o anumită toleranță, autorul deconspiră două dintre metodele utilizate de Securitate, pentru a inocula aprehensiunea în conștiințele oamenilor: tortura fizică și tortura morală. În descrierea celor două metode, este surprinsă individualizarea călăului, atât la nivelul exteriorității prin: impozanță, sobrietate, privire scrutătoare, brutalitate fizică și psihologică, cât și la nivelul interiorității, prin: ambiție nemăsurată, orgoliu distrugător, suprimarea individualității, lipsa sentimentului umanității și alienarea ființei. Scriitorul ne dezvoltă că anchetele nu aveau rolul de a lămuri „faptele” „inventate”, ci de a confirma scenariile prestabilite. Călăii mizau pe faptul că în momentele de teroare maximă, victima putea mărturisi „secretele” personale, reale sau imaginare.

În ficțiunile scriitorului, călăii se împart în două categorii. Unii se implică activ în procesele de demascare, iar alții privesc de „pe margine” scena abominabilă, însă, prin gestul lor, nu fac decât să aprobe drama celui exclus. Gestul călăilor „pasivi” este determinat de sentimentul aprehensiunii față de mecanismul supraindividual, dar și de o dorință puternică de a-și conserva privilegiile conferite drept recompensă pentru serviciile aduse.

Tipologia călăului este particularizată prin lipsa totală a resurselor umanului, printr-o desubiectivizare completă, printr-o contopire cu principiile necesității și prin brutalitatea morală și fizică a metodelor prin care aceștia asigurau continuitatea regimului ilegal.

În Capitolul **Avataruri ale personajelor lui Alexandru Ivăsiuc**, sunt punctate particularitățile care reflectă interogațiile omului contemporan. În demersul său, autorul se dovedește a fi un imponderabil analist al dialecticii lăuntrice și un căutător al răspunsurilor omului contemporan. Psihanalizarea conștiințelor individualizatoare este raportată la sensibilitatea mundaneității. Toate activitățile personajelor sunt supuse unor radiografii minuțioase privind clarificarea stării dilematice prezente. Aproape fiecare personaj este cutremurat de anumite seisme emoționale, provocate fie de experiențe subiective, fie de anumite contexte socio-politice. Prozatorul atribuie personajelor sale, un statut problematizator, prin plasarea lor într-o perpetuă căutare a *semnificației* în prezentul și trecutul lor existențial. Dinamismul comportamental se manifestă mai mult în planul psihologismului eroilor și mai puțin în cel al epicității.

În procesul definirii avatarurilor personajelor, scriitorul adoptă o atitudine cerebrală, punctând metamorfozele petrecute la nivelul rațiunii, datorate încercării acestora de a ajunge la sensuri ascunse în spatele imaginii „semnificantului”. Transformările interiorității personajelor sunt contextualizate într-o temporalitate ce nu reușește să stimuleze „zborul” ființei, ci mai degrabă creează premisele procesului alienării și al atomizării.

Marea majoritate a actanților realizează o pledoarie pentru dobândirea lucidității. O parte dintre ei reușesc chiar să o dețină. Greșeala pe care o comit este aceea a folosirii în exces a componentei lucidității, în ceea ce privește nevoia lor de a explica și de a analiza momentele fundamentale prin care au trecut. Natura idealului și contextul socio-politic în care sunt încadrați, îi determină să nu reprezinte conștiința de sine, ci o conștiință a timpului lor.

Personajele reprezintă niște teze pe care prozatorul le supune dezbaterii. Una dintre acestea se referă la posibilitățile de integrare în marele sistem, dar fără a renunța la principiile libertății și fără sacrificarea resurselor subiective. Însă compromisul făcut cu sistemul puterii și cu propria individualitate ascunde sterilitatea și ariditatea sufletească. Această inadaptabilitate la contextul „noii” societăți determină scindarea personalității eroilor în două ipostaze. Pe de o parte, există o racordare la vibrațiile realității prezentului, pe de altă parte, apare un refugiu în spațiul imaginarului, ca formă de revoltă împotriva condiției alienării.

Personajele lui Ivăsiuc își reiterează periplusul existențial într-un mod autocritic, confruntându-se cu balanța pe care sunt situate avatarurile existențiale trecute și statutul prezent al ființei. Romancierul își propune ca, pe baza unui registru minuțios elaborat, să identifice un diagnostic al interiorității personajelor, urmărind evoluția lor în plan sincron și în cel diacronic.

În cadrul fabulelor sale, autorul își azvârle personajele în „jocul” istoriei, pentru o luptă acerbă între necesitate și libertate. În cadrul acestei ecuații, actanții sunt surprinși într-o perpetuă căutare a sensurilor fundamentale, la care se raportează prin latura cerebrală. Eroii comit o eroare în pledoaria lor pentru dobândirea lucidității, prin raportare la două perspective: racordare la realitățile prezentului și refugiul în memorie. Prin demersul acestora, scriitorul își propune ca, pe baza unor registre minuțios elaborate, să identifice un diagnostic al interiorității personajelor, urmărind mai multe perspective de manifestare a acestora, precum: criză, dedublare, alienare, scindare, atomizare, ambiția împlinirii intelectuale, parvenitism etc.

Criza în care sunt aruncate personajele reprezintă un element individualizator. Tensiunea interioară la care sunt supuși eroii ilustrează drama ființei, incapabilă de a decodifica imperatiile istoriei. Niciun personaj nu reușește să rezolve favorabil criza conștiinței, ceea ce le îndepărtează de șansa „iluminării”. Dedublarea personajelor reprezintă o opoziție între imaginea aparentă și cea absconsă, între rațiune și instinctualitate. Din această perspectivă, apare neputința de a ieși din stereotipiile prozaicului. Scindarea ființei se datorează situațiilor limită ce creează sentimentul inautenticității vieții, ceea ce determină tendința de a vorbi despre sine la persoana a III-a, ca un argument al desprinderii de propria individualitate și al atomizării ființei. Ele trăiesc sentimentul „creșterii unui corp” străin în condiția lor materială. Aceste „corpuri străine” provoacă senzația alienării față de propria ființă, prin desincronizarea materiei de componenta spiritului. La nivelul

avatarurilor ființei, această senzație determină aprehensiunea osificării existențiale. Din acest motiv, eroii adoptă o atitudine de contemplare a propriei vieți, în raport cu sinele și cu „ceilalți”.

Ambiția împlinirii intelectuale reprezintă o altă caracteristică a eroilor scriitorului. Prin acest deziderat, ei își depășesc condiția mediocrității, prin adoptarea unei poziții reflexive și analitice în fața existenței. Ei nu sunt interesați de imaginea „semnificatului”, ci de cea a „semnificatului”, la care se poate ajunge numai printr-un efort cerebral susținut. Asemenea veleități de a demonta secvențele trăite de-a lungul timpului, pentru a ajunge la „sâmburele” adevărului, caracterizează eroii scriitorului. Acesta își pune personajele în diverse ipostaze sociale și ontologice, pentru a surprinde complexitatea spiritului epocii „obsedantului deceniu”. Eroii pendulează între temeritate și lașitate, între satisfacție și insatisfacție, între eșec și împlinire, între trecut și prezent, între ipostaza victimei și cea a învingătorului, între resemnare și dinamicitate. Imposibilitatea de a echilibra cele două componente existențiale se datorează și neputinței de a stabili actul comunicării între cele două perspective regăsite la nivelul imanentului, dar și incapacității de a comunica cu „ceilalți”.

În cadrul acestui capitol sunt prezentate aspectele care constituie dimensiuni ale substratului ființei protagoniștilor scriitorului. Într-o primă etapă, în **Odiseea maramureșeană**, sunt punctate elementele ce țin de spațialitatea și de temporalitatea în care sunt proiectate diegezele autorului. Maramureșul constituie un topos ce subliniază intertextualitatea operei scriitorului, fiind omniprezent în creațiile acestuia, exceptând romanul *Racul*. Dincolo de istoria locală sincronizată cu cea națională, sunt supuse discuției posibilitățile conservării sentimentului românității. Pe de altă parte, autorul valorifică arhitectura caracteristică acestei regiuni a țării, definind, într-un mod balzacian, spiritul vechilor familii nobiliare maramureșene. Din acest punct de vedere, Maramureșul este surprins din două perspective: din perspectiva medievală (*Corn de vânătoare*) și din perspectiva metamorfozelor politice ale secolului al XX-lea (*Interval, Păsările, Apa*)

În următorul subcapitol, sunt punctate elementele care surprind raportul personajelor cu spațiul **Ordinii**. Eroii sunt plasați într-o lume organizată, creată fie de apartenența la structurile mecanismelor supraindividuale, fie de izolarea lor într-un domeniu exact al științei, ferit de metamorfozele socio-politice, impuse de imperativele necesității istorice. Trăirea în lumea „ordinii” constituie doar iluzia „controlului” vieții. La o analiză a „semnificatului”, eroii își dau seama că, de fapt, au trăit doar amăgirea rânduiei. În spatele rigorii sociale, se ascunde „dezordinea” dimensiunii lor afective. Universul „dezordonat”, în care sunt „aruncați” actanții de către prozator îi bulversează. În procesul conștientizării „golicionii” lor ontologice, scriitorul îi trece prin „ritualul” aprehensiunii. Comprehensiunea alterității ființei le creează eroilor, sentimentul drumului urmat greșit. Sacrificiile făcute inconștient sunt prea mari, în raport cu dispariția unicității. „Bucuriile” apartenenței la mecanismul necesității sunt tributare suprimării individualității. Realizarea semnificației pierderii libertății imanente reprezintă o dovadă că personajele nu sunt complet ratate. Prozatorul le mai acordă șansa reabilitării. De data aceasta, eroii iau în considerare prioritatea „ordinii” individualității lor și a dimensiunii lor afective. Pe de altă parte, universul „geometric” în care este plasată o altă categorie de personaje exprimă sentimentul „ordinii”, prin stabilitatea lucrurilor, conferită de mecanismul puterii. Această senzație nu reușește să dea coerență ființei. Aspirațiile personajelor spre echilibru nu fac decât să amplifice drama umană, prin aflarea „semnificatului” ontologic, ascuns în spatele destinului pe care îl „poartă”. Până la urmă, obsesia „ordinii” lipsește omul de bucuriile imprevizibilității, iar dezordinea îi creează sentimentul instabilității. În cadrul acestei dialectici, interioritatea este supusă unei perpetue oscilări între „ordine” și „dezordine”. În spatele celor două imagini, se ascund dramele umanului.

Frica reprezintă un alt subcapitol, în care este prezentată transfigurarea autorului în ipostaza unui „explorator” al sufletului uman, pentru a ajunge în sfera abisurilor ființei. Multitudinea valențelor fricii converge spre o personalitate duplicitară, șovăielnică și oscilantă, în care se încadrează majoritatea eroilor scriitorului, cu diverse psihologii obsesive. Aprehensiunea paralizăază orice inițiativă eliberatoare. Autorul abordează perspectiva diacronică a fricii, cu două componente: frica față de propria persoană și frica de „ceilalți”. Spaima față „de sine” este generată de pericolul dominării ființei de imprevizibilitatea lucrurilor și a situațiilor, care transformă eroii în victime ale unei instinctualități obscure.

Legile necesității reușesc ca, prin intermediul terorii, să inoculeze sentimentul spaimei, în conștiințele personajelor. Prin frică generalizată, comuniștii izbutesc să-și impună propria voință socio-politică, și pentru că eroii scriitorului nu sunt suficient de dotați cu sentimentul temerității de a se opune noii provocări politice. Din această perspectivă, scriiturile lui Ivasiuc oglindesc tenebrele epocii totalitare, în care teama reprezintă un mod eficient de a conduce oamenii. Personajele romancierului sunt dominate de această trăire, neavând nicio posibilitate de a „scăpa” și de a se elibera de povara alterității ființei și a pierderii independenței. Romancierul elucidează procesele subconștiente, care permit comprehensiunea stării de incertitudine imanentă a personajelor.

Un alt element prin care sunt sondate avatarurile ființei și dimensiunile ei tainice este reprezentat de simbolul **Oglinzii**. Dincolo de exterioritatea personajelor, manifestată vizibil, Ivasiuc își proiectează protagoniștii spre originea lor de adâncime și spre resorturi imperceptibile în plan extern. Oglinda permite scriitorului să reliefeze dilemele intrinseci, în profilul moral al „celuilalt”. Ca proces de cunoaștere, aceasta are mai multe atribute; pe de o parte, „privirea” spre interioritate poate determina cunoașterea „celuilalt”, pe de altă parte, oglindirea în imaginea „celuilalt” poate duce la observarea propriei conștiințe și a propriului registru comportamental. În cadrul literarității lui Ivasiuc, apar cele două caracteristici ale cunoașterii: înțelegerea „sinelui” și înțelegerea „celuilalt”. Personajele își descoperă adevărata individualitate, prin reflecția propriei conștiințe, care le permite să ajungă la semnificațiile autenticității sau ale inautenticității propriilor trăiri, abia după puternice momente introspective. Ele nu reușesc să conștientizeze esența adevărului, în timpul real al experiențelor.

În spațiul romanesc al scriitorului, oglinda căpăta și alte valențe. În lumina ei, sunt captate sentimentele absconse ale personajelor. Metafora reprezentării spațiului imanentului este raportată la două aspecte; pe de o parte, ea ține de resorturile fatalității, pe de altă parte, declanșează oportunitatea „reflecției” în „celălalt”. Prima componentă se adresează unei viziuni poziționate deasupra condiției umane, care „dictează” imposibilitatea depășirii statutului ontologic, în timp ce a doua structură capătă o percepție totalmente subiectivă. Ea ține de imaginea pe care o creează personajele în oglinda „celuilalt” sau dimpotrivă, de existența unor eroi care își descoperă propria individualitate, numai prin raportare la „celălalt”. Obsesia oglingirii însoțește actanții prin toate meandrele periplului lor existențial. La Ivasiuc, personajul integrat în societate se află sub „semnul oglinzii”, prin procesul autocontemplării statutului său social și a repercusiunilor acestuia asupra planului propriei interiorități. El nu se mulțumește cu relevarea „semnificativului” acestei poziții, ci vrea să analizeze toate semnificațiile imanente ale relației sale mundane. În demersul elucidării esenței rolului social, personajele eludează de multe ori latura exteriorității, dedicându-se introspecției propriului statut ontologic. De exemplu, eroina romanului *Interval* tinde să se disocieze de condiția ei de victimă, încercând să opteze pentru un alt „eu”, detașat de experiența traumatizantă a trecutului. Ea devine „oglanda” în care se reflectă propria-i personalitate, observată retrospectiv și supusă principiilor introspecției. În cadrul procesului de deconstrucție a totalitarismului, Olga reprezintă „oglanda” generală în care se reflectă mai toate personajele romanului. În ea, sunt oglingite traumele caracteristice perioadei „demascărilor”, atât ale ei, în calitate de victimă, cât și ale „celorlalți”, surprinși în ipostaza torționarului. Personajele aflate „sub semnul oglinzii” re trăiesc experiențele petrecute retrospectiv, într-o formă spiritualizată. „Semnul” sub zodia căruia se află eroii are rolul de a provoca numeroase interogații fundamentale, privind profilul socio-psihologic pe care personajele l-au ales, de multe ori involuntar, nesusținând caracterul filistin al mundaneității. O asemenea stare o trăiește eroul romanului *Cunoaștere de noapte*, Ion Marina, care nu este reflectat în oglinda „celorlalți”. „Ceilalți” îl ajută să-și regăsească propria identitate aflată în plin proces al alterității. El se „oglindește” în propria-i experiență, fiind lăsat singur în fața memoriei sale „fără substanță”.

Simbolul oglinzii reflectă profunzimea trăirii, profilul moral și imaginea enigmatică a Margaretei (*Păsărilor*). Inadaptabilitatea atitudinii sale vine din imposibilitatea „celorlalți” de a-i înțelege caracteristicile ființei, și chiar din propria incapacitate de a-și conștientiza adâncimea conștiinței și opțiunile ontologice. Prin intermediul confesiunii, Dunca îi surprinde imprevizibilitatea metamorfozelor imanente: semnul „oglinzii” despre care vorbește Liviu Dunca o ajută pe Margareta să-și descopere alteritatea ființei, prin intermediul „celorlalți”. Prin comportamentul lor, „ceilalți” nu fac decât să-i demonstreze și să-i întărească propria nefericire existențială. Niciunul dintre personajele

apropiate nu va încerca să o „scoată” din impasul afectiv, care a „dictat” alienarea față de propria ființă. Monotonia ei spirituală vine dintr-o insatisfacție și dintr-o dezamăgire afectivă, perpetuate în timp. Narratorul heterodiegetic este investit cu puterea de a „oglinzi” introspecțiile eroinei, determinate de începutul conștientizării proprii nefericiri. Dunca o folosește pe Margareta drept „obiect” de exteriorizare a propriilor insatisfacții ontologice. Până la urmă, prin întâlnirea lor, fiecare își redescoperă traumele trecutului, peste care nu au puterea să treacă. „Dialogul” acestora nu face decât să le confirme statutul de victime ale propriului lor fatum. Prin intermediul Margaretei, Liviu Dunca descoperă că și el trăiește „sub semnul oglinzii”.

Metafora oglinzii scoate în evidență abisurile ființei, relevate în situații limită, în care sunt plasate personajele. Prin acest simbol, se face o legătură între planul „jocului” extern și cel imanent. Prin „celălalt”, personajele reușesc să-și conștientizeze „furtunile” sufletești, adevărate impedimente în calea ieșirii acestora din impasul lor ontologic.

În subcapitolul destinat motivului **Privirii**, sunt surprinse transfigurările imanente ale ființei. Ochiul oglindește, reflectă și creează imagini la nivel cerebral, în care „sinele” se definește în raport cu „celălalt” sau se regăsește în „celălalt”. În acest context, privirea capătă o dublă ipostază. Prima este cea în care se reproduce imaginea „celuilalt”, iar a doua este cea în care în imaginea „celuilalt” se reflectă „sinele”.

În cadrul universului românesc al lui Ivasiuc, se constată prezența unei perpetue „supravegheri” a comportamentului personajelor. „Privirea” este îndreptată fie din interiorul lor, fie din partea „celuilalt”. Ea poate ascunde anumite complexe dobândite în trecut, de care eroii nu se pot debarasa. În acest mod, ei se simt constrânși și limitați, prin suprimarea libertății instinctului. Indiferent de sursa ei, privirea reprezintă o „instanță” invizibilă, ce analizează gesturile și reacțiile personajelor. „Ochiul” străin domină imaginea creată în panorama conștiinței frământate de forța friciei. „Privirea” simțită și nu văzută produce o stare paradoxală, care reprezintă una dintre sursele aprehensiunii. Senzația ingerinței „privirii” străine în interioritatea și în intimitatea personajelor creează acestora un disconfort exacerb, generând inhibarea personalității, prin supunerea întregii ființe la o vigență perpetuă.

Starea de spaimă este amplificată în mediul carceral, atingând cote paroxistice. „Privitorul” îl determină pe cel „privit” să-și „privească” frământările intrinseci, duse până în spațiile disperării și ale dezumanizării. Apare reciprocitatea înrăuririi, atât a celui care „privește”, cât și a celui „privit”. În „celălalt”, se reflectează imaginea conștiinței „privitorului”. Actul „privirii” scoate la suprafață temerile imanente ale ființei, paralizând orice gest eliberator. „Privirea” spre interioritate constituie o componentă a psihologismului. „Privind” spre propria interioritate, eroii reușesc să conștientizeze mai bine rolul pe care-l joacă într-o societate dominată de principiile necesității sociale și politice.

Păsările constituie un alt motiv ce ajută la definirea avatarurilor ființei. În acest subcapitol, sunt punctate tendințele și neputințele eroilor de a se desprinde de limitele mundaneității filistine în care sunt obligați să trăiască. Metafora ornitologică capătă valențe profund simbolice. Ea își face apariția pentru a marca existența unei a doua realități paralele și independente de cea „obișnuită”. În general, metafora păsărilor poate fi privită din două perspective: „simbolizarea pozitivă” și „simbolizarea negativă”. Dacă la Gilbert Durand pasărea simbolizează ideea de „zbor”, de ascensiune și de purificare, la Ivasiuc, ea capătă valențe contrare. Zborul păsărilor este frânt, dezolant și deconstructiv, incapabile de a-și lua avântul, din cauza tenebrelor imanente ale ființei. În toate cazurile, apare „zborul” trunchiat, care simbolizează eșecul încercării de a se desprinde de necesitatea socială și politică. Zburătoarele nu fac decât să amplifice tragismul ființei umane, incapabilă de a se desprinde de condiția ei implacabilă. Imposibilitatea planării capătă dimensiuni distructive, prin neputința omului de a se ridica deasupra limitelor umanului și de a se apropia de spațiul moralei. Greutatea aripilor reprezintă povara păcatului, ce și-a pus amprenta pe conștiința fiecăruia, paralizând orice „zbor”. Necesitatea istorică, construcția personalității în spiritul voinței „bătrânului” constituie impedimente imposibil de trecut în ceea ce privește „zborul” spre „lumină”.

O altă metaforă care ajută la definirea avatarurilor personajelor este cea a **Apei**. Prin acest simbol acvatic este surprinsă evoluția lumii sincronizată cu principiile necesității. Simbolul reflectă noul context socio-politic, incompatibil cu interesele și opțiunile majorității. Mersul „înainte” surprinde tocmai noua „direcție” pe care a „dictat-o” ideologia totalitarismului, fără posibilitatea

opțiunii. Apa transferă atributele stihnice tocmai asupra procesului de convertire a libertății în necesitate. „Cursul apei” este „deturnat” spre imperativele necesității sociale și politice. Ea începe să erodeze tradiția, morala și libertatea individului. La Ivasiuc, apa este „golită” de simbolistica pozitivă, și încărcată cu valențele deconstructive, prin surprinderea „șuvoiului” istoriei. În noul context politic, simbolul „nictomorf” (Durand) sugerează degradarea interiorității ființei, prin procesul alienării. „Puhoiul” istoriei reușește să scufunde „lumea” „burgheză”, salvând astfel, cu prioritate, „elementele” dispuse să se plieze chiar și parțial, după interesele societății socialiste.

În următorul subcapitol al definirii avatarurilor, sunt punctate dezideratele personajelor de a accede în spațiile **Iluminării**, construită în opoziție cu „întunericul” existențial. Dihotomia lumină-întuneric însoțește eroii pe tot parcursul firului lor ontic. Din introspecția propriilor gesturi sociale și umane, eroii constată că atitudinea lor existențială nu s-a bazat întotdeauna pe respectarea principiilor axiologice. Pentru a descoperi cele două spații ascunse în spatele imaginii aparente, eroii recurg la principiile dialecticii. „Drumul” spre „lumină” este însoțit mereu de puternice secvențe de introspecție a propriului statut, în spațiul mundaneității. Protagonistii tind spre eludarea formelor prozaice ale existenței, căutând semnificativul lor ontologic. Căutarea „luminii” provoacă puternice transfigurări imanente. Prin confesiune, personajele tind să-și justifice crizele existențiale, pentru a putea ajunge la „iluminare”. Anumite personaje (Ilea - *Vestibul*) ajung să conștientizeze doar posibilitatea „iluminării”, neputând să atingă stadiul înțelegerii semnificațiilor profunde ale propriului destin. Eșecul „iluminării” ontologice se datorează ordonării greșite a simbolurilor. Ilea are ambiția de a transforma iubirea într-un mijloc eficient de explicație intelectuală a greșelilor sale afective. În final, inițiativa sa nu face decât să amplifice drama cunoașterii. Pe de altă parte, personajele care stabilesc drept referință principiul libertății ajung la statutul de „iluminat”, iar cei care își construiesc existența printr-un racordaj la obiectivele necesității pierd șansa „iluminării”. Sunt și personaje care sunt „iluminate” de sentimentul că nu pot să-și clădească viața în afara mecanismului necesității istorice. „Iluminarea” reprezintă dovada oportunității salvării ființei de „intemperiiile” distrugătoare ale necesității sociale și politice.

În ultimul subcapitol destinat dezbaterei avatarurilor personajelor, sunt surprinse „zbaterile” ființei în timpul **Războiului**. Secvențele epice care cuprind imagini ale frontului evidențiază limitele la care este supus omul, prin „aruncarea” lui într-o anumită imprevizibilitate și incertitudine, în care viața își diminuează prerogativele, transferându-le în planul hazardului. Scriitorul nu își propune să glorifice actele de vitejie, ci pur și simplu să reflecte neputința firii umane în fața unei situații implacabile. Prin demersul său, romancierul contribuie la demitizarea războiului, oferind disparat câteva secvențe decupate din panorama frontului, în care frica de moarte, ratarea și plictiseala ocupă un loc central. Filtrată prin experiența directă a eroilor, panorama halucinantă a războiului este inserată în spațiul românesc, prin intermediul „pseudojurnalului”. Dominați de impulsuri instinctuale, participanții sunt cuprinși de aprehensiunea generală, de senzația descumpănirii și de sentimentul pierderii echilibrului interiorității, din cauza omniprezenței morții. Hiperbolizarea violențelor, prezența automatismelor, lipsa unor glorii vizibile, formele torturii fizice și psihice, starea afectivă dezarticulată, panica omniprezentă, paralizia libertății interioare sunt câteva caracteristici manifestate la nivelul interiorității eroilor participanți la război. Statutul omului într-un asemenea context exprimă neputința, lașitatea, însă și resemnarea, în raport cu pericolul iminent al unor asemenea condiții. Dualitatea și pluriperspectivismul privind haosul frontului creează senzația unei derulări directe a imaginilor înfiorătoare din cadrul luptei. Imaginile auditive și vizuale contribuie la uniformizarea reprezentării dramatice a frontului și la formarea unui tot unitar, lipsit de evidențierea unor individualități. Perspectiva narativă a martorului conflictului asupra luptei este completată de naratorul heterodiegetic care surprinde dinamismul terifiant al frontului, în care oamenii sunt transfigurați în simple „obiecte” supuse hazardului. Din această perspectivă, romancierul a surprins condițiile abrutizante care au determinat perceperea omului sub forma dematerializată, fără personalitate și fără unicitate.

În capitolul IX, intitulat **Romanul politic între deziderate și rezultate**, este supusă dezbaterei dimensiunea ideologică a spațiului românesc al lui Ivasiuc, în care sunt evidențiate tenebrele epocii staliniste. Din această perspectivă, cărțile sale au un oarecare caracter tezig, prin tendința autorului de a „corporaliza” „vocile” momentului, prin anumite personaje. Pe de o parte, se situează personajele care reprezintă distopiile epocii „obsedantului deceniu”, în calitate de „învingători”, pe de altă parte se

situează victimele acestora. Prin această reprezentare, scriitorul deconstituiește miturile create și promovate în perioada totalitară. Expresie a imaginarului „obsedantului deceniu”, dezbateră etică și estetică are rolul de a reprezenta, pe de o parte, problematica opțiunilor omului în marele mecanism al necesității politice și sociale, pe de altă parte, de a dezvălui formula retorică, pentru care a optat romancierul. Resursele politicii, prezente în structurile romanului, sunt formate din mai multe componente: perspectiva documentară, perspectiva reflexivă și atitudinea auctorială asupra evenimentelor relatate. Toate aceste aspecte redau cadrul tenebros al epocii totalitare. Fabulele romanelor oferă o perspectivă individualizatoare a fluctuațiilor politice surprinse în două etape ale perioadei postbelice: perioada „obsedantului deceniu” și perioada „liberalizării”. Atmosfera celor două etape este corporalizată prin două categorii de personaje: reprezentanții stalinismului și exponenții pseudoliberalizării. Cele două categorii de personaje nu reușesc să rezolve problema alienării omului încadrat în ipostaza victimei. Pornind de la dezideratul cooptării spiritului celor două perioade, romancierul își proiectează eroii pe un fundal politic omniprezent, evidențiind ascensiunile și descensiunile acestora, datorate unei raportări greșite a individului la mecanismele puterii. În ficțiunile lui Ivasiuc, sunt dezbătute erorile și abuzurile săvârșite în anii '50, legătura individului cu puterea, precum și statutul omului aflat în două ipostaze: în cea de „instrument” al puterii, dar și de victimă a acesteia. În această ecuație, personajele aspiră la o perpetuă revigorare a universului immanent, în concordanță sau în discordanță cu factorul politic. Introspectarea mecanismelor politice în raport cu individul creează imaginea diversificată, dominată de „lumini” și de „umbre”, din care se desprinde insul în multiplele lui ipostaze. Romanul surprinde imaginarul transformărilor istorice, în care individul ocupă un simplu „rol” decorativ, în marea „piesă” a necesității. Scriitorul își situează în oglindă eroii care reprezintă cele două valori diametral opuse: valoarea moralei și „valoarea” „binelui” iluzoriu. Între cele două categorii, există o dezbateră ideologică, însă fără o finalitate certă. Ambele tipuri reprezintă cele două trăsături supuse alienării. Proza lui Ivasiuc preia din frământările societății contemporane, pentru a le reprezenta într-o retorică ce depășește, într-un mod evident, formele convenabile politicii oficiale, trecând mai departe de granița temerității. Dincolo de ilustrarea raportului dintre individ și imperativele necesității, scriitorul nu a avut curajul să transforme victima opresiunii comuniste într-un personaj învingător, care să reușească să-și impună propriile valori ale independenței spiritului, în defavoarea proiecției puterii staliniste.

În capitolul X, este prezentată **Nuvelistica lui Alexandru Ivasiuc**. Dacă romanele tratează problemele contemporaneității, nuvelele se ocupă de memoria trecutului Maramureșului istoric, din perspectiva unui narator heterodiegetic. Protagonistii acestor spații epice întruchipează interogațiile omului care ajunge la conștientizarea zădărnicii oricărui gest eliberator. În poziția unei poziții dinamice, reflexive și iconoclaste, eroii celor două nuvele (*Corn de vânătoare* și *O altă vedere*) rămân, oarecum, sub incidența principiilor fatalității. Din această perspectivă, scriitorul pune în discuție incapacitatea individului de a se resemna într-o lume a post-transhumanței sau într-o lume în care sunt dezbătute valorile identitare ale neamului. Scriitorul este preocupat atât de surprinderea formulei de consolidare a familiilor maramureșene, cât și de dezvăluirea modalităților la care au recurs strămoșii noștri, pentru a apăra românismul, în spațiul Ardealului, aflat într-o perioadă incertă sub aspect politic. Țelurile lor supreme rămân la nivel de deziderat intangibil.

Copleșit de abordarea analitică a existenței, atât personajul, cât și autorul au căutat formule pure ale „adevărului”, ascunse în spatele faptelor și al cuvintelor. Această perspectivă a făcut ca întregul arsenal epic să se subordoneze metamorfozelor psihice și etice ale celor două instanțe ale comunicării naratologice. Aceste transfigurări ale ființei sunt legate de instabilitatea contextului istoric, determinat de drama pierderii identității naționale.

Universul fictiv, pe care îl aduce scriitorul în fața lectorului, întruchipează lumea arhaică, plină de simboluri. Din acest punct de vedere, nuvela *Corn de vânătoare* este privită din perspectiva mitanalizei. Dincolo de reprezentarea genealogiei neamului Giuleștenilor și de viziunea asupra puterii, în spatele disputei dintre autohtoni și austro-ungari, în substratul operei, sunt evidențiate aspectele mitice, prin care omul stabilește o relație indisolubilă cu natura și cu propria componentă ontologică. Pentru a surprinde dimensiunea „metaforei puterii” și a complexității spațiului immanent al protagonistului sunt supuse dezbaterii simboluri precum: „cornul”, „vânătoarea”, „ursul”, „poarta”,

„soarele”, „părul”, „tăierea mâinii drepte”, „a doua venire”, „transhumanța”, „licornul”, „cercul”, „cerbul”, „umbra”, „lumânarea”, „oglindea”, „cerbul” și „rombul”. Cu ajutorul acestor simboluri este scoasă în evidență duplicitatea manifestării puterii. Pe de o parte, protagonistul este „fotografiat” în planul aparenței, pe de altă parte este deconstruită tehnica disimulării la care recurge Mihai de Giulești pentru a-și răzbuna propria umilință, însă și stigmatizarea neamului de către forțele asupritoare.

În cea de-a doua nuvelă, *O altă vedere*, sunt reliefate încercările de recâștigare a elementului identitar național, alterat de forțele străine. Reiterarea imaginarii memorandistului se face prin utilizarea tehnicii pluriperspectiviste. Fabula operei scoate în evidență dubla perspectivă asupra rolului vieții: pe de o parte, trăirea ei în concordanță cu slujirea interesului național, pe de altă parte, subordonarea propriei existențe slujirii unui adevăr subiectiv, deconectat de la interesele mulțimii.

Prin ultimul capitol, **Eseistica lui Alexandru Ivasiuc**, este surprins impactul pe care l-au avut eseurile scriitorului în contextul perioadei „liberalizării”. Prin cele două volume de eseuri, *Radicalitate și valoare* (1972) și *Pro domo* (1974), autorul oferă o perspectivă personală asupra interogațiilor generației sale. „Jurnalul de gândire” reprezintă un „joc” intelectual al ideilor, prin care sunt supuse dezbaterii problemele culturii naționale, atât în plan sincron, cât și în cel diacronic, într-un moment în care ea își caută identitatea. Sunt dezbătute teme literare, politice și sociale, aflate într-o relație indisolubilă cu anii '60 - '70. În plan literar, scriitorul pledează pentru ancorarea literaturii în problemele sociale și istorice. Eseistul își fundamentează pledoaria pe ideea potrivit căreia „a fi radical înseamnă a merge la rădăcina lucrului, iar la rădăcină întâlnești contradicția generatoare de viață”, însă tot autorul recunoaște că nu este posibilă promovarea unei atitudini radicale permanente, ea fiind caracteristică începuturilor. Radicalitatea nu duce la negarea continuității, ci a amănuntelor. În opinia eseistului, „neradicalul” tinde spre un răspuns complicat, complex și abstract, în timp ce radicalul pledează pentru simplificarea lucrurilor, până la esență. Radicalitatea constă în oferirea unei perspective noi asupra lucrurilor care și-au creat o imagine comună în conștiința publică. Lumea este supusă unei dinamici puternice, or a fi radical înseamnă a analiza critic această mobilitate a mundaneității, derulată dincolo de voința umană. Din prisma unui „demon revoltat”, poziția radicalului nu este percepută ca fiind o atitudine nihilistă, ci ca o aspirație spre racordare la spiritul „adevărului pur”. Radicalitatea asigură comprehensiunea lucrului dincolo de percepția instinctuală a omului comun. El pledează pentru luciditate, cerebralitate, reflexivitate și obiectivitate, luptând împotriva resemnării și împotriva fatalității. Din această perspectivă, scriitorul încearcă să se detașeze de aspectele „intermediare”, cultivate în exces în toate sferile activității umane și totodată să se raporteze la rădăcinile lucrurilor – rădăcina nefalsificată de „complicațiile inutile”, întâlnite de-a lungul istoriei.

În demersul său eseistic, de multe ori, autorul se lasă „furat”, involuntar, de frumusețea abstracțiunii ideii, uitând să ofere un răspuns la problema lansată în premisele eseurilor sale. Sub acest aspect, eseistica lui Ivasiuc reprezintă un nivel superior de meditație asupra problemelor epocii, abordând teme importante ale culturii și societății românești, precum: literatură, film, politică, filozofie și istorie, toate pledând pentru implementarea radicalității, definită ca fiind principalul instrument al valorii și, în mod implicit, al modernismului.

Raportat la statutul eseisticii „obsedantului deceniu”, publicistica autorului conține câteva particularități novatoare. În conținutul articolelor sale, scriitorul condamnă dogmatizarea excesivă a literaturii deceniului al șaselea, pe care o numește „conceptualism prestabilit”. Eseistul dorește să modifice perspectiva prezentului asupra actului literarității, dar și asupra societății, de la nivelul teoretic al articolelor sale, la cel al reprezentării practice. Pentru a argumenta necesitatea radicalității, autorul urmărește reprezentarea ei la nivel diacronic, mergând până în perioada medievală a spațiului cultural. În ceea ce privește literatura prezentului, definită în antinomie cu viziunea trecutului (sămănătorism), eseistul pledează pentru sincronizare cu metamorfozele actualității și cu valorile contemporaneității, corespunzătoare noii orânduiri sociale, dictată de procesele „liberalizării”. În pledoariile sale, prozatorul eludează numirea curentului realismului socialist, fiind „absorbit” de prospecciile viziunii sale artistice.

În cadrul **Problematicii literare**, sunt punctate preocupările literare ale eseistului. Tot aici, Ivasiuc ia în discuție literatura, mai exact scriitorii din literatura autohtonă și pe cei din literatura universală, surprinzând în cazul fiecăruia substratul radical, care îi conferă valoare și unicitate. De

asemenea, pune în discuție principiile care permit revigorarea literarității, prin depășirea schematismului realismului socialist. În acest context, vorbește de conceptul de „inefabil”, immanent oricărei opere de artă. În dezvoltarea viziunii sale asupra literaturii române, Ivăsiuc scrie despre Radu Cosașu, Liviu Rebreanu, Tudor Arghezi, Lucian Blaga, Zaharia Stancu, Dimitrie Cantemir, I.L. Caragiale, Nichita Stănescu, Ion Barbu, Titu Maiorescu, Mihail Sadoveanu, Nicolae Iorga etc. Ideea pe care o urmărește la acești scriitori este cea a modalității de manifestare a legăturii spirituale dintre literatură și lume. Prozatorul consideră că punctul de pornire al demersului românesc trebuie să-l constituie radicalitatea. Aceasta îl determină pe scriitor să pătrundă în imaginarul inaccesibil „ochiului profan” și să surprindă „semnificatul” ontologic. Literatura trebuie să constituie „oglinda” în care să fie redată metamorfozele societății, atât în planul interiorității, cât și în cel al exteriorității. Pentru aceasta, Ivăsiuc pledează pentru principiile realismului esențelor, și nu pentru cel al aparențelor.

În ultimul subcapitol al eseisticii autorului, **Atitudinea marxistă**, este surprinsă dimensiunea ideologică a eseurilor lui Ivăsiuc. Determinat de curiozitate intelectuală, autorul se apleacă asupra marxismului, nu cu scopul de a asigura propagarea lui, ci cu gândul de a observa și analiza condiția umană în cadrul noii filozofii. Trăind într-o epocă dominată de ideologie marxistă, Ivăsiuc se simte dator să analizeze resorturile acestei filozofii. Pe de altă parte, noua ideologie reprezintă premisele unui exercițiu intelectual. Autorul consideră că „noutatea atitudinii marxiste” este reprezentată de „coexistența lucidității și a pasiunii”, care îndeamnă la „acțiune”, la atitudine dinamică și la identificarea acelor mijloace care să permită „oglundirea” planului social, într-un mod dialectic. Ființa umană nu trebuie să devină o expresie a socialului, ci trebuie să se definească prin propria reprezentare în raport cu „ceilalți”.

În **Concluziile** exegezei, sunt analizate reflecțiile literarității autorului de conștiința trecutului, statutul operei acestuia în prezent și perpetuarea ei în conștiința posterității. Prin rolul deosebit, în ceea ce privește primenirea retoricii literare, prin deconstruirea miturilor „obsedantului deceniu”, prin formula narativității, Ivăsiuc nu va putea fi ignorat de viitoarele istorii literare, care vor respecta principiile obiectivității.

BIBLIOGRAFIE

OPERA SCRITORULUI

- *Vestibul*, Editura Eminescu, București, 1971; ediția a II-a, Editura Eminescu, București, 1971; ediție în limba germană, *Im der Holle*, Bukarest, Kriterion, 1971; ediție în limba maghiară, *Eloszoba*, Bukarest, Kriterion, 1983; ediție în limba ucraineană, *Ohotnicij rog*, Bukarest, 1980
- *Interval*, Editura pentru Literatură, București, 1968
- *Cunoaștere de noapte*, Editura pentru Literatură, București, 1969; ediția a II-a, Editura Eminescu, București, 1979; ediția a III-a, Studiu introductiv, tabel cronologic și referințe critice de Diana Adamek, Editura Cartimpex, Cluj-Napoca, 1998
- *Păsările*, Editura Cartea Românească, București, 1970; ediția a II-a, Editura Cartea Românească, București, 1971; ediția a III-a, Editura Eminescu, București, 1973; ediția a IV-a, Prefața de Nicolae Manolescu, Editura Minerva, București, 1977; ediția a V-a, Antologie, prefață, comentarii, referiri critice și bibliografie de Ion Bogdan Lefter, Editura Albatros, 1986; ediție în limba germană, *Die Vogel*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1975; ediție în limba maghiară, *A madarak*, Editura Kriterion, Bukarest, 1973
- *Pro domo. Radicalitate și valoare*, Editura Eminescu, București, 1972
- *Corn de vânătoare*, Editura Dacia, București, 1972; ediția a II-a, Editura Fundației Culturale Române, București, 1991
- *Apa*, Editura Eminescu, București, 1973; ediția a II-a, Editura Eminescu, București, 1975; ediția a III-a, Prefață de Ion Bogdan Lefter, Editura Militară, București, 1987; ediția în limba maghiară, *Aradat*, Editura Kriterion, Bukarest, 1976; ediție în limba ucraineană, *Peremena*, Rumynija, Bukarest, 1975
- *Pro domo*, Editura Eminescu, București, 1974
- *Iluminări*, Editura Eminescu, București, 1975; ediția a II-a, Editura Eminescu, București, 1977
- *Racul*, Editura Albatros, București, 1967; ediția în limba maghiară, *A hatalom arneyekaban*. Regeny, Europa Konyvkiado, Budapest, 1981

POVESTIRI, FRAGMENTE DE ROMAN PUBLICATE ÎN PERIODICE

- *Amintiri nevinovate*, în „Steaua”, 25, nr. 12, decembrie 1974, pp. 48-51
- *Când într-un târziu...*, în „Tribuna”, 14, nr. 31, 30 iulie 1970, pp. 8-9
- *Cei trei* (Fragment din romanul „Păsările”), în „Viața românească”, 23, nr. 8, august 1970, pp. 25-40
- *Contunua prezență* (Fragment de roman), în „Luceafărul”, 12, nr. 41, 11 octombrie 1969, p. 4
- *Corn de vânătoare*, în vol. *Nuvela și povestirea românească în deceniul opt. Antologie*, Editura Eminescu, București, 1983, pp. 294-313
- *Corn de vânătoare*, în „Luceafărul”, 14, nr. 16, 17 aprilie 1971, pp. 4-5
- *Cunoaștere de noapte*, în „Gazeta literară”, 15, nr. 36, 5 septembrie 1968, p. 4
- *De-a lungul copacilor uzi*, în „Gazeta literară”, 15, nr. 9, 29 februarie 1968, p. 4
- *Debara* (Fragment), în „Ramuri”, 5, nr. 12, 15 decembrie 1968, în „Supliment”- „Povestea vorbii”, pp. 12-13, 21
- *După naufragiu* (Fragment de roman), în „Luceafărul”, 16, nr. 36, 8 septembrie 1973, pp. 4-5
- *Ea* (Nuvelă), în „Manuscriptum”, 15, nr. 3, iulie-septembrie 1984, pp. 85-97
- *Episod*, în „Argeș”, 4, nr. 12, decembrie 1969, p. 8

- *Gama cu alterații* (Nuvelă), în „Manuscriptum”, 15, nr. 3, iulie-septembrie 1984, pp. 85-97
- *Grigore* (Proiect de nuvelă istorică), în „Vatra”, 9, nr. 6, iunie 1979, p. 6
- *Homo edificator* (Fragment din romanul „Interval” aflat sub tipar), în „Viața românească”, 20, nr. 12, decembrie 1967, pp. 5-59
- *Interval* (Fragment de roman), în „Gazeta literară”, 14, nr. 37, 14 septembrie 1967, pp. 4,5
- *Înainte de sfârșit* (Fragment din romanul „Apa”), în „România literară”, 6, nr. 41, 11 octombrie 1973, pp. 16-19
- *Înfrângeri secrete*, în „România literară”, 2, nr. 48, 27 noiembrie 1969, pp.16-17, 18
- *Moment*, în „Gazeta literară”, 12, nr. 3, 14 ianuarie 1965, p. 4
- *O altă vedere* (Fragment de roman), în „Viața românească”, 21, nr.12, decembrie 1968, pp.34-71
- *O cină în vechea sufragerie* (Fragment de roman), în „Vatra”, 3, nr. 4, 20 aprilie 1973, p. 15
- *Ochi albaștri, ciudat de senini*, în „România literară”, 3, nr. 18, 30 aprilie 1970, pp.16-18
- *Orologiile uitate*, în „Luceafărul”, 13, nr. 11, 14 martie 1970, pp. 4,5
- *Păsările, păsările*, în „România literară”, 2, nr. 24, 12 iunie 1969, pp. 18-19, 20
- *Piticu* (Fragment din romanul „Apa”), în „România literară”, 6, nr. 4, 25 ianuarie 1973, pp. 18-21
- *Plimbare în noapte*, în „România literară”, 3, nr. 36, 3 septembrie 1970, pp. 16-17
- *Revenirea doamnei în verde* (Fragment de roman), în „Ramuri”, 6, nr. 8, 15 august 1969, p. 9
- *Rolul nefericit de clown*, în „Luceafărul”, 11, nr. 38, 21 septembrie 1968, p. 5
- *Roluri* (Fragment din roman), în „România literară”, 4, nr. 48, 25 noiembrie 1971, pp. 16-17, 18
- *Schiță genealogică (Cu o prezentare de Leonida Neamțu)*, în „Steaua”, 28, nr. 3, martie 1977, pp. 32-36
- *Timbrul*, în „Gazeta literară”, 11, nr. 28, 9 iulie 1964, p. 5
- *Trăsura* (Inedit. Titlul aparține redacției), în „România literară”, 16, nr. 27, 7 iulie 1983, pp. 12-13
- *Vestibul* (Fragment de roman), în „Viața românească”, 19, nr. 12, decembrie 1966, pp. 7-72
- *Vânătoarea, artistul și căprioara*, în „Luceafărul”, 13, nr. 26, 27 iunie 1970, pp. 4-5
- *Vulpea* (Fragment dintr-o nuvelă istorică, scrisă în vara anului 1976 la Suceava), în „România literară”, 25, nr. 7, 5-11 martie 1992, p. 15

ESEURI, REPORTAJE, ARTICOLE PUBLICATE ÎN PERIODICE

- *A fi „modern”. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 36, 6 septembrie 1973, p. 2
- *A gândi istoric*, în „România literară”, 2, nr. 33, 14 august 1969, p. 9
- *A trăi istoric – a realiza. Anul 50. Conștiința istorică a omului de cultură*, în „Luceafărul”, 14, nr. 16, 17 aprilie 1971, p. 3; nr. 17, 24 aprilie 1971, pp. 1, 4-5
- *Acțiune și contemplație (în literatură)*, în „România literară”, 2, nr. 31, 31 iulie 1969, p. 8
- *Adunarea solemnă*, în „Luceafărul”, 14, nr. 19, 8 mai 1971, p. 1
- *Anticălinescianismul. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 13, 29 martie 1973, p. 2
- *Apel la gândirea creatoare*, în „România literară”, 4, nr. 46, 11 noiembrie 1971, p. 3
- *Argument.1.Erudii și fantezie.2.Ornamente*, în „Contemporanul”, nr. 3, 21 ianuarie 1977, p.1; nr.4, 28 ianuarie 1977, p. 1
- *Argument.1.Expansiunea artei.2.Dansul*, în „Contemporanul”, nr. 7, 18 februarie 1977, p. 1; nr. 8, 25 februarie 1977, p. 1

- *Argument.1.O viziune antropologică.2.Apărente paradoxuri*, în „Contemporanul”, nr. 10, 11 martie 1977, p. 11
- *Arta enigmatică. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 40, 28 septembrie 1972, p. 2
- *Artă și mesaj. Pro domo*, în „România literară”, 7, nr. 23, 6 iunie 1974, p. 5
- *Asta este! (despre astronautii de pe Apollo-11)*, în „România literară”, 2, nr. 30, 24 iulie 1969, p. 21
- *Atena și Sparta. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 35, 30 august 1973, p. 2
- *Autentica simplitate (Despre romanul lui Marquez „O sută de ani de singurătate”). Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 27, 29 iunie 1972, p. 2
- *Bătălia pentru calitate! Ce fel de scenarii așteptăm*, în „Cinema”, 11, nr. 7, iulie 1973, p. 3
- *Bunuel și filmul politic. Interferențe*, în „Cinema”, 9, nr. 4, aprilie 1971, p. 11
- *Cantemir și luciditatea teoretică*, în „România literară”, 6, nr. 43, 25 octombrie 1973, p. 5
- *Catedrala din Köln. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 46, 15 noiembrie 1973, p. 2
- *Cauze și motivații. Controverse (În artă și literatură)*, în „România literară”, 3, nr. 48, 26 noiembrie 1970, pp. 3, 30
- *Cavalerismul clădirilor. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 47, 22 noiembrie 1973, p. 2
- *Cazul Leibnitz. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 5, 30 ianuarie 1975, p. 5
- *Ce nu merge? (Despre starea reală a literaturii române). Puncte de vedere*, în „Luceafărul”, 15, nr. 33, 12 august 1972, p. 9
- *Cea mai înaltă virtute. Pro domo*, în „România literară”, 9, nr. 1, 1 ianuarie 1976, p. 5
- *Cel mai mare dramaturg. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 48, 29 noiembrie 1973, p. 2
- *Cetatea ideală, Pro domo*, în „România literară”, 4, nr. 52, 23 decembrie 1971, p. 7
- *Chaka (Pe marginea cărții „Moartea lui Chaka” de Seydou Badian, editată sub egida UNESCO). Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 25, 15 iunie 1972, p. 2
- *Chezășia și secretul dăinuirii noastre (Lupta cu inundațiile)*, în „Luceafărul”, 13, nr. 22, 30 mai 1970, p. 3
- *Chipul mentorului ca sensibilitate (Garabet Ibrăileanu). Pro domo*, în „România literară”, 9, nr. 11, 11 martie 1976, p. 7
- *Cine l-o fi contestat pe Eminescu? Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 8, 22 februarie 1973, p. 2
- *Climatul creației*, în „România literară”, 2, nr. 32, 7 august 1969, p. 9
- *C.M.M.M.C. (Cel mai mic multiplu comun prin analogie cu un anumit tip de idei de circulație). Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 23, 1 iunie 1972, p. 2
- *Colecții istorice. Pro domo*, în „România literară”, 7, nr. 11, 14 martie 1974, p. 2
- *Comentariul politic, ecou al unei poziții principale*, în „Scânteia tineretului”, 26, nr. 6668, 27 octombrie 1970, pp. 1,2
- *Comentariul politic. Înfrângerea greutăților. Congresul X*, în „Scânteia tineretului”, 26, nr. 6597, 4 august 1970, pp. 1,5
- *Concentrație*, în „România literară”, nr. 6, 14 noiembrie 1968, p. 21
- *Consecvența înțelepciunii. Comentariu politic*, în „Scânteia tineretului”, 26, nr. 6638, 22 septembrie 1970, pp. 1,5
- *Consecvență politică*, în „Luceafărul”, 13, nr. 43, 24 octombrie 1970, p. 3
- *Continuitate și discontinuitate (în cultură)*, în „Contemporanul”, nr. 41, 9 octombrie 1970, p. 9
- *Critică și civilizație.Pro domo*, în „România literară”, 9, nr. 21, 20 mai 1976, p. 5
- *Critică și realism*, în „România literară”, 6, nr. 37, 13 septembrie 1973, p. 2
- *Critica și teoria literară și realitățile noastre. Pro domo*, în „România literară”, 5, 16 noiembrie 1972, p. 2

- *Criza culturii europene și „Gândirismul”*, în „România literară”, 8, nr. 20, 15 mai 1975, p. 7; nr. 21, 22 mai 1975, p. 7
- *Cronică interioară. Pro domo*, în „Contemporanul”, nr. 52, 25 decembrie 1970, p. 11
- *Ctitorii tineri. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 45, 6 noiembrie 1975, p. 7
- *Cultura și socialismul*, în „România literară”, 9, nr. 23, 3 iunie 1976, p. 8
- *Cultura și spiritul adevărului. Pro domo*, în „România literară”, 9, nr. 24, 10 iunie 1976, p. 7
- *Cultură și educație (în programul revistei „Contemporanul”)*, în „Contemporanul”, nr. 39, 24 septembrie 1971, p. 8
- *Cultură și modele (I). Tineretul și cultura*, în „Scânteia tineretului”, 25, nr. 6632, 24 septembrie 1969, pp. 1,5; nr. 6633, 25 septembrie 1969, pp. 1,4
- *Cuvinte către fața necunoscută din poartă. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 29, 19 iulie 1973, p. 2
- *De ce a învins Darie? Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 32, 9 august 1973, p. 2
- *Decembrie organic. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 49, 4 decembrie 1975, p. 8
- *Democrația literară*, în „România literară”, 5, nr. 13, 23 martie 1972, p. 5
- *Demnitatea muncii noastre. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 27, 5 iulie 1973, p. 2
- *Despre fundamentare*, în „România literară”, 2, nr. 5, 30 ianuarie 1969, p. 5
- *Destinul unui romantic*, în „Gazeta literară”, 15, nr. 13, 28 martie 1968, p. 8
- *Determinismul estetic și viitorul. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 44, octombrie 1972, p. 2
- *Dialectician al stărilor lăuntrice (I-III). Scriitori contemporani*, în „Cronica”, 7, nr. 5, 4 februarie 1972, p. 5; nr. 6, 11 februarie 1972, p. 5
- *Dialogul viu, neîntrerupt*, în „Scânteia”, 40, nr. 8653, 30 decembrie 1970, p. 2
- *Dilematism critic (În artele plastice)*, în „România literară”, 3, nr. 40, 1 octombrie 1970, p. 26
- *Din nou despre simplitate (Poemele lui Marin Sorescu). Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 49, 30 noiembrie 1972, p. 2
- *Directețea textului (Pro domo)*, în „Contemporanul”, nr. 22, 28 mai 1971, p. 9
- *Doamna Lily. Pro domo*, în „România literară”, 7, nr. 5, 31 ianuarie 1974, p. 2
- *Două cărți de excepție (Cărțile lui Mircea Ivănescu – „Poezii” și „Poeme”)*. *Pro domo*, în „Contemporanul”, nr. 21, 21 mai 1971, p. 9
- *Elegie pentru luptătorul luminat. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 338, 20 septembrie 1973, p. 2
- *Elogiu alegătorului. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 10, 6 martie 1975, p. 6
- *Emulația valorilor*, în „Contemporanul”, nr. 26, 28 iunie 1968, p. 1
- *Esența vieții sociale. Drumul de azi al prozei românești*, în „Contemporanul”, nr. 18, 28 aprilie 1972, p. 3
- *Esențe*, în „Luceafărul”, 12, nr. 35, 30 august 1969, p. 1
- *Eseuri. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 52, 25 decembrie 1975, p. 5
- *Este nevoie de o istorie a zilei de astăzi. Din istoria celor două luminoase decenii*, în „Contemporanul”, nr. 23, 7 iunie 1985, p.7; nr. 24, 14 iunie 1985, p. 7
- *Evazionism. (Combaterea unei anumite interpretări a literaturii române contemporane)*, în „România literară”, 3, nr. 49, 3 decembrie 1970, p. 8
- *Existență și funcție (specificitatea literaturii, funcțiile sale multiple, polivalența ei). Pro domo*, în „România literară”, 4, nr. 50, 9 decembrie 1971, p. 5
- *Explicația unei absențe („Cordovanii” de Ion Lăncrănjan). Controverse*, în „România literară”, 4, nr. 4, 21 ianuarie 1971, p. 10
- *Expoziția mexicană. Pro domo*, în „România literară”, 7, nr. 9, 28 februarie 1974, p. 2
- *Fantezia. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 15, 6 aprilie 1972, p. 2

- *Festival și contra – festival (Festivalul filmului de la Veneția)*, în „România literară”, 5, nr. 38, 14 septembrie 1972, p. 32
- *Formarea și distrugerea comentariului. Pro domo*, în „Contemporanul”, nr. 42, 16 octombrie 1970, p. 9
- *Formele fără fond. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 36, 4 septembrie 1975, p. 7
- *Fraza cu maximum de informație. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 16, 17 aprilie 1975, p. 5
- *Frica de pasiuni (Pe marginea lucrării de doctorat a lui Henry A. Kissinger referitoare la problemele politice ale diplomației europene în anii 1812-1822)*, în „România literară”, 6, nr. 51, 20 decembrie 1973, p. 2
- *Friedrich Engels (Optzeci de ani de la moarte)*, în „România literară”, 8, nr. 32, 7 august 1975, p. 7
- *Funcția critică integratoare. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 29, 13 iulie 1972, p. 2
- *Fundamentarea filosofică a criticii. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 11, 13 martie 1975, p. 5
- *Fundamentarea filozofică a realismului. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 19, 10 mai 1973, p. 2
- *General și misterios. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 45, 8 noiembrie 1973, p. 2
- *Generația a patra (Creația tinerilor noștri prozatori)*, în „Viața românească”, 18, nr. 7, iulie 1965, pp. 123-127
- *Gloria lui Brâncuși. Pro domo*, în „România literară”, 9, nr. 8, 19 februarie 1976, p. 5
- *Golanul apud Bunuel. Interferențe*, în „Cinema”, 9, nr. 5, mai 1977, p. 7
- *Hiatus sau nu? Pro și contra*, în „Scânteia tineretului”, 26, nr. 6589, 25 iulie 1970, p. 4
- *Iar sufletul nu e o fântână....Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 35, 24 august 1972, p. 2
- *Iconoclastia și noi (Pro domo)*, în „Contemporanul”, nr. 8, 19 februarie 1971, p. 9
- *Ideal și inocență. Pro domo*, în „România literară”, 7, nr. 12, 21 martie 1974, p. 2
- *Idei existențiale (în literatura noastră)*, în „România literară”, 2, nr. 25, 19 iunie 1969, p. 3
- *Ideologie și literatură*, în „Contemporanul”, nr. 24, 11 iunie 1976, pp. 1,2
- *Imaginație și experiență (în artă și literatură). Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 16, 13 aprilie 1972, p. 2
- *Independența ca proces istorico-social. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 19, 8 mai 1975, p. 4
- *Inocența radicală (Pro domo)*, în „Contemporanul”, nr. 5, 29 ianuarie 1971, p. 9
- *Inovație și experiment (în artă)*, în „Teatru”, 14, nr. 11, noiembrie 1969, pp. 31-32
- *Integrare socială. Pro domo*, în „România literară”, 4, nr. 51, 16 decembrie 1971, p. 5
- *Integrare și sinteză (în problemele literaturii noastre contemporane)*, în „Contemporanul”, nr. 20, 1 octombrie 1971, p. 9
- *Iona (de Marin Sorescu) și epoca sintezei. Cronica textului dramatic*, în „Teatru”, 13, nr. 4, aprilie 1968, pp. 33-35
- *Iona (Pe marginea poemului lui Marin Sorescu. Un punct de vedere)*, în „Contemporanul”, nr. 8, 23 februarie 1968, p. 4
- *Ironia. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 21, 24 mai 1973, p. 2
- *Istoria militantă. (Pe marginea cărții „Declinul și căderea Imperiului Roman” de Gibbon)*, în „România literară”, 5, nr. 24, 8 iunie 1972, p. 2
- *Istorie. (Despre „Diplomele maramureșene” ale lui Ioan Mihalyi de Apșa)*, în „Contemporanul”, nr. 1, 2 ianuarie 1976, pp. 1,2
- *În acest moment de seamă din istoria devenirii noastre socialiste, putem fi buni artiști numai dacă suntem militanți. Mesajul social al prozei românești contemporane*, în „Contemporanul”, nr. 27, 28 iunie 1974, p. 6

- *În acord cu profesorul Moisil. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 12, 22 martie 1973, p. 2
- *Încolo nu este decât electricitate. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 11, 15 martie 1973, p. 2
- *Întregul și partea (Pro domo)*, în „Contemporanul”, nr. 15, 9 aprilie 1971, p. 9
- *Întregul și partea. Pro domo*, în „România literară”, 9, nr. 14, 1 aprilie 1976, p. 7
- *Jeu de paume (Muzeul impresionismului)*, în „România literară”, 7, nr. 13, 28 martie 1974, p. 2
- *Judecata esențială (a criticii literare)*, în „România literară”, 4, nr. 2, 7 ianuarie 1971, p. 3
- *Jurnale de călătorie. Cărți și fapte*, în „România literară”, 1, nr. 4, 31 octombrie 1968, p. 15
- *Karl Marx. Pro domo*, în „România literară”, 7, nr. 19, 9 mai 1974, p. 5
- *La Dragomirna. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 52, 27 decembrie 1973, p. 2
- *La porțile Maramureșului*, în „Tribuna”, 21, nr. 33, 18 august 1977, p. 7
- *La porțile Maramureșului*, în „Tribuna”, 21, nr. 34, 25 august 1977, p. 6
- *Lenin. Schiță de portret intelectual*, în „Contemporanul”, nr. 4, 23 ianuarie 1970, p. 9
- *Lenin și cultura*, în „Luceafărul”, 13, nr. 13, 28 martie 1970, p. 1
- *Lenin și luciditatea vizionară*, în „România literară”, 8, nr. 17, 24 aprilie 1975, p. 8
- *Limbajul înțelegerii*, în „România literară”, 6, nr. 50, 13 decembrie 1973, p. 3
- *Literatura – expresie directă și angajată. Însemnări*, în „Scânteia”, 40, nr. 8734, 23 martie 1971, p. 1
- *Literatura și aniversarea P.C.R.*, în „Contemporanul”, nr. 14, 2 aprilie 1971, pp. 1,8
- *Locul geometric unde se întâlnesc participarea și visul. Realitatea socială și prezența literaturii. Construcția morală, conștiința socialistă, echitatea socială*, în „Luceafărul”, 14, nr. 46, 13 noiembrie 1971, p. 5
- *Logică și atitudine. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 13, 27 martie 1975, p. 7
- *Lupta de eliberare națională și poezia (Poezia lui O.Goga)*, în „Contemporanul”, nr. 12, 19 martie 1971, p. 9
- *Lupta dintre vechi și nou. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 28, 1973, p. 2
- *Lupta fondului cu forma. Bicentenarul Hegel*, în „România literară”, 3, nr. 42, 15 octombrie 1970, pp. 1,28
- *Magistratura criticii. Pro domo*, în „România literară”, 7, nr. 18, 2 mai 1974, p. 7
- *Maramureș - arborele vieții și viața. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 40, 2 octombrie 1975, p. 7
- *Maramureș (Titlul textului aparține redacției). Pagini inedite*, în „România literară”, 14, nr. 6, 5 februarie 1981, pp. 12-13
- *Maramureș. Țară a dragostei școlare*, în „România literară”, 7, nr. 20, 16 mai 1974, p. 1
- *Marxismul și apărarea valorilor lumii. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 31, 1975, p. 7
- *Mecanismul polemicii (Pro domo)*, în „Contemporanul”, nr. 17, 23 aprilie 1973, p. 9
- *Modesta aplecare. Pro domo*, în „România literară”, 4, nr. 45, 4 noiembrie 1971, p. 10
- *Moralitatea artistului*, în „România literară”, 2, nr. 35, 28 august 1969, pp. 8,9
- *Munca. Pro domo*, în „România literară”, 9, nr. 18, 29 aprilie 1976, p. 8
- *Necunoscuții (Generația de la 1848)*, în „Luceafărul”, 15, nr. 2, 8 ianuarie 1972, p. 1
- *Nevoia de simplitate (Despre poeziile lui Nichita Stănescu). Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 32, 3 august 1972, p. 2
- *Noi și idealul Renașterii. Pro domo*, în „România literară”, 4, nr. 47, 18 noiembrie 1971, p. 5
- *Note de drum din Suedia. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 50, 11 decembrie 1975, p. 5

- *Note despre spiritul colectiv.2.Ideologie și sistem deschis (fragment)*, în „Vatra”, 9, nr. 6, 20 iunie 1979, pp. 5, 14
- *Noua formă a groazei. Pro domo*, în „România literară”, 4, nr. 49, 2 decembrie 1971, p. 5
- *O plimbare la Cernica. Pro domo*, în „România literară”, 7, nr. 22, 30 mai 1974, p. 7
- *O poezie sculpturală. Pro domo*, în „România literară”, 7, nr. 4, 24 ianuarie 1974, p. 2
- *Oameni de pe primul plan*, în „România literară”, 5, nr. 53, 28 decembrie 1972, p. 5
- *Obiective și eforturi*, în „Scânteia”, 46, nr. 10687, 29 decembrie 1976, p. 1
- *Obsesia veacului*, în „Luceafărul”, 16, nr.41, 13 octombrie 1973, p.1
- *Ocazie rară*, în „Luceafărul”, 11, nr. 25, 22 iunie 1968, pp. 4-5
- *„Ochi de urs” (de M. Sadoveanu). Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 3, 18 ianuarie 1973, p. 2
- *Oedip și sfînxul. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 4, 20 ianuarie 1972, p. 5
- *Opera și esența umană. Pro domo*, în „România literară”, 7, nr.8, 21 februarie 1974, p. 2
- *Oraș, 1890*, în „Orizont”, 19, nr. 1, ianuarie 1968, pp. 6-22
- *Originile crizei conștiinței europene. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 21, 22 mai 1975, p. 7
- *Orizontul conștient. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 19, 4 mai 1972, p. 2
- *Palatul dogilor. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 39, 21 septembrie 1972, p. 2
- *Paradoxul Rostului lui Eminescu. Pro domo*, în „România literară”, 7, nr. 24, 13 iunie 1974, p. 7
- *Permanența culturii românești*, în „România literară”, 2, nr. 30, 24 iulie 1969, pp. 1, 14
- *Perspectivă asupra omului. Pro domo*, în „Contemporanul”, nr. 36, 3, septembrie 1971, p. 8
- *Plan*, în „Contemporanul”, 27, 4 iulie 1969, p. 1
- *Plăcerea unei polemici*, în „Contemporanul”, nr. 13, 26 martie 1971, p. 9
- *Plimbare prin București. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 15, 10 aprilie 1975, p. 5
- *Poeta Vates și „Călărețul de aramă”*, în „România literară”, 8, nr. 25, 19 iunie 1975, p. 7
- *Poetica dialecticii. Pro domo*, în „România literară”, 9, nr. 22, 27 mai 1976, p. 7
- *Poezie și iraționalism. Critică și poezie*, în „Luceafărul”, 16, nr. 11, 17 martie 1973, pp. 3,6
- *Poezie în spațiu (Ion Barbu). Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 14, 3 aprilie 1975, p. 5
- *Polemica la Maiorescu. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 52, 21 decembrie 1972, p. 2
- *Politica editorială. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 5, 1973, p. 2
- *Politica generalului și particularului. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 3, 13 ianuarie 1972, p. 5
- *Politica partidului, o politică unitară, întemeiată pe realitățile vieții*, în „Scânteia”, 38, nr. 8099, 18 iunie 1969, pp. 1,2
- *Practică și învățământ. Comentariu politic*, în „Scânteia tineretului”, 26, nr. 6650, 6 octombrie 1970, p. 1,3
- *Precizare de termeni (în creația noastră literară)*, în „România literară”, 2, nr. 37, 11 septembrie 1969, p. 9
- *Precocile profet (Rimbaud) (Pro domo)*, în „Contemporanul”, nr. 25, 18 iunie 1971, p. 8
- *Prejudecată și spirit de clasă. Pro domo*, în „România literară”, 4, nr. 44, 28 octombrie 1971, p. 7
- *Premii. Ce ideal de artă și literatură afirmă premiile uniunilor de creație?*, în „Astra”, 6, nr. 6, iunie 1971, p. 8
- *Prezența în istorie. Scris și realitate(II) (1944-1982). Pagini alese din...Al. Ivasiuc*, în „Viața românească”, 81, nr. 5, mai 1986, pp. 25-63
- *Pro domo. 1. Cultură și politică. 2. Fundamentarea tragediei*, în „Contemporanul”, nr.34, 21 august 1970, p. 9; nr. 35, 28 august 1970, p. 9
- *Pro domo. 1. Despre radicalitate.2.Definiția și fundamentarea radicalității*, în „Contemporanul”, nr. 38, 18 septembrie 1970, p. 9; nr. 39, 25 septembrie 1970, p. 9

- *Pro domo. 1. Idealul de valoare. 2. Halucinații*, în „România literară”, 6, nr. 1, 4 ianuarie 1973, p. 2; nr. 2, 11 ianuarie 1973, p. 2
- *Pro domo. 1. Literatura și problemele dezvoltării. 2. Junimismul și paradoxurile sale*, în „România literară”, 8, nr. 34, 21 august 1975, p. 7; nr. 35, 28 august 1975, p. 7
- *Pro domo. 1. Poezie și poetică. 2. Spiritul criticii*, în „România literară”, 6, nr. 16, 19 aprilie 1973, p. 2; nr. 17, 26 aprilie 1973, p. 2
- *Pro domo. 1. Premise. 2. Antientropia și finalitatea*, în „România literară”, 8, nr. 38, septembrie 1975, p. 7; nr. 39, septembrie 1975, p. 7
- *Pro domo. 1. Radicalitate și inovație. 2. Radicalitatea esențelor realismului*, în „Contemporanul”, nr. 49, 4 decembrie 1970, p. 9; nr. 50, 10 decembrie 1970, p. 9
- *Pro domo. 1. Spiritul critic și conștiința de sine. 2. Varietate de stiluri și structură socială*, în „România literară”, 9, nr. 15, 8 aprilie 1976, p. 5; nr. 16, 15 aprilie 1976, p. 5
- *Pro domo. 1. Uitarea lui Platon Karataev. 2. Discuția causală*, în „Contemporanul”, nr. 45, 6 noiembrie 1970, p. 9; nr. 46, 13 noiembrie 1970, p. 9
- *Pro domo. 1. Toamna la Mogoșoaia. 2. Întâlnirea cu bunul simț și atât*, în „România literară”, 6, nr. 40, 4 octombrie 1973, p. 2; nr. 41, 11 octombrie 1973, p. 2
- *Pro domo. 1. Umanism și marxism. 2. Realitatea noastră socială și umanismul socialist*, în „Contemporanul”, nr. 34, 20 august 1971, p. 9; nr. 35, 27 august 1971, p. 9
- *Procesul lui Ulysses*, în „Secolul XX”, nr. 2, februarie 1965, pp. 182-184
- *Promisiunea lui Marx. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 20, 11 mai 1972, p. 2
- *Proza politică*, în „Contemporanul”, nr. 17, 23 aprilie 1976, pp. 1, 2
- *Proza și spiritul timpului*, în „Viața românească”, 29, nr. 4, aprilie 1976, pp. 5-7
- *Punctul de vedere. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 6, februarie 1975, p. 7
- *Puterea omului (în lupta cu stihiiile naturii)*, în „Scânteia tineretului”, 26, nr. 6533, 21 mai 1970, pp. 1,5
- *Puterea scriitorului. Argument*, în „Contemporanul”, nr. 9, 4 martie 1977, p. 1
- *Radicalitatea analizei marxiste (Pro domo)*, în „Contemporanul”, 1, 1 ianuarie 1971, p. 9
- *Radicalitatea și Arhetipurile (Pro domo)*, în „Contemporanul”, nr. 2, 8 ianuarie 1971, p. 9
- *Radicalitatea și căutarea interiorului (Pro domo)*, în „Contemporanul”, nr. 3, 15 ianuarie 1971, p. 9
- *Ratare nespectaculoasă. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 7, 15 februarie 1973, p. 2
- *Realism, nu mitologie*, în „România literară”, 6, nr. 34, 23 august 1973, p. 5
- *Realism și expresie în literatură*, în „Viața românească”, 18, nr. 1, ianuarie 1965, pp. 187-190
- *Realismul invenției*, în „Luceafărul”, 15, nr. 3, 15 ianuarie 1972, p. 1
- *Receptarea romanului*, în „România literară”, 2, nr. 26, 26 iunie 1969, p. 8
- *Recolta. Comentariu politic*, în „Scânteia tineretului”, 26, nr. 6644, 29 septembrie 1970, pp. 1,5
- *Relaxarea. Pro domo*, în „România literară”, 6, nr. 31, 2 august 1973, pp. 2
- *Reprezentare și concept (Socrate). Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 2, 9 ianuarie 1975, p. 5
- *Republica muncii*, în „Scânteia”, 41, nr. 9014, 30 decembrie 1971, p. 1
- *Revoluția tehnico-științifică și literatura. Pro domo*, în „România literară”, 9, nr. 13, 25 martie 1976, p. 7
- *Ritmul social și literatura. În cinstea Conferinței Naționale a P.C.R.*, în „Luceafărul”, 15, nr. 29, 15 iulie 1972, pp. 1,3
- *Romanul social*, în „Luceafărul”, 16, nr. 6, 10 februarie 1973, p. 1
- *Scepticism și superstiție (Despre personalitatea lui Mateiu Caragiale). Pro domo*, în „Contemporanul”, nr. 37, 11 septembrie 1970, p. 9

- *Scriitorul și politica. Vocația politică a scriitorului român*, în „Luceafărul”, 14, nr. 30, 24 iulie 1971, p. 3
- *Scurt metraje. Pro domo*, în „România literară”, 7, nr. 1, 3 ianuarie 1974, p. 2
- *Semnificația universală (a operei lui William Faulkner). Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 28, 6 iulie 1972, p. 2
- *Sensul unui umanism științific. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 7, 13 februarie 1975, p. 5
- *Sentimente și sentimentalism. Pro domo*, în „România literară”, 7, nr.25, 20 iunie 1974, p.7
- *Sentimentul complexității. Literatura construcției și conștiinței socialiste*, în „România literară”, 5, nr. 30, 20 iulie 1972, pp. 4-9
- *Simbol al unității poporului. Din perspectivele marii înfruntări cu urgia apelor*, în „Scânteia”, 39, nr. 8446, 5 iunie 1970, pp. 1,4
- *Sincronism și confluențe (la Muzeul de artă modernă din New York)*, în „România literară”, 1, nr. 10, decembrie 1968, p. 20
- *Sinteze și integrări (Muzica și folclorul). Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 8, 20 februarie 1975, p. 5
- *Socialismul conferă muncii noastre demnitate și perspectivă*, în „Scânteia”, 40, nr. 8773, 1 mai 1971, p. 2
- *Sociologia vieții literare. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 21, 18 mai 1972, p. 2
- *Spiritul critic. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 17, 20 aprilie 1972, p. 2
- *Spiritul latin. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 44, 30 octombrie 1975, p. 5
- *Spiritul științific (în cărțile de istorie). Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 4, 23 ianuarie 1975, p. 5
- *Strâns uniți în jurul partidului. Oamenii muncii își manifestă totala adeziune față de politica Partidului Comunist Român, față de cauza socialismului și a păcii*, în „Munca”, 24, nr. 6467, 29 august 1968, p. 13
- *Substanța operei (Pro domo)*, în „Contemporanul”, nr. 16, 16 aprilie 1971, p. 2
- *Substanța unei literaturi bogate, relevante: Ideile care exprimă realitatea noastră*, în „Scânteia”, 42, nr. 9319, 3 noiembrie 1972, pp. 1,4
- *Suedia (II). Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 51, 18 decembrie 1975, p. 5
- *Suprarealism și suprarealitate (în artele plastice)*, în „România literară”, 1, nr. 8, 28 noiembrie 1968, p. 21
- *Știință și dezvoltare. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 42, octombrie 1975, p. 7
- *Tânărul Marx, contemporanul nostru*, în „Gazeta literară”, 15, nr. 25, 20 iunie 1968, pp. 1,7; nr. 26, 27 iunie 1968, pp. 1,7
- *Tehnocratul*, în „România literară”, 5, nr. 31, 27 iulie 1972, p. 2
- *Tendința abstractă în literatura română contemporană*, în „Contemporanul”, nr. 24, 11 iunie 1971, p. 9
- *Tendința socială în proza contemporană*, în „Contemporanul”, 19, 7 mai 1971, p. 3
- *Teoria și practica (marxism-leninismului)*, în „Contemporanul”, nr. 29, 16 iulie 1971, pp. 5, 11
- *Testamentul unui fluture (Pe marginea volumului „Secțiunea de aur” de Vasile Nicolaescu)*, în „România literară”, 6, nr. 49, 6 decembrie 1973, p. 2
- *Text și arta spectacolului*, în „Teatrul”, 16, nr. 1, ianuarie 1971, pp. 5-6
- *Tinerețea și libertatea clasicilor. Pro domo*, în „România literară”, 9, nr. 20, mai 1976, p. 7
- *Tot despre Rimbaud (I).(Pro domo)*, în „Contemporanul”, nr. 26, 25 iunie 1971, p. 9
- *Tot filmul – politic. Interferențe*, în „Cinema”, 9, nr. 3, martie 1971, p. 6
- *Treptele Romei. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 42, 12 octombrie 1972, p. 2
- *Ultimul roman. Primul capitol: Cornel*, în „Vatra”, 9, nr. 6, 20 iunie 1979, pp. 8-9
- *Ultimul sfert de veac. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 1, ianuarie 1975, p. 7

- *Umanismul ca atitudine intelectuală*, în „Scânteia”, 39, nr. 8326, 3 februarie 1970, p. 4
- *Umanismul revoluționar și dezvoltarea personalității. În pregătirea Congresului educației politice și culturii*, în „Contemporanul”, nr. 10, 5 martie 1976, pp. 1,2
- *Umanismul socialist. Pro domo*, în „Contemporanul”, nr. 31, 30 iulie 1971, p. 9; nr. 32, 6 august 1971, p. 9
- *Un poet al supremei contradicții (Henri Michaux)*, în „Contemporanul”, nr. 4, 22 ianuarie 1971, p. 9
- *Un raport al tinereții veșnice*, în „România liberă”, 30, nr. 8632, 25 iulie 1972, pp. 1,5
- *Unitatea contrariilor (Despre Eminescu)*, în „România literară”, 8, nr. 3, 16 ianuarie 1975, p. 11
- *Unitatea criteriilor (Pro domo)*, în „Contemporanul”, nr. 20, 14 mai 1971, p. 9
- *Unitatea culturii. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 43, 23 octombrie 1975, p. 5
- *Unitatea dintre partid și popor – forța generatoare a progresului neîntrerupt al societății noastre*, în „Scânteia”, 39, nr. 8513, 11 august 1970, pp. 1,5
- *Universul prozei și necesitatea*, în „Gazeta literară”, 15, nr. 11, 14 martie 1968, pp. 1,7
- *„Utopia” și noi. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 50, 7 decembrie 1972, p. 2
- *Valoare și structură unitară. Pro domo*, în „România literară”, 8, nr. 41, octombrie 1975, p. 7
- *Varietatea de stiluri. Pro domo*, în „România literară”, 5, nr. 51, 14 decembrie 1972, p. 2
- *Varietatea de stiluri*, în „România literară”, 6, nr. 42, 18 octombrie 1973, p. 3
- *Vechime și creștere în cultura județului Neamț*, în „România liberă”, 34, nr. 9800, 28 aprilie 1976, pp. 1,3
- *Vitalitate și abstracțiune (Pro domo)*, în „Contemporanul”, nr. 10, 5 martie 1971, p. 9

ÎN VOLUME

MONOGRAFII

- Cordoș, Sanda, *Alexandru Ivasiuc*, monografie, Brașov, Editura Aula, 2001
- Lefter, Bogdan Ion, *Alexandru Ivasiuc, ultimul modernist*, Editura Paralela 45, Pitești, 2001
- Moraru, Cristian, *Proza lui Alexandru Ivasiuc. Anatomia imaginii*, București, Editura Minerva, 1988
- Vitner, Ioan, *Alexandru Ivasiuc: înfruntarea contrariilor*, București, Editura Albatros, 1980

ALTE VOLUME

- Adamek, Diana, *Castelul lui Don Quijote*, Cluj-Napoca, Editura Limes, 2002
- Adamek, Diana, *Lacrima interzisă*, prefața la *Cunoaștere de noapte*, Cluj, Editura Cartimpex, 1998
- *Analele Sighet 8, Anii 1954-1960, Fluxurile și refluxurile stalinismului*, București, Editura Academia Civică, 2000
- Andriescu, Al, *Relief contemporan*, Iași, Editura Junimea, 1974
- Anton Tudor, Eugenia, *Ipostaze ale prozei*, București, Editura Cartea Românească, 1977
- Apetroaie, Ion, *Literatură și reflexivitate*, Iași, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 1996
- Apolzan, Mioara, *Casa ficțiunii*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1979

- Ardeleanu, Virgil, „A urî”, „A iubi”. *Puncte de reper în proza actuală*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1971
- Ardeleanu, Virgil, *Mențiuni*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1978
- Ardeleanu, Virgil, *Opinii. Prozatori și critici*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1975
- Ballandier, Georges, *Scena puterii*, Oradea, Editura Aion, 2000
- Balotă, Nicolae, *Romanul românesc în secolul XX*, Editura Viitorul românesc, 1997
- Balotă, Nicolae, *Universul prozei*, București, Editura Eminescu, 1976
- Barthes, Roland, *Plăcerea textului*. Traducere de Marian Papahagi. Postfață de Ion Pop, Cluj-Napoca, Editura Echinoc, 1994
- Băileșteanu, Fănuș, *Refracții*, București, Cartea Românească, 1980
- Bărboi, Constanța, Boacă, Silvestru, *Dicționar antologic de prozatori*, București, Editura Niculescu, 2004
- Boca, Ioana, *1956, un an de ruptură, România între internaționalism proletar și stalinismul antisovietic*, București, Ed. Fundația Academia Civică, 2001
- Breban, Nicolae, *Riscul în cultură*, Iași, Editura Polirom, 1997
- Breban, Nicolae, *Stricte amintiri literare*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2001
- Breban, Nicolae, *Vinovați fără vină*, București, Editura Ideea Europeană, 2006
- Buzatu, Gheorghe, *Dihania asta nu există, roman*, București, Editura Cartea Românească, 1977
- Caillois, Roger, *Mitul și omul*, Traducere din limba franceză de Lidia Simion, cu prefață a autorului, București, Editura Nemira, 2000
- Călinescu, Al., *Perspective critice*, Iași, Editura Junimea, 1978
- Călinescu, Matei, Vianu, Ioan, *Amintiri în dialog*, București, Editura Litera, 1994
- Cesereanu, Ruxandra, *Gulagul în conștiința românească, Memorialistica și literatura închisorilor și lagărelor comuniste*, Iași, Ed. Polirom, 2005
- Ciobanu, Inga, *Deschideri spre o propedeutică a alterității*, Akademos, nr.4 (11), decembrie 2008, www.akademos.asm.md
- Ciobanu, Nicolae, *Incursiuni critice*, Timișoara, Editura Facla, 1975
- Ciobanu, Nicolae, *Panoramic*, București, Editura Cartea Românească, 1972
- Collinson, Diane, *Mic dicționar al filozofiei occidentale*, București, Editura Nemira, 1995
- *Colocviu critic, opera durabilă*, București, Editura Eminescu, 1971
- Constantiniu, Florin, *O istorie sinceră a poporului român*, ediție revăzută și adăugită, București, Editura Univers Enciclopedic, 2002
- Corbea, Ileana, Florescu, Nicolae, *Biografii posibile, interviuri*, seria a II-a, București, Editura Eminescu, 1976
- Coroiu, Constantin, *Dialoguri literare*, București, Editura Eminescu, 1980
- Cosma, Anton, *Romanul românesc contemporan*, București, Editura Eminescu, 1988
- Cosma, Anton, *Romanul românesc și problemele omului contemporan*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1977
- Courtois, Stephane, *Dicționarul comunismului*, Traducere de Mihai Ungurean, Aliza Ardeleanu, Gabriela Ciubuc, București, Editura Polirom, 2008
- Crețulescu, Ioana, *Mutațiile realismului. Istoria realităților: istorie și structură*, București, Editura Științifică, 1974
- Cristea, Enache Daniel, *Un om din Est*, București, Editura Curtea Veche, 2006
- Cristea, Valeriu, *Interpretări critice*, București, Editura Cartea Românească, 1970
- Crohmălniceanu, Ovid. S., *Pâinea noastră cea de toate zilele*, București, Editura Cartea Românească, 1981
- Culcer, Dan, *Citind sau trăind literatura*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1976
- Culianu, Petre Ioan, *Studii românești, I, Fantasmăle nihilismului, Secretul doctorului*

- Eliade*, Iași, Editura Polirom, 2006
- *Cultura memoriei în Europa Centrală*, coordonatori Ciprian Vâlcă, Ilinca Ilian, Timișoara, Editura Universității de Vest, 2005
  - Damian, S., *Intrarea în castel*, București, Editura Cartea Românească, 1970
  - Deletant, Dennis, *România sub regimul comunist*, București, Editura Fundația Academia Civică, 2006
  - Derșidan, Ioan, *Primatul textului. Cercetări metodice și literare*, Oradea, Editura Cogito, 1992
  - *Dicționar de etnologie și antropologie*, ediția a II-a revizuită și adăugită, volum coordonat de Pierre Bonte și Michel Izard, Iași, Editura Polirom, 2007
  - *Dicționar de literatură română. Scriitori, reviste, curente*, Coordonator Dim. Păcurariu, București, Editura Minerva, 1979
  - *Dicționarul cronologic al romanului românesc de la origini până la 1989*, Academia Română, Institutul de Lingvistică și Teorie Literară „Sextil Pușcariu”, Cluj-Napoca, București, Editura Academiei Române, 2004
  - *Dicționar de sociologie*, coordonatori Cătălin Zamfir, Lazăr Vlăsceanu, București, Editura Babel, 1998
  - Dimisianu, G., *Prozatori de azi*, București, Editura Cartea Românească, 1970
  - Duda, Gabriela, *Introducere în teoria literaturii*, București, Editura All Educațional, 1998
  - Dumitrescu, Constantin, *Oracolul și clepsidra*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1983
  - Durand, Gilbert, *Structurile antropologice ale imaginarului. Introducere în arhetipologia generală*. Traducere de Marcel Aderca. Prefață și postfață de Radu Toma, București, Editura Univers, 1977
  - Eagleton, Terry, *Teoria literară. O introducere*, Iași, Editura Polirom, 2008
  - Eliade, Mircea, *Mituri, vise și mistere*, Traducere de Maria Ivănescu și Cezar Ivănescu, București, Editura Univers Enciclopedic, 1998
  - George, Alexandru, *La sfârșitul lecturii II*, București, Editura Cartea Românească, 1978
  - George, Alexandru, *La sfârșitul lecturii IV, eseuri/critică*, București, Editura Cartea Românească, 1993
  - Georgescu, Paul, *Printre cărți*, București, Editura Eminescu, 1973
  - Glodeanu, Gheorghe, *Dimensiuni ale romanului contemporan*, Baia Mare, Editura Gutinul, 1998
  - Glodeanu, Gheorghe, *Măștile lui Proteu*, București, Editura Fundația Culturală Libra, 2005
  - Goma, Paul, *Culoarea curcubeului 77 (Cutremurul oamenilor)*, ediția a doua, ediție îngrijită de Florin Ardelean, Oradea, Editura Biblioteca Revistei Familia, 1993
  - Got, Miorița, Lungu, Rodica, *Literatura română. Comunicarea. Opera literară. Stilul artistic. Curente literare. Fișe recapitulative. Modele de eseuri structurate*, Pitești, Editura Nomina, 2007
  - Grigurcu, Gheorghe, *Critici români de azi*, București, Editura Cartea Românească, 1981
  - Groeben, Norbert, *Psihologia literaturii. Știința literaturii între hermeneutică și empirizare*. Traducere de Gabriel Liiceanu și Suzana Mihalescu. Prefață de Gabriel Liiceanu, București, Editura Univers, 1978
  - Hăulică, Cristina, *Textul ca intertextualitate*, București, Editura Eminescu, 1981
  - Holban, Ioan, *Profiluri epice contemporane*, București, Editura Cartea Românească, 1987
  - Horodincă, Georgeta, *Studii literare*, București, Editura Eminescu, 1978

- Hossu Longin, Lucia, *Memorialul durerii, O istorie care nu se învață la școală*, București, Editura Humanitas, 2007
- Ierunca, Virgil, *Semnul mirării*, București, Editura Humanitas, 1995
- *Intelctuali români în arhivele comunismului*, Dan Cătănuș (coordonator), prefață de acad.Dan Berindei, București, Editura Nemira, 2006
- Iorgulescu, Mircea, *Rondul de noapte*, București, Editura Cartea Românească, 1974
- *Ivasiuc, Alexandru, interpretat de...* studiu introductiv, argument, antologie, cronologie și bibliografie de Constantin Preda, București, Editura Eminescu, 1980
- Kernbach, Victor, *Dicționar de mitologie generală*, Postfață de Gh. Vlăduțescu, București, Editura Științifică și Enciclopedică, 1989
- Kligman, Gail, *Politica duplicității. Controlul reproducerii în România lui Ceaușescu*, București, Editura Humanitas, 2000
- Laszlo, Alexandru, *Între Icar și Anteu. Polemici*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1996
- Lefter, Bogdan Ion, *Antologie, prefață, comentarii, referințe critice și bibliografice de Ion Bogdan Lefter*, în Alexandru Ivasiuc, *Păsările*, București, Editura Albatros, 1986
- Lefter, Bogdan Ion, *Cazul „Apei” : necesitatea nuanțelor*, prefața la romanul Apa, București, Editura Militară, 1987
- Lefter, Bogdan Ion, *Scurtă istorie a romanului românesc*, Pitești, Editura Paralela 45, 2001
- Leonte, Liviu, *Prozatori contemporani*, Iași, Editura Junimea, 1989
- *Literatura română, Crestomație de critică și istorie literară*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1983
- Lovinescu, Monica, *Unde scurte*, București, Editura Humanitas, 1990
- Malița, Liviu, *Ceaușescu, critic literar*, ediție, studiu introductiv și note de Liviu Malița, București, Editura Vreamea, 2007
- Malița, Liviu, *Nicolae Breban, monografie*, Brașov, Editura Aula, 2001
- Manolescu, Nicolae, *Arca lui Noe*, București, Editura Gramar, 2001
- Manolescu, Nicolae, *Cărțile au suflet*, Iași, Editura Moldova, 1995
- Manolescu, Nicolae, *Criză și iluminare*, prefață la romanul Păsările, București, Editura Minerva, 1977
- Manolescu, Nicolae, *Desenul din covor (Teme 7)*, București, Editura Cartea Românească, 1988
- Manolescu, Nicolae, *Istoria critică a literaturii române, 5 secole de literatură*, Pitești, Editura Paralela 45, 2008
- Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu, 2. Critica. Eseul*, Brașov, Editura Aula, 2001
- Manolescu, Nicolae, *Literatura română postbelică. Lista lui Manolescu, 2. Proza. Teatrul*, Brașov, Editura Aula, 2001
- Manolescu, Nicolae, *Viață și cărți. Amintirile unui cititor de cursă lungă*, Pitești, Editura Paralela 45, 2009
- Manolescu, Nicolae, *Teme 3*, București, Editura Cartea Românească, 1978
- Marino, Adrian, *Comparatism și teoria literaturii*, Iași, Editura Polirom, 1998
- Martin, Mircea, *Generație și creație*, București, Editura pentru literatură, 1969
- Micu, Dumitru, *Scurtă istorie a literaturii române*, București, Editura Iriana, 1996
- Mihăilescu, Dan C., *Literatura română în postceaușism, III. Eseistica. Piața ideilor politico-literare*, Iași, Editura Polirom, 2007
- Miu, Const., *Sinteze de literatură pentru elevi și studenți*, Iași, Editura Moldova, 1993
- Neagu, Fănuș, *Cartea cu prieteni, - poeme răsărite-n iarbă -*, București, Editura

Sport – Turism, 1979

- Negrici, Eugen, *Iluziile literaturii române*, București, Editura Cartea Românească, 2008
- Negrici, Eugen, *Literatura română sub comunism*, București, Editura Fundației PRO, 2002
- Nițescu, M., *Sub zodia proletcultismului. Dialectica puterii*, București, Editura Humanitas, 1995
- Odangiu, Marian, *Romanul politic*, Timișoara, Editura Facla, 1984
- Pavlovici, Florin Constantin, *Tortura pe înțelesul tuturor*, Chișinău, Editura Cartier, 2001
- Pavlovici, Florin Constantin, *Frica și Pânda*, București, Editura Muzeul Național al Literaturii Române, 2009
- Păunescu, Adrian, *Sub semnul întrebării*, București, Editura Cartea Românească, 1979
- Pârja, Gheorghe, *Călătoria îngerului prin Nord*, Baia Mare, Editura Proema, 2008
- Perian, Gheorghe, *Pagini de critică și istorie literară*, Editura Ardealul, 1998
- Petrescu, Liviu, *Poetica postmodernismului*, Pitești, Editura Paralela 45, 1996
- Petrescu, Liviu, *Romanul condiției umane, studiu critic*, București, Editura Minerva, 1979
- Petrescu, Liviu, *Scriitori români și străini*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1973
- Petrescu, Liviu, *Studii transilvane. Epic și etic în proza transilvană*, București, Editura Viitorul românesc, 1997
- Petrescu, Liviu, *Vârstele romanului*, București, Editura Eminescu, 1992
- Petrovan, Lupu, *Noncopilărie și Maturitate postmortem, vol. 2*, Cluj-Napoca, Editura Grinta
- Piru, Alexandru, *Discursul critic*, București, Editura Eminescu, 1987
- Plett, Heinrich F., *Știința textului și analiza de text. Semiotică, lingvistică, retorică. În românește de Speranța Stănescu*, București, Editura Univers, 1983
- Popa, Marian, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*, București, Editura Luceafărul, 2001
- Protopopescu, Al., *Volumul și esența*, București, Editura Eminescu, 1972
- Raicu, Lucian, *Structuri literare*, București, Editura Eminescu, 1973
- Regman, Cornel, *Cică niște cronicari*, București, Editura Eminescu, 1970
- Regman, Cornel, *Colocvial*, București, Editura Eminescu, 1976
- Regman, Cornel, *Explorări în actualitatea imediată*, București, Editura Eminescu, 1978
- Regman, Cornel, *Patru decenii de proză literară românească*, Selecția textelor și ediție îngrijită de Ștefăniță Regman, București, Editura Institutului Cultural Român, 2004
- Regman, Cornel, *Selecție din selecție*, București, Editura Eminescu, 1972
- *Romanul românesc contemporan 1944-1974*, studiu introductiv de Ion Vlad, București, Editura Eminescu, 1974
- Rotaru, Ion, *O istorie a literaturii române*, București, Editura Minerva, 1987
- Rudică, Tiberiu, Costea, Daniela, *Aspecte psihologice în mituri, legende și credințe populare*, Iași, Editura Polirom, 2003
- Samuels, Andrew, Shorter, Bani, Plaut, Fred, *Dicționar critic al psihologiei analitice jungiene*, București, Editura Humanitas, 2005
- Sandache, Cristian, *Literatură și ideologie în România lui Nicolae Ceaușescu*, București, Editura Mica Valahie, 2008
- Sasu, Aurel, *Dicționarul biografic al literaturii române, (A-L)*, Pitești, Editura

Paralela 45, 2006

- Sasu, Aurel, *Progresii*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1972
- Sângeorzan, Zaharia, *Conversații critice*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980
- Serviciul Român de Informații, *Cartea Albă a Securității. Istorie literare și artistice 1969-1989*, București, Editura Presa Românească, 1996
- Simion, Eugen, „*Scriitori români de azi*”, I, București, Editura Cartea Românească, 1978
- Simuț, Ion, *Augustin Buzura, monografie*, Brașov, Editura Aula, 2001
- Stănescu, C., *Cronici literare*, București, Editura Cartea Românească, 1971
- Steinhardt, N., *Ispita lecturii. Inedite*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 2000
- Șerban, Ion Vasile, *Critica sociologică*, București, Editura Univers, 1983
- Ștefănescu, Alex., *Istoria literaturii române contemporane, 1941-2000*, București, Editura Mașina de scris, 2005
- Ștefănescu, Alex., *Preludiu*, București, Editura Cartea Românească, 1977
- Tătaru, B., Teresia, *Maramureș - mândria și durerea noastră, vol. III*, Baia Mare, Editura Gutinul, 2007
- Tismăneanu, Vladimir, *Arheologia terorii*, București, Editura Curtea Veche, 2008
- Tiutiuca, Dumitru, *Pentru o nouă teorie literară*, Iași, Editura Timpul, 2005
- Tomașevski, B., *Teoria literaturii. Poetica*, București, Editura Univers, 1973
- Tomuș, Mircea, *Mișcarea literară*, București, Editura Eminescu, 1981
- Țeposu, G., Radu, *Viața și opiniile personajelor*, București, Editura Cartea Românească, 1983
- Ungheanu, M., *Arhipelag de semne*, București, Editura Cartea Românească, 1975
- Ungureanu, Cornel, *La umbra cărților în floare*, Timișoara, Editura Facla, 1975
- Ungureanu, Cornel, *Proză și reflexivitate*, București, Editura Eminescu, 1977
- Vasile, Marian, *Teoria literaturii pentru învățământul preuniversitar*, București, Editura VESTALA, 1996
- Vasile, Marian, *Teoria literaturii*, București, Editura ATOS, 1997
- Vighi, Daniel, *Sorin Titel, monografie*, Brașov, Editura Aula, 2000
- Vlad, Ion, *Povestirea. Destinul unei structuri epice (Dimensiunile eposului)*, București, Editura Minerva, 1972
- Vlad, Ion, *Romanul universurilor crepusculare*, Cluj-Napoca, Editura Eikon, 2004
- Wellek, Rene, Warren, Austin, *Teoria literaturii, În românește de Rodica Tiniș. Studiu introductiv și note de Sorin Alexandrescu*, București, Editura pentru Literatură Universală, 1967
- Zăciu, Mircea, Papahagi, Marian, Sasu, Aurel, *Dicționarul scriitorilor români, D – L*, București, Editura Fundației Culturale Române, 1998
- Zalis, Henri, *O istorie condensată a literaturii române, 1880-2000, vol. I*, Târgoviște, Editura Bibliotheca, 2005

ÎN PERIODICE

- A fi, Al. Ivasiuc: *Adevărurile elementare*, în „Luceafărul”, 11, nr. 35, 31 august 1968, p. 3
- Albuț, George, *Ca o luminoasă aducere aminte*, în „România literară”, 14, nr. 11, 12 martie 1981, p. 19
- Alexandrescu, Sorin, *Sintagma cunoașterii de noapte*, în „Argeșul”, IV, nr. 12, 1969, p. 6
- Andriescu, Al., *Al Ivasiuc: Corn de vânătoare*, în „Cronica”, VII, nr. 30 (338), 28 iulie 1972, p. 2
- Andriescu, Al., în „Iașul literar”, nr. 1, 1968, pp. 62-63
- Andriescu, Al., *Reumanizarea eroului*, în „Convorbiri literare”, 1972, 24, pp. 4-5

- Anghelescu, Adrian, *Alexandru Ivasiuc: Radicalitate și valoare*, în „Scânteia”, XLI, nr. 9193, 29 iunie, 1972, p. 4
- Anghelescu, Adrian, *Alexandru Ivasiuc: Cunoaștere de noapte*, în „Scânteia”, XXXIX, nr. 8176, 4 septembrie 1969, p. 4
- Apetroaie, Ion, *Al Ivasiuc: Vestibul*, în „Iașul literar”, XIX, nr. 1, 1968, pp. 75-79
- Apetroaie, Ion, *Alexandru Ivasiuc, dialectician al stărilor lăuntrice, I-II*, în „Cronica”, 7, nr. 5, 4 februarie 1972, p. 5; nr. 6, 11 februarie 1972, p. 5
- Apolzan, Mioara, *Al. Ivasiuc – Între eseuri și narațiuni*, în „Revista de istorie și teorie literară”, 26, nr. 4, octombrie-decembrie, pp. 491-495
- Apolzan, Mioara, *Echilibrul fragil al cunoașterii la personajele lui Alexandru Ivasiuc*, în „Revista de istorie și teorie literară”, XX, 1970, 1, pp. 143-150
- Ardelean, I, *Însemnări despre Al. Ivasiuc*, în „Pentru socialism”, 33, nr. 8373, 2 octombrie 1982, p. 3
- Ardeleanu, Virgil, *Al. Ivasiuc: Corn de vânătoare*, în „Steaua”, XXIII, nr. 17, 1-15 septembrie 1972, p. 19
- Ardeleanu, Virgil, *Al. Ivasiuc: Interval*, în „Steaua”, XIX, nr. 5, mai 1968, pp. 93-95
- Ardeleanu, Virgil, *Al. Ivasiuc: Racul*, în „Steaua”, XXVIII, nr. 1, ianuarie 1977, pp. 37-38
- Ardeleanu, Virgil, *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Steaua”, XXV, nr. 4, aprilie 1974, pp. 30-31
- Ardeleanu, Virgil, *Alexandru Ivasiuc: Iluminări*, în „Steaua”, XXVI, nr. 11, noiembrie 1975, pp. 30-31
- Ardeleanu, Virgil, *Al Ivasiuc: Vestibul*, în „Steaua”, XVIII, nr. 11, 1967, pp. 75-76
- Arion, George, *Azi am oră cu Alexandru Ivasiuc*, în „Flacăra”, 28, nr. 15, 12 aprilie 1979, p. 16
- Atanasiu, Victor, *Alexandru Ivasiuc: Pro domo*, în „Scânteia tineretului”, XXX, nr. 7944, 5 decembrie 1974, p. 4
- Atanasiu, Victor, *Alexandru Ivasiuc: Racul*, în „Scânteia tineretului”, XXXII, nr. 8578, 20 decembrie 1976, p. 2
- Atanasiu, Victor, *Politicul – o temă interioară*, în „Scânteia tineretului”, 7, nr. 28, 11 iulie 1987, p. 10; nr. 29, 18 iulie 1987, p. 5
- Atanasiu, Victor, *Sub tirania fragilității*, în „Luceafărul”, 16, nr. 47, 24 noiembrie 1973, p. 7
- Balotă, Nicolae, *Comentarii la o nuvelă*, în „Luceafărul”, XV, nr. 48, 25 noiembrie 1972, p. 7
- Balotă, Nicolae, *Istorie și ficțiune sau romanul lui Alexandru Ivasiuc*, în „Familia”, 9, nr. 4, aprilie 1974, p. 9
- Balotă, Nicolae, *Proiecție etică și plan spiritual în proza română contemporană*, în „Revista de istorie literară și folclor”, tom 23, nr. 3, 1974, pp. 377-383
- Banuș, Maria, *Peripețiile etice ale unor eroi intelectuali*, în „Gazeta literară”, 15, nr. 30, 25 iulie 1968, pp. 1,2
- Bălașa, Titus, *Alexandru Ivasiuc – interogația întreruptă*, în „Ramuri”, nr. 5, 15 mai 1984, p. 12
- Bețeș, Mircea, *Alexandru Ivasiuc – geometricul și spiritul salvator*, în „Tribuna”, XXIV, 1980, nr. 49, p. 3
- Bețeș, Mircea, *Alexandru Ivasiuc: destin și cuvânt*, în „Tribuna”, XXVIII, 1984, nr. 33, p. 4
- Berindeanu, Florin, *Dialectica spiritului*, în „Orizont”, 37, nr. 14, 4 aprilie 1986, p. 2
- Błaga, Victor, *Ivasiuc a ales colaborarea, Falimentul comunismului*, în „Expres magazin”, 2, nr. 32, 13-20 august 1991, p. 11
- Borda, Valentin, *Cu Alexandru Ivasiuc*, în „Vatra”, 1, 1971, 8, p. 6
- Breban, Nicolae, *Jos (orice) dictatură (militară)*, în „Contemporanul”, nr. 34, 23 august 1991, p. 1
- Breban, Nicolae, *Marginalii la proză – eseu*, în „România literară”, nr. 43, 23 octombrie 1975, p. 4
- Buciu, Marian Victor, *Alexandru Ivasiuc și romanul mecanismelor secrete*, în „Contemporanul – Ideea europeană”, XV, nr. 12 (633) decembrie 2004, pp. 19, 38
- Buduca, Ioan, *Salcia lui Ivasiuc*, în „Ziua”, nr. 4472 de joi, 26 februarie 2009
- Bugariu, Voicu, *Al. Ivasiuc: Corn de vânătoare*, în „Scânteia”, XLI, nr. 9230, 5 august 1972, p. 4

- Bugariu, Voicu, *Alexandru Ivasiuc și mitul maturității*, în „Astra literară”, VI, nr. 2, februarie 1971, p. 2
- Bugariu, Voicu, *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Astra”, IX, nr. 4, aprilie 1974, p. 5
- Bugariu, Voicu, *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Scânteia”, XLIII, nr. 9868, 15 mai 1974, p. 4
- Bugariu, Voicu, *Noile structuri ale romanului (Al. Ivasiuc: „Vestibul”)*, în „Astra”, II, nr. 9, septembrie 1967, p. 10
- Butnaru, Ion, *Al. Ivasiuc: Interval*, în „Informația Bucureștiului”, XVI, nr. 4694, 19 septembrie 1968, p. 2
- Buzatu, Gheorghe, *Alexandru Ivasiuc. In memoriam*, în „Pentru socialism”, 30, nr. 7264, 4 martie 1979, p. 2
- Buzatu, Gheorghe, *Corn de vânătoare. Memento*, în „Pentru socialism”, 36, nr. 9310, 11 octombrie 1985, p. 2
- Buzatu, Gheorghe, *Un scriitor și un prieten Alexandru Ivasiuc*, în „Pentru socialism”, 29, nr. 6954, 4 martie 1978, p. 3
- Buzatu, Ion, *Fostului coleg și prieten Sașa Ivasiuc*, în „Pentru socialism”, 34, nr. 8611, 9 iulie 1983, p. 3
- Buzilă, Boris, *Al. Ivasiuc: Păsările*, în „România liberă”, XXVIII, nr. 8134, 17 decembrie 1970, p. 2
- Buzilă, Boris, *Fascinația cunoașterii de sine*, în „România liberă”, XXVII, nr. 7619, 18 aprilie 1969, p. 3
- Catană, Gh., *Dicționarul scriitorilor contemporani*, în „Argeș”, 7, nr. 5, mai 1972, p. 19
- Călinescu, Al., *Viziuni românești*, în „Cronica”, 9, nr. 24, 14 iunie 1974, p. 2
- Cernat, Mihai, *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Munca”, XXX, nr. 8136, 17 ianuarie 1974, p. 2
- Cernat, Mihai, *Alexandru Ivasiuc: Corn de vânătoare*, în „Munca”, XXVIII, nr. 7687, 3 august 1972, p. 2
- Chiper-Ivasiuc, Tita, *Cucerirea umbrei*, în „România literară”, 16, nr. 27, 7 iulie 1983, p. 12
- Chiper-Ivasiuc, Tita, *Debutul posibil*, în „Manuscriptum”, 15, nr. 3, iulie-septembrie 1984, pp. 83-84
- Chiper-Ivasiuc, Tita, *Ultima vară a lui Alexandru Ivasiuc*, în „Vatra”, 9, nr. 6, 20 iunie 1979, p. 4
- Chiriacescu, Al., *Alexandru Ivasiuc*, în „Luceafărul”, XI, nr. 5, 3 februarie 1968, p. 7
- Ciobanu, Nicolae, *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Luceafărul”, XVII, nr. 11, 16 martie 1974, p. 2
- Ciobanu, Nicolae, *Alexandru Ivasiuc: Cunoaștere de noapte*, în „Orizont”, XX, nr. 6, iulie 1969, pp. 69-72
- Ciobanu, Nicolae, *Fascinația romanului de reflecție existențială*, în „Orizont”, XIX, 1968, nr. 11, pp. 64-71
- Ciobanu, Nicolae, *Problematică și personaj în roman*, în „România literară”, IV, nr. 11, 11 martie 1971, pp. 9-10
- Cionoff, Șerban, *Alexandru Ivasiuc: Pro domo. Radicalitate și valoare*, în „Tânărul leninist”, 48, nr. 47, iulie 1972, pp. 40-41
- Ciopraga, Constantin, *Romane meditație*, în „România literară”, 10, nr. 20, 19 mai 1977, p. 6
- Clucer, Dan, *Alexandru Ivasiuc: Pro domo. Radicalitate*, în „Vatra”, 2, nr. 8, 20 august, 1972, p. 4
- Codreanu, Theodor, *Mitul puterii*, în „Convorbiri literare”, 89, nr. 7, iulie 1983, p. 6
- Condurache, Val, *Două romane, Al. Ivasiuc: Racul*, în „Convorbiri literare”, nr. 4, aprilie 1977, pp. 6-7
- Condurache, Val, *Romanul de idei, Alexandru Ivasiuc: Iluminări*, în „Convorbiri literare”, nr. 11, noiembrie 1975, pp. 4-5
- Condurache, Val, *Romanul politic*, în „Convorbiri literare”, nr. 3, martie 1974, p. 6
- Conoff, Șerban, *Alexandru Ivasiuc: Pro domo. Radicalitate și valoare*, în „Tânărul leninist”, 48, nr. 47, iulie, 1972, pp. 40-41
- Constantinescu, Vasile, *Cultura-radicalitate și valoare*, în „Orizont”, XXIII, nr. 29 (247), 16

noiembrie, 1972, p. 8

- *Convorbire cu Tita Chiper, jurnalistă, absolventă a Școlii de Literatură*, în „Vatra”, nr. 9-10, 2004
- Cordoș, Sanda, *1956: calendarul oficial*, în „Vatra”, nr.9-10, 2004
- Coroiu, Constantin, *Personaj și destin*, în „Cronica”, VI, nr. 19, 8 mai 1971, p. 6
- Cosașu, Radu, *Suflul inteligenței*, în „Cinema”, XV, nr. 3, martie 1977, p. 11
- Cosma, Anton, *Alexandru Ivasiuc: o viziune constructivă și umanistă. Romanul politic românesc contemporan*, în „Scânteia tineretului”, 7, nr. 7, 14 februarie 1987, p. 5
- Cosma, Anton, *Critica și Alexandru Ivasiuc*, în „Vatra”, 3, nr. 4, 20 aprilie 1973, pp.17, 19
- Cozmuța, Augustin, *Scriitorul între radicalitate și valoare. Alexandru Ivasiuc – 50 de ani de la naștere*, în „Pentru socialism”, 34, nr. 8611, 9 iulie 1983, p. 3
- Crăciun, Victor, *Mărturia marilor conștiințe scriitoricești...Alexandru Ivasiuc: Este nevoie de o istorie a zilei de astăzi. Din istoria celor două luminoase decenii*, în „Contemporanul”, nr. 23, 7 iunie 1985, p. 7; nr. 24, 14 iunie 1985, p. 7
- Cristea, Valeriu, *Al. Ivasiuc: Interval*, în „Gazeta literară”, XV, nr. 15, 11 aprilie 1968, p. 2
- Cristea, Valeriu, *Alexandru Ivasiuc: Iluminări*, în „Scânteia tineretului”, XXXI, nr. 8218, 23 octombrie 1975, p. 4
- Cristea, Valeriu, *Sondorii. Din problemele prozei*, în „Contemporanul”, nr. 45, 10 noiembrie 1967, p. 3
- Cristea, Valeriu, *„Vestibul” de Al. Ivasiuc*, în „Gazeta literară”, XIV, nr. 32, 1967, p. 2
- Critică și poezie, *Opinii ale unor scriitori...Alexandru Ivasiuc: Poezie iraționalism*, în „Luceafărul”, 16, nr. 11, 17 martie 1973, pp. 3,6
- Crohmălniceanu, Ov., *„Interval” de Al. Ivasiuc*, în „Viața românească”, XXI, nr. 6, iulie 1968, pp. 71-73
- Crohmălniceanu, Ov. S., *În locul unui bilanț al prozei la capătul anului 1967*, în „Viața românească”, 20, nr. 12, decembrie 1967, pp. 105-106
- *Cu Alexandru Ivasiuc*, în „Vatra”, III, nr. 4, 1973, pp. 10-11
- Cubleşan, Constantin, *Al. Ivasiuc: Interval*, în „Tribuna”, XII, nr. 29, 18 iulie 1968, p. 3
- Cubleşan, Constantin, *Al. Ivasiuc: Vestibul*, în „Tribuna”, XI, nr. 45, 1967, p. 3
- Culcer, Dan, *Al. Ivasiuc: Pro domo. Radicalitate și valoare, Corn de vânătoare*, în „Vatra”, II, nr. 8, 20 august 1972, p. 4
- Culcer, Dan, *Bolgia pentru un fluture*, în „Vatra”, VII, nr. 2, 20 februarie 1977, p. 9
- Culcer, Dan, *Eseul travestit*, în „Vatra”, V, nr. 10, 20 octombrie 1975, p. 11
- Curticeanu Marin, Valentina, *„A fi în idee” sau Despre personaj în romanul lui Alexandru Ivasiuc*, în „Caiete critice”, nr. 1-2, 1985, p. 122
- Damaschin, Radu, *Al. Ivasiuc: Păsările*, în „Amfiteatru”, VI, nr. 1, ianuarie 1971, pp. 6-7
- Damian, Gheorghe, *Tăcerea lui mă ninge...*, în „Convorbiri literare”, 89, nr. 7, iulie 1983, Supliment Pagini bucovinene, 2, p. 1
- Damian, Gheorghe, *Vorbesc de noi pădurile, Tăcerea ta mă ninge. În memoria lui Alexandru Ivasiuc*, în „Cronica”, 12, nr. 13, 1 aprilie 1977, p. 4
- Damian, S., *Oglinda*, în „Luceafărul”, XIII, nr. 49, 5 decembrie 1970, p. 3
- Damian, S., *Trei ipostaze. Veghea*, în „România literară”, I, nr. 3, 24 octombrie 1968, p. 8
- *De ce să rămânem ilegaliștii speranței? Interviu cu Cornel Ungureanu, realizat de Adriana Babeți și Mircea Mihăieș*, în „Orizont”, nr. 8 (1511), XX, 29 august 2008
- Demetriu, Sergiu, *Evenimentul în romanele lui Al. Ivasiuc*, în „Cronica”, 10, nr. 13, 28 martie 1975, p. 7
- Demetriu, Sergiu, *Evenimentul în romanele lui Alexandru Ivasiuc*, în „Cronica”, X, 1975, 13, p. 7
- Deznan, M., *Radicalitate și cultură*, în „Revista de filozofie”, tomul 20, nr. 1, 1973, pp. 124-125
- Diaconescu, Ioana, *Alexandru Ivasiuc și „minirevoluția culturală” din 1971*, în „România literară”, nr. 27, 11 iulie 2008
- *Dialog cu Alexandru Ivasiuc*, în „Argeș”, VII, 1972, 6, pp. 6-8

- Dimisianu, G., *Al. Ivasiuc: Cunoaștere de noapte*, în „România literară”, II, nr. 9, 27 februarie 1969, p. 9
- Dimisianu, G., *Alexandru Ivasiuc: Păsările*, în „Flacăra”, XX, nr. 7, 13 februarie 1971, p. 20
- Dimiseanu, Gabriel, *Cazul Ivasiuc*, în „România literară”, nr. 19, 28 mai 2010, p. 11
- Dobrescu, Al, *Alexandru Ivasiuc: Pro domo. Radicalitate și valoare*, în „Convorbiri literare”, nr. 14, 30 iulie 1972, p. 8
- *Dosar- Alexandru Ivasiuc*, în „Dosarele Historia”, București, 2002, p. 4
- Dragoș, Nicolae, *Alexandru Ivasiuc: Păsările*, în „Scânteia”, XL, nr. 8731, 20 martie 1971, p. 4
- Dragoș, Nicolae, *Te recunosc, domnule Trotușeanu!*, în „România literară”, II, nr.38, 18 septembrie 1969, pp. 1, 18-19
- Drăgănoiu, Ion, *Despre arta literară, despre cititori și despre filosofi profesioniști care lipsesc. Cu Alexandru Ivasiuc pe vremea „Păsărilor”*, în „Contemporanul”, nr. 1, 1 ianuarie 1983, pp. 8-9
- Dumitriu, Dana, *Al. Ivasiuc: Păsările*, în „Argeș”, VI, nr. 4-5, aprilie-mai 1971, p. 10
- Dumitriu, Dana, *Alexandru Ivasiuc: Corn de vânătoare*, în „România literară”, VII, nr. 7 (74), iulie, 1972, p. 8
- Dumitriu, Dana, *Radicalitate și valoare*, în „Argeș”, VII, nr. 7 (74), iulie, 1972, p. 8
- Dumitriu, Dana, „*Vestibul*” de Al. Ivasiuc, în „Munca”, XXIII, nr. 6162, 5 septembrie 1967, p.2
- Dumitriu, Dana, *Tăcerea și sentimentul vinovăției*, în „Gazeta literară”, XV, nr. 39, 26 septembrie 1968, pp. 3,7,
- Firuța, Argentina, *Ipostaze ale politicului. Analize și sinteze*, în „România literară”, 20, nr. 26, 25 iunie 1987, p. 4
- *Fișier didactic. Al. Ivasiuc*, în „Convorbiri literare”, 90, nr. 9, septembrie 1984, p. 12
- George, Alexandru, *În plină efervescentă a creației*, în „Viața românească”, 30, nr. 3, martie 1977, pp. 19-21
- George, Alexandru, *Parabola înțelegerii. Confruntări*, în „România literară”, 15, nr. 52, 23 decembrie 1982, p. 14
- Georgescu, Paul, *Despre modern*, în „Viața românească”, XX, 1967, 7, pp. 138-145
- Georgescu, Paul, *Destin și istorie*, în „România literară”, nr. 24, 13 iunie 1974, p. 5
- Georgescu, Paul, *Eseistică și literatură*, în „Viața românească”, XXV, nr. 9, septembrie, 1972, pp. 71-75
- Georgescu, Paul, „*Păsările*” de Alexandru Ivasiuc, în „Viața românească”, XXIV, nr. 2, februarie 1971, pp. 69-72
- Georgescu, Paul, *Un roman al liberului arbitru*, în „România literară”, X, nr. 4, 27 ianuarie 1977, p. 8
- Goci, Aureliu, *Al. Ivasiuc: Interval*, în „Amfiteatru”, V, nr. 10, octombrie 1970, p. 2
- Grigorovici, Irina, *Al. Ivasiuc: Cunoaștere de noapte*, în „Luceafărul”, XII, nr. 15, 12 aprilie 1969, p. 6
- Grigurcu, Gheorghe, *Alexandru Ivasiuc: Pro domo*, Familia, an X, nr. 11 (11), noiembrie, 1974, p. 3
- Grigurcu, Gheorghe, *Al. Ivasiuc: Vestibul*, în „Familia”, III, nr. 11, 1967, p. 3
- Guga, Romulus, *Argument? Poate...*, în „Vatra”, 9, nr. 6, 20 iunie 1979, p. 4
- Holban, Ioan, *Romanul condiției umane*, în „Scânteia tineretului”, 6, nr. 42, 18 octombrie 1986, pp. 1, 4; nr. 43, 25 octombrie 1986, p. 4; nr. 44, 1 noiembrie 1986, p. 4
- Horodincă, Georgeta, *Alexandru Ivasiuc: Racul*, în „Era socialistă”, LVIII, nr. 3, 1978, pp. 58-60
- Horodincă, Georgeta, *Cerneala invizibilă*, în „Viața românească”, XXII, nr. 8, august 1969, pp. 81-83
- Horodincă, Georgeta, *O altă vedere*, în „Luceafărul”, XVII, nr. 3, 19 ianuarie 1974, pp. 3, 9
- Horodincă, Georgeta, *Și păsările, desigur, păsările*, în „Contemporanul”, nr. 47, 25 noiembrie 1977, p. 10
- Ianoși, Ion, *Creația scriitorului*, în „Scânteia”, 46, nr. 10754, 18 martie 1977, p. 4;

- Iorgulescu Mircea, *Lectura fără parti-pris*, în „Revista 22”, XII (621), nr. 5, 29 ian.-4 feb. 2002, p. 4
- Iorgulescu, Mircea, „Cunoaștere de noapte” de Al. Ivasiuc, în „Munca”, XXV, nr. 6647, 27 martie 1969, p. 2
- Iorgulescu, Mircea, „Interval” de Al. Ivasiuc, în „Munca”, XXIV, nr. 6485, 19 septembrie 1968, p. 2
- Iorgulescu, Mircea, *Alexandru Ivasiuc*, în „Convorbiri literare”, 30 mai 1972, nr. 10, pp. 9, 11
- Iorgulescu, Mircea, *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Luceafărul”, XVI, nr. 51, 22 decembrie 1973, p. 2
- Iorgulescu, Mircea, *Alexandru Ivasiuc: Păsările*, în „România literară”, III, nr. 51, 17 decembrie 1970, pp. 14-15
- Isac, Adrian, *Al. Ivasiuc: Interval*, în „Scânteia tineretului”, XXIV, nr. 6036, 16 octombrie 1968
- Iuga, Nicolae, *O schiță a fenomenologiei eticului în romanul românesc al anilor 70*, în „Cetatea Culturală”, seria a III-a, IX, nr. 3 (75), martie 2008, Cluj-Napoca
- *Ivasiuc, Alexandru, 50 de ani de la naștere. Cultură. Literatură. Artă*, în „Pentru socialism”, 34, nr. 8611, 9 iulie 1983, p. 3
- Jela, Doina, *Proletcultismul*, în „Vatra”, nr. 9-10, 2004
- Jurcă, Ștefan, *Semnul cornului de cerb*, în „Nord Literar”, nr. 11-12 (42-43), noiembrie-decembrie, 2006
- Lefter, Bogdan Ion, *Stilul romanelor și stilul eseurilor*, în „România literară”, XIX, 1986, 25, p. 5
- Lefter, Ion Bogdan, *Autenticitatea la Al. Ivasiuc*, în „Convorbiri literare”, nr. 1, ianuarie 1981, p. 7
- Lefter, Ion Bogdan, *Ivasiuc la proba prozei scurte*, în „Ramuri”, nr. 12, 15 decembrie 1968, p. 4
- Lefter, Ion Bogdan, *Romanul și „pro vestirea”*, în „Cronica”, 21, nr. 33, 15 august 1986, p. 5
- Leonte, L., *Autenticitatea memoriei*, în „Cronica”, 19, nr. 28, 13 iulie 1984, p. 5;
- Leonte, Liviu, *Al. Ivasiuc: Cunoaștere de noapte*, în „Iașul literar”, XX, nr. 7, iulie 1969, pp. 53-56
- Leonte, Liviu, *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Cronica”, IX, nr. 4, 25 ianuarie 1974, p. 2
- Leonte, Liviu, *Alexandru Ivasiuc: Păsările*, în „Cronica”, VI, nr. 2, 9 ianuarie 1971, p. 8
- Leonte, Liviu, *Romanul parabolic și social-politic*, în „Cronica”, XII, nr. 6, 11 februarie 1977, p. 2
- Leonte, Liviu, *Semnele trecerii*, în „Cronica”, 12, nr. 11, 18 martie 1977, p. 5
- Leonte, Liviu, *Tensiunea dezbaterii*, în „Cronica”, X, nr. 45, 7 octombrie 1975, p. 2
- Livescu, Cristian, *Meditația supranarativă în roman*, în „Ateneu”, XIV, nr. 1, martie 1977, p. 6
- Locusteanu, Rodica, *Atitudinea radicală*, în „Luceafărul”, XV, nr. 28, 8 iulie 1972, p. 6
- Lotreanu, Ion, *Alexandru Ivasiuc, eseistul*, în „Săptămâna”, nr. 332, 15 aprilie, 1977, p. 3, și nr. 336, 13 mai 1977, p. 3
- Luca, Eugen, *Jocul ideilor*, în „Familia”, IV, nr. 8, august 1968, pp. 2-3
- Luca, Remus, „*Vestibul*” de Al. Ivasiuc, în „Viața Românească”, XIX, 1966, 12, p. 7
- Macarie Toma, Ioana, *Obsedantul deceniu și discursul neutru*, în „Vatra”, nr. 1-2, 2005
- Manolescu, Nicolae, *Al. Ivasiuc: Cunoaștere de noapte*, în „Contemporanul”, nr. 23, 6 iunie 1969, p. 3
- Manolescu, Florin, *Al. Ivasiuc: Racul*, în „Flacăra”, XXV, nr. 49, 9 decembrie 1976, p. 9
- Manolescu, Florin, *O operă vie*, în „Flacăra”, 26, nr. 14, 7 aprilie 1977, p. 15
- Manolescu, Nicolae, *Al. Ivasiuc: Păsările*, în „Contemporanul”, nr. 47, 20 noiembrie 1970, p. 3
- Manolescu, Nicolae, *Al. Ivasiuc: Vestibul*, în „Contemporanul”, nr. 34, 25 august 1967, p. 3
- Manolescu, Nicolae, *Alexandru Ivasiuc*, în „România literară”, 10, nr. 10, 10 martie 1977, p. 9
- Manolescu, Nicolae, *Alexandru Ivasiuc: Iluminări*, în „România literară”, an VIII, nr. 40, 2 octombrie 1975, p. 9
- Manolescu, Nicolae, *Amusie critică*, în „România literară”, 18, nr. 41, 10 octombrie 1985, p. 9
- Manolescu, Nicolae, *Criză și iluminare*, în „Secolul 20”, nr. 4-5, aprilie-mai 1977, pp. 139-142
- Manolescu, Nicolae, *Cu Ivasiuc la James Joyce*, în „Ateneu”, 21, nr. 7, iulie 1984, p. 16
- Manolescu, Nicolae, *Metamorfoza eșuată*, în „România literară”, 9, nr. 49, 2 decembrie 1976, p. 9
- Manolescu, Nicolae, *Oamenii și politica*, în „România literară”, 6, nr. 52, 27 decembrie 1973, p. 9

- Manolescu, Nicolae, *Patosul ideilor. Al. Ivasiuc: Interval*, în „Contemporanul”, nr. 24, 14 iunie 1968, p. 3
- Manolescu, Nicolae, *Pe o pagină de istorie literară*, în „România literară”, 10, nr. 11, 17 martie 1977, p. 9
- Manolescu, Nicolae, *Polemică și cultură*, în „România literară”, 7, nr. 39, 26 septembrie 1974, p. 9
- Manolescu, Nicolae, *Prefața devenită necrolog*, în „Basarabia”, 61, nr. 3, 1992, pp. 40-42
- Manolescu, Nicolae, *Realismul socialist. Literatura „nouă”*, în „Vatra”, nr. 9-10, 2004
- Manolescu, Nicolae, *Scrisul ca stare de exaltare*, în „Ramuri”, nr. 7, 15 iulie 1985, p. 6
- Manolescu, Nicolae, *Spiritul radical în literatură*, în „România literară”, 5, nr. 23, 1 iunie 1972, p. 9
- Manu, Emil, *Al. Ivasiuc: Corn de vânătoare*, în „Săptămâna”, nr. 100, 3 noiembrie 1972, p. 4
- Manu, Emil, *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Săptămâna”, nr. 162, 11 ianuarie 1974, p. 4
- Manu, Emil, *Noapte bună...*, în „Săptămâna”, nr. 327, 11 martie 1977, p. 3
- Marcea, Pompiliu, *Integritatea morală a eroilor*, în „România literară”, 9, nr. 32, 5 august 1976, p. 3
- Mardare, Gabriel, *Spațiu și istorie în romanele lui Al. Ivasiuc*, în „Cronica”, 14, nr. 44, 2 noiembrie 1979, p. 7
- Martin, Mircea, *Al. Ivasiuc: Interval*, în „Amfiteatru”, III, nr. 33, septembrie 1968, p. 547
- Martin, Mircea, *Alexandru Ivasiuc: Vestibul*, în „Amfiteatru”, II, nr. 23, 1967, p. 371
- Maxim, Ioan, *Alexandru Ivasiuc, între comentariu și povestire*, în „Orizont”, XXV, nr. 16, 18 aprilie 1974, p. 4
- Maxim, Ion, *Alexandru Ivasiuc: Păsările*, în „Orizont”, XXII, nr. 2, februarie 1971, pp. 69-72
- Mărculescu, Ileana, *Introducere în conștiință*, în „Cronica”, II, 1967, 49, p. 8
- Micu, Dumitru, *Sensul libertății*, în „Contemporanul”, nr. 6, 11 februarie 1977, p. 10
- Micu, Dumitru, *Un roman de idei*, în „Contemporanul”, nr. 41, 10 octombrie 1975, p. 10
- Mihăescu, F. Valentin, *Idei și personaje*, în „Luceafărul”, 19, nr. 7, 14 februarie 1976, p. 2
- Mihăescu, F. Valentin, *Mecanismele puterii*, în „Luceafărul”, 20, nr. 4, 22 ianuarie 1977, p. 2
- Miu, Constantin, *Criza de conștiință a personajului în romanele lui Alexandru Ivasiuc*, în „Ramuri”, nr. 4, 15 aprilie 1988, p. 6
- Moraru, Cristian, *Discurs și personaj la Al. Ivasiuc, 1965-1985. Două decenii de proză*, în „Amfiteatru”, 19, nr. 6, iunie 1985, p. 8
- Moraru, Cristian, *Radicalitate și valoare*, în „Luceafărul”, 27, nr. 28, 14 iulie 1984, p. 11
- Mugur, Florin, *Alexandru Ivasiuc. Biblioteca în aer liber*, în „Flacăra”, 32, nr. 28, 15 iulie 1983, p. 20
- Muntean, George, *Alexandru Ivasiuc: Radicalitate și valoare*, în „Informația Bucureștilui”, XIX, nr. 5879, 21 iulie 1972, p. 2
- Munteanu, Aurel-Dragoș, *Interval*, în „Familia”, IV, nr. 5, mai 1968, p. 8
- Munteanu, Romul, *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Cărți noi”, XVI, nr. 1, ianuarie 1974, p. 6
- *Muzeul Regional Maramureș, Pagini din istoria Maramureșului*, Autori: Octavian Bandula, Cornel Borlea, Ioan Nemeti, Aurel Socolau, Mircea Zdroba, coordonator: Gheorghe T. Pop, Baia Mare, 1967
- Neagu, Fănuș, *Aceste păsări-năluci*, în „Luceafărul”, XIII, nr. 49, 5 decembrie 1970, p. 3
- Neagu, Fănuș, *Consemnări*, în „Contemporanul”, nr. 11, 8 martie 1974, pp. 1, 9
- Neață, I., *Eseu și narațiune în proza lui Alexandru Ivasiuc*, în „Analele Universității Timișoara, Științele filologice”, 15, 1977, pp. 19-23
- Negoïtescu, I., *Nicolae Breban și realismul actual*, în „Viața românească”, XXII, nr. 2, februarie 1969, pp. 74-75
- Nicolau, Anca, *Proza lui Alexandru Ivasiuc*, în „Viața Românească”, XXIV, martie 1971, nr. 3, pp. 75-80
- Oprea, Nicolae, *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Argeș”, IX, nr. 4, aprilie 1974, p. 6
- Oproiu, Ecaterina, *Obsesia ideii de valoare...*, în „Cinema”, 15, nr. 3, martie 1977, p. 11
- Păunescu, Adrian, *Cu Ivasiuc*, în „România literară”, II, 1969, 23, pp. 6-7

- *Pârja Gheorghe în dialog cu Eugen Simion, „În imaginarul românesc, Maramureșul este un loc mitic și mirific”*, în „Nord Literar”, VII, nr. 7-8 (74-75), iulie-august 2009
- Pârja, Gheorghe, *Alexandru Ivasiuc – 50 de ani de la naștere, Oglinda din față*, în „Pentru socialism”, 34, nr. 8611, 9 iulie 1983, p. 3
- Pârja, Gheorghe, *Călătoria spre oameni*, în „Pentru socialism”, 28, nr. 6764, 23 iulie 1977, p. 3
- Pârja, Gheorghe, *Continua iluminare. 55 de ani de la nașterea lui Al. Ivasiuc*, în „Pentru socialism”, 39, nr. 10136, 12 iulie 1988, p. 2
- Pârja, Gheorghe, *Inscripție la o casă*, în „Pentru socialism”, 34, nr. 8719, 13 noiembrie 1983, p. 2
- Pârja, Gheorghe, *Intensitatea clipei*, în „Pentru socialism”, 33, nr. 8302, 10 iulie 1982, p. 3
- Pârja, Gheorghe, *Mărturisindu-se*, în „Pentru socialism”, 35, nr. 8920, 7 iulie 1984, p. 3
- Pârja, Gheorghe, *Neliniștea scriitorului*, în „Pentru socialism”, 33, nr. 8195, 8 martie 1982, p. 3
- Pârja, Gheorghe, *Piramida de apă. Evocări*, în „Pentru socialism”, 35, nr. 8813, 3 martie 1984, p. 3
- Pârja, Gheorghe, *Scriitorul Alexandru Ivasiuc în evocări*, în „Pentru socialism”, 34, nr. 8619, 19 iulie 1983, pp. 1-2
- Petre, Dan Cantemir, Traian, *Elemente ale noii umanități în proza lui Alexandru Ivasiuc*, în „Buletin științific studentesc. Științe umaniste. Științe sociale”, 1972, pp. 123-127
- Petrescu, Liviu, *Alexandru Ivasiuc: Corn de vânătoare*, în „România literară”, V, nr. 30, 20 iulie 1972, pp. 11-12
- Petrescu, Liviu, *Apa*, în „Tribuna”, XVIII, nr. 3, 17 ianuarie 1974, p. 4
- Petrescu, Liviu, *Cunoaștere de noapte*, în „România literară”, II, nr. 51, 18 decembrie 1969, pp. 8-9
- Petrescu, Liviu, *Estetica romanului*, în „Steaua”, 20, nr. 5, mai 1969, pp. 48-50
- Petrescu, Liviu, *Reflecții contemporane. Păsările*, în „Tribuna”, XIV, nr. 50, 10 decembrie 1970, p. 3
- Petrescu, Liviu, *Sub zodia „racului”*, în „Tribuna”, XX, nr. 51, 16 decembrie 1976, p. 3
- Petroveanu, Mihai, *Libertate și fatalitate*, în „Contemporanul”, nr. 20, 16 mai 1969, p. 3
- Piru, Al., *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Ramuri”, XIII, nr. 6, 15 iunie 1976, pp. 4, 13
- Piru, Al., *Din metamorfozele romanului*, în „Ramuri”, 6, nr. 8, 15 august 1969, p. 11
- Piru, Al., *Evoluția prozei*, în „Ramuri”, 8, nr. 1, 15 ianuarie 1971, p. 11
- Piru, Alexandru, *Romanul monologic*, în „Ramuri”, V, nr. 7, 15 iunie 1968, pp. 5-7
- Podgoreanu, Traian, *A fi radical*, în „Luceafărul”, 15, nr. 37, 9 septembrie 1972, p. 2
- Podgoreanu, Traian, *Aspecte ale stilului intelectual la Alexandru Ivasiuc*, în „Limba română”, 21, nr. 3, mai-iunie 1972, pp. 233-241
- Podgoreanu, Traian, *Liviu Dunca și destinul*, în „România literară”, V, nr. 6, 3 februarie 1972, p. 7
- Podgoreanu, Traian, *Necesitate și libertate*, în „România literară”, XXII, 1997., p. 5
- Podgoreanu, Traian, *Romanele lui Alexandru Ivasiuc*, în „România literară”, V, nr. 49, 30 noiembrie 1972, p. 4
- Podgoreanu, Traian, *Un roman social*, în „România literară”, VII, nr. 18, 2 mai 1974, p. 4
- Pop, Emilia, *Alexandru Ivasiuc-romancier*, în „În prag”, nr. 4, 1980, p. 11
- Popa, Constantin M., *Al. Ivasiuc: Racul*, în „Ramuri”, XIV, nr. 1, 15 ianuarie 1977, p. 7
- Popa, Marian, *A propos de...Al. Ivasiuc: Vestibul*, în „Luceafărul”, X, 1967, 38, p. 2
- Popa, Marian, *Păsările*, în „Săptămâna”, nr. 2, 18 decembrie 1970, p. 7
- Popa, Marian, *Virtuțile și semivirtuțile analizei*, în „Luceafărul”, XI, nr. 16, 20 aprilie 1968, pp. 4-5
- Popa, Mircea, *Al. Ivasiuc: Cunoaștere de noapte*, în „Ateneu”, VI, nr. 11, noiembrie 1969, p. 7
- Popa, Radu, *Cnezatul Mării, Studii documentare și arheologice în Maramureșul istoric, cu un studiu antropologic al cimitirului din Giulești întocmit de Ioana Popovici*, Baia Mare, Muzeul Județean Maramureș, 1970
- Popovici, Constantin Năstăsescu Ștefan, *Literatura română în școală. Consultații. Alexandru Ivasiuc: Păsările și Apa*, în „România literară”, 16, nr.18, 5 mai 1983, p. 19; nr. 19, 12 mai 1983, p. 19
- Porumbacu, Veronica, *Al. Ivasiuc: Interval*, în „Steagul roșu”, XX, nr. 5898, 12 iunie 1968, p. 2

- Potgoreanu, Traian, *A fi radical*, în „Luceafărul”, 15, nr. 57, 9 septembrie 1972, p. 2
- Potgoreanu, Traian, *Romanele lui Alexandru Ivasiuc*, în „România literară”, V, 1972, 49, p. 4
- Pricop, Constantin, *Al. Ivasiuc: Păsările*, în „Convorbiri literare”, II, nr. 2, februarie 1971, pp. 57-59
- Protopopescu, Al., *Al. Ivasiuc: Interval*, în „Tomis”, III, nr.6, iunie 1968, p. 4
- Protopopescu, Al., *Alexandru Ivasiuc: Păsările*, în „Tomis”, V, nr. 12, decembrie 1970, p.4,19
- Protopopescu, Al., *Noua existență a romanului psihologic*, în „Tomis”, II, 1967, nr. 9, p. 6
- Raicu, Lucian, *Alexandru Ivasiuc: Păsările*, în „România literară”, III, nr. 52, 24 decembrie 1970, p. 9
- Raicu, Lucian, *Alexandru Ivasiuc: Radicalitate și valoare*, „Flacăra”, XXI, nr. 28 (892), 8iulie 1972, p. 7
- Regman, Cornel, *Alexandru Ivasiuc – din nou cel vechi*, în „Viața românească”, 28, nr.10, octombrie 1975, pp. 46, 51
- Regman, Cornel, *Alexandru Ivasiuc și aventurile scriiturii*, în „Tomis”, IV, nr.10, octombrie 1969, pp. 5, 19; nr. 11, noiembrie 1969, pp. 5,6
- Regman, Cornel, *Eroarea se numește Miguel...*, în „Viața românească”, XXX, nr. 1, ianuarie 1977, pp. 39-42
- Revista bibliotecilor, 25, nr. 7, iulie,1972, pp. 446-447
- Rotaru, Dan, *In memoriam*, în „Argeș”, 12, nr. 1, martie 1977, p. 116
- Rusu, M. N., *Alexandru Ivasiuc: Păsările*, în „Viața studentească”, XVI, nr. 6, 10 februarie 1971, p. 7
- Sandache, Cristian, *Obsesia istoriei la Alexandru Ivasiuc*, în „Dacia literară”, XVII, serie nouă din 1990, nr. 75 (6/2007)
- Sasu, Aurel, *Negație și obsesie*, în „Cronica”, 6, nr. 2, 9 ianuarie 1971, p. 7
- Sălăgean, Sergiu, *Un roman – mit*, în „România literară”, II, nr. 3, 16 ianuarie 1969, p. 5
- Sălăjan, Vasile, *Alexandru Ivasiuc: „Păsările”*, în „Tribuna”, XV, nr. 30, 29 iulie 1971, p. 2
- Sălcudeanu, Nicoleta, *Întoarcerea literaturii*, în „Vatra”, nr. 9-10, 2004
- Sângeorzan, Zaharia, *Al. Ivasiuc: Cunoaștere de noapte*, în „Cronica”, IV, nr. 14, 5 aprilie 1969, p. 8
- Sângeorzan, Zaharia, *Al. Ivasiuc: Ivasiuc*, în „Cronica”, III, nr. 25, 22 iunie 1968, p. 8
- Sângeorzan, Zaharia, *Experiență și analiză a percepției*, în „Gazeta literară”, 15, nr. 27, 4 iulie 1968, pp. 3, 7
- Sângeorzan, Zaharia, *Pasiunea ideilor*, în „Contemporanul”, nr. 18, 26 aprilie 1974, p. 3
- Sârbu, I., *Al. Ivasiuc, nuvelist*, în „Cronica”, 7, nr. 41, 13 octombrie 1972, p. 5
- Sârbu, I., *Al. Ivasiuc: Interval*, în „Iașul literar”, XIX, nr. 6, iunie 1968, pp. 65-67
- Sârbu, I., *Al. Ivasiuc: Vestibul*, în „Cronica”, II, nr. 48, 1967, p. 8
- Simion, Eugen, *Al. Ivasiuc: Interval*, în „Gazeta literară”, XV, nr. 22, 30 mai 1968, pp. 3,6
- Simion, Eugen, *Al. Ivasiuc: Păsările*, în „Luceafărul”, XIII, nr. 52, 26 decembrie 1970, p. 3
- Simion, Eugen, *Febrilitatea romancierului*, în „Luceafărul”, 20, nr. 12, 19 martie 1977, p. 6
- Simion, Eugen, *Însemnări despre roman*, (IV), în „România literară”, II, 1969, 40, p. 5
- Simion, Eugen, *Obiectivitatea narațiunii*, în „România literară”, 7, nr. 46, 14 noiembrie 1964, p. 7
- Simion, Eugen, *Un spațiu literar: Vestibul*, în „România literară”, XI, 1978, 22, p. 4
- Sin, Mihai, *Al. Ivasiuc: Păsările*, în „Vatra”, I, nr. 5, august 1971, p. 5
- Smeu, Grigore, *Tăcerile indeterminate*, în „România literară”, 4, nr. 16, 15 aprilie 1971, p. 10
- Soare, Gheorghe, *Străbaterea oglinzii*, în „Argeș”, 8, nr. 11, noiembrie 1973, p. 16
- Sorescu, Roxana, *Neliniștea etică a romanului actual*, în „România literară”, 3, nr. 33, 13 august 1970, p. 28
- Sorianu, Vlad, *Al. Ivasiuc: Interval*, în „Ateneu”, V, nr. 10, octombrie 1968, p. 8
- Sorianu, Vlad, *Alexandru Ivasiuc: „Păsările”*, în „Ateneu”, VIII, nr. 1, ianuarie 1971, p. 9
- Sorianu, Vlad, *Diversificarea – obsesie și realitate*, în „Luceafărul”, X, 1967, 39, p. 7
- Sorianu, Vlad, *Redescoperirea autenticității*, în „Ateneu”, 11, nr. 2, februarie 1974, pp. 5, 15

- Stănescu, C., *Al. Ivasiuc: Interval*, în „Scânteia tineretului”, XXIV, nr. 5926, 11 iunie 1968, p. 3
- Stănescu, C., *Al. Ivasiuc: Păsările*, în „Scânteia tineretului”, XXVI, nr. 6706, 10 decembrie 1970, p. 4
- Stănescu, C., *Alexandru Ivasiuc: Radicalitate și valoare*, în „Scânteia tineretului”, XXVIII, nr. 7172, 8 iunie 1972, p. 4
- Stănescu, C., *Cazul Ivasiuc*, în „Adevărul literar și artistic”, 15 iunie 2004, p. 2
- Stănescu, C., *Creație și discurs în roman*, în „Luceafărul”, XI, nr. 45, 9 noiembrie 1968, p. 4
- Stănescu, C., *Cunoaștere de noapte*, în „Ramuri”, VI, nr. 3, 15 martie 1969, pp. 7-8
- Ștefănescu, Alex., *Istoria exactă a literaturii române contemporane. Alexandru Ivasiuc*, în „Tomis”, 20, nr. 9, septembrie 1985, p. 5
- Ștefanache, Cornel, *Omul. Urme pe zăpadă*, în „Convorbiri literare”, nr. 3, martie 1978, p. 9
- Tarălugă, Ecaterina, *O formulă polifonică*, în „România literară”, 4, nr. 16, 15 aprilie 1971, p. 11
- Tașcu, Valentin, *Politicul și unele romane contemporane*, în „Steaua”, 25, nr. 4, aprilie 1974, pp. 8-9
- Tașcu, Valentin, „*Racul*” de Al. Ivasiuc, în „Familia”, XIII, nr. 1, ianuarie 1977, p. 3
- Tănăsescu, Antoaneta, *Sub semnul oglinzii*, în „Contemporanul”, nr. 9, 26 februarie 1971, p. 3
- Tihan, T., *Efort creator și mimetism*, în „Tribuna”, XII, 1968, 32, p. 3
- *Tinerețea veșnică a scriitorului*, în „Contemporanul”, nr. 29, 15 iulie 1983, pp. 6,7
- Tomuș, Mircea, *Al. Ivasiuc: Corn de vânătoare*, în „Transilvania”, I, nr. 3, iulie 1972, pp. 48-49
- Tomuș, Mircea, *Alexandru Ivasiuc, Apa*, în „Transilvania”, 3, nr. 1, ianuarie 1974, pp. 38-39
- Tomuș, Mircea, *Alexandru Ivasiuc: Iluminări*, în „Transilvania”, V, nr. 1, ianuarie 1976, pp. 32-33
- Trandafir, Constantin, *Alexandru Ivasiuc și dialectica artei. Analiză și sinteză*, în „România literară”, 17, nr. 37, 13 septembrie 1984, pp. 4-5
- Trandafir, C., *Alexandru Ivasiuc*, în „Tribuna”, 21, nr. 27, 7 iulie 1977, p. 7
- Trandafir, C., *Pasiunea ideilor*, în „Convorbiri literare”, nr. 4, aprilie 1977, p. 14
- *Trei opinii despre proza lui Alexandru Ivasiuc*, în „România literară”, 11, nr.22, 1 iunie 1978, pp. 4-5
- Tuchilă, Costin, *O lume de crustacei*, în „Amfiteatru”, nr.1 (133), ianuarie 1977, p. 402
- Tudor, Eugenia, *Al. Ivasiuc: Apa*, în „Viața românească”, XXVII, nr. 5, mai 1974, pp. 38-41
- Turcin, Ion, *Virtualități ale romanescului*, în „Contemporanul”, nr. 7, 13 februarie 1970, p. 3
- Țeposu, Radu, G., *Romanul „căutării”*, în „România literară”, XVI, 1983, 9, p. 8
- Udrea, Silvia, *Al. Ivasiuc: Pro domo*, în „Vatra”, nr. 2, 20 februarie 1975, p. 4
- Udrea, Silvia, *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Vatra”, an IV, nr. 4, 20 aprilie 1974, pp. 8-9
- Udrea, Silvia, *Alexandru Ivasiuc, Pro domo*, în „Vatra”, nr. 2(47), 20 februarie 1975, p. 4
- Ulici, Laurențiu, *Al. Ivasiuc: Corn de vânătoare*, în „Contemporanul”, nr. 40, 29 septembrie 1972, p. 3
- Ungheanu, Mihai, *Al. Ivasiuc: Interval*, în „Ramuri”, V, nr. 6, 15 iunie 1968, pp. 7-8
- Ungheanu, Mihai, *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Luceafărul”, XVIII, nr. 25, 21 iunie 1975, p. 2
- Ungureanu, C., *Alexandru Ivasiuc*, în „Orizont”, 27, nr. 12, 24 martie 1977, p. 2
- Ungureanu, C., *Generația literară, program literar*, în „România literară”, 10, nr. 37, 15 septembrie 1977, p. 8
- Ungureanu, Cornel, *Al. Ivasiuc: Iluminări*, în „Orizont”, XXVI, nr. 45, 7 noiembrie 1975, p. 2
- Ungureanu, Cornel, *Alexandru Ivasiuc: Apa*, în „Orizont”, XXV, nr. 5, 31 ianuarie 1974, p. 2
- Ungureanu, Cornel, *Coloana sonoră*, în „Orizont”, XXIII, nr. 10, 6 iulie 1972, p. 2
- Vaida, Mircea, *Al. Ivasiuc: Cunoaștere de noapte*, în „Tribuna”, XIII, nr. 35, 28 august 1969, p. 3
- Vaida, Mircea, *Între istorie și legendă*, în „Luceafărul”, 16, nr. 16, 21 aprilie 1973, p. 6
- Vaida, Mircea, „*Joc secund*” al prozei, în „Luceafărul”, 13, nr. 49, 5 decembrie 1970, p. 3
- Vaida, Mircea, *Prezență și mărturie*, în „Tribuna”, 26, nr. 50, 16 decembrie 1982, p. 2
- Vaida, Mircea, *Scrisoare. Lui Al. Ivasiuc*, în „Tribuna”, 21, nr. 29, 21 iulie 1977, p. 5

- Vaida, Mircea, *Timpul prozei*, în „România literară”, 4, nr. 2, ianuarie 1971, p. 8
- Vancea, Viola, *Imperativul opțiunii și implicația tragică*, în „România literară”, II, nr. 47, 20 noiembrie 1969, pp. 8-9
- Vighi, Daniel, *Romanul unei opțiuni fundamentale*, în „Orizont”, XXXV, 1984, 30, p. 2
- Vornicu, Mihai, *Actualitatea în romanul problemă*, în „Luceafărul”, XI, 1968, 34, p. 6
- Vulcan, Mihail, *Starea de veghe*, în „Convorbiri literare”, 89, nr. 7, iulie 1983, Pagini Bucovinene, 2, p. 1

SITE-GRAFIE

- Balotă, Nicolae, *Riscul și suferința scrisului în închisoare*, www.penromania.org
- *Către Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, Secția Parchetelor Militare*, www.crimelecomunismului.ro
- Cârstean, Svetlana, *interviu cu Tita Chiper*, www.observatorcultural.ro
- Chiper, Tita, *Alexandru Ivasiuc – inedit*, în „România literară”, nr.9, 2002, www.romanialiterara.ro
- Ciobanu, Inga, *Deschideri spre o propedeutică a alterității*, în „Akademos. Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă, Academia de Științe a Moldovei”, nr. 4 (11), decembrie 2008, www.akademos.asm.md
- *Convorbire cu ing. Aurel Baghiu, fost deținut politic*, 21 octombrie 2006, www.romanialibera.ro
- Cristea-Enache, Daniel, *Pagini de dicționar*, în „Cultura”, 22. 11. 2007, www.revistacultura.ro
- Cristescu, Mariana, *Nemuritorii: Alexandru Ivasiuc*, în „Cuvântul liber”, nr. 134, 11 iulie 2003, www.cuvantul-liber.ro
- Cronicar, *Controlul conștiințelor. Din raportul Tismăneanu*, în „România literară”, nr.46, 2008, www.romlit.ro
- Goma, Paul, *Delir de persecuție*, www.oglindaliterara.ro
- Goma, Paul, *Solidaritatea la scriitorul român: complicitatea*, www.geocities.com
- Ionescu, Ecaterina, *Galaxia torturii*, www.revista.memoria.ro
- Iorgulescu, Mircea, *Enciclopedia „bandiților”*, 11 noiembrie 2002, www.revista22.ro
- Ivanciuc, Teofil, *Alexandru Ivasiuc – între proza și securitate*, 28. 03. 2005, www.gazetademaramures
- Manolescu, Nicolae *Prietenul meu Ivasiuc*, în „Lettre internationale”, nr.68, 2008-2009, www.romaniaculturala.ro
- Nanilov, Nichita, *Câte ceva despre modul cum se făceau racolările*, www.ziaruldeiasi.ro
- Purcaru, Alina, *Regimentul de intelectuali al lui Ceaușescu, gata de luptă*, în „Cotidianul”, 26 august 2008, www.cotidianul.ro
- *Scriitorul Nicolae Breban rememorează evenimentele din august 1968*, interviu realizat de Ovidiu Nahoi, în „Adevărul literar și artistic”, 18 august 2008, www.adevarul.ro
- Simuț, Ion, *O lume anapoda*, în „România literară”, nr. 49, 2005, www.romlit.ro
- Stănescu, Nichita, *Peste zece ani, la ce oră, unde?*, Dialog cu N. Prelipceanu, www.ploiesti.ro
- Stănescu, C., *Moștenirea lui Marin Preda*, în „Cultura”, nr. 218, 2009. 04. 09, www.revistacultura.ro
- Stroiescu, Lăcrămioara, *Din școală, în închisorile comuniste*, vineri, 16 ianuarie 2009, www.romanialibera.ro
- Ștefanache, Corneliu, *Amintindu-mi despre Alexandru Ivasiuc*, sâmbătă, 19 martie 2005, www.evenimentul.ro
- Tatos Molnar, Liana, *Eugen Simion despre Marin Preda*, în „Jurnalul Național”, 01. 04. 2009, www.jurnalul.ro
- Târziu, Claudiu, *Prietenii plătite cu 13 ani de Gherla*, 18. oct. 2006, www.cotidianul.ro
- Tismăneanu, Vladimir, *Viața, moartea și viața de apoi a comunismului românesc*,

- Vianu, Ion, *Dezbateri, masa-rotundă*, www.phantasma.ro

INTERVIURI

- Arion, G., *Ce se întâmplă acum este tot atât de istoric ca și bătălia de la Călugăreni*, în „Flacăra”, 26, nr. 9, 3 martie 1977, p. 9
- Arion, George, *Interviuri*, București, Editura Eminescu, 1979, pp. 148-158
- Borda, Valentin, *A fi viu înseamnă a-ți trăi prezentul*, în „Vatra”, 1, nr. 8, noiembrie 1971, p. 6
- Buzilă, Boris, *Cazurile limită și cunoașterea de sine. Al. Ivasiuc despre „Interval”*, în „Magazin”, 12, nr. 550, 20 aprilie 1968, p. 4
- Buzilă, Boris, *Momentul literar actual văzut de prozatorul Al. Ivasiuc*, în „Magazin”, 15, nr. 709, 8 mai 1971, p. 4
- Buzilă, Boris, *Pentru mine „Păsările” prezintă încheierea unei etape*, în „Magazin”, nr.14, nr. 687, 5 decembrie 1970, p. 4
- Caranfil, Constantin, *Literatura este mai ales întrebare globală despre sensul lucrurilor*, în „Ramuri”, nr. 6, 15 iunie 1987, p. 4
- *Conținutul ideologic al artei este o chestiune de justă perspectivă și de intensitate a trăirii perspectivei însăși. Răspuns la anchetă: Mesajul ideologic al artei*, în „Contemporanul”, nr. 22, 24 mai 1974, p. 6
- Corbea, Ileana, Florescu, Nicolae, *Biografii posibile. Interviuri. Seria a II-a*, București, Editura Eminescu, 1976, pp. 158-168
- Corbea, Ileana, *Teribila plăcere de a construi biografia posibile*, în „Cronica”, 11, nr. 2, 9 ianuarie 1976, pp. 1, 5
- Coroiu, Constantin, *Convorbiri literare*, în „Convorbiri literare”, nr. 8, august 1976, p. 3
- Cristescu, Luiza Maria, *Detest înapoierea ca pe un dușman personal și aș dori ca România să fie o țară avansată*, în „Vatra”, 9, nr. 6, 20 iunie 1979, p. 7
- *Cuprinderea aspirațiilor autentice ale narațiunii noastre dă forță imaginației creatoare. Răspuns la anchetă: Realitatea socială, sursă a creației literare*, în „Contemporanul”, nr.41, 4 octombrie 1974, pp. 6-7
- *Datoria noastră este de a ne pune pe spate câtă povară putem duce. Dialog*, în „Vatra”, 3, nr. 4, 20 aprilie 1973, pp. 10-11
- *Demnitate. Tabletă radiofonică rostită în cadrul emisiunii radio „Tableta de seară”, la 16 mai 1971*, în „Pentru socialism”, 34, nr. 8611, 9 iulie 1983, p. 3
- *Despre poezie. Tabletă rostită la emisiunea radio „Tableta de seară”, în ziua de 23 mai 1971*, în „Pentru socialism”, 34, nr. 8688, 8 octombrie 1983, p.3
- Dragoș, Nicolae, *Literatura pe care o făurim? – Creație dinamică profund integrată societății noastre socialiste*, în „Scânteia”, 39, nr. 8263, 30 noiembrie 1969, p. 4
- Drăgănoiu, Ion, *Cu Alexandru Ivasiuc pe vremea „Păsărilor”. Despre arta literară, despre cititori și despre filozofii profesioniști care lipsesc*, în „Contemporanul”, nr. 1, ianuarie 1983, pp. 8-9
- Dumitrescu, Constantin, *La porțile Maramureșului*, în „Pentru socialism”, 34, nr. 8635, 6 august 1983, p. 3
- *În acest moment de seamă din istoria devenirii noastre socialiste, putem fi buni artiști numai dacă suntem militanți. Răspuns la anchetă: Mesajul social al prozei românești contemporane*, în „Contemporanul”, nr. 27, 28 iunie 1974, p. 6
- Jelescu, Smaranda, *Realizarea epopeii naționale presupune o înaltă moralitate profesională*, în „Scânteia tineretului”, 32, nr. 8318, 19 februarie 1976, pp. 1,2
- *Mai multă speranță decât oricând. Ce a însemnat deceniul 60-70 pentru literatura noastră*, în „Luceafărul”, 13, nr. 36, 5 septembrie 1970, p. 8

- Manolescu, Dan Constantin, *Sunt un adept al romanului politic*, în „Luceafărul”, 20, nr. 11, 12 martie 1977, p. 6
- Mihăilescu, Magda, *O filă dintr-un interviu despre film*, în „Cinema”, 15, nr. 3, martie 1977, p. 11
- Mugur, Florin, *Meseria noastră e o meserie civilă*, în „Argeș”, 7, nr. 6, iunie, 1972, pp. 6-8, 14
- Mugur, Florin, *Profesiunea de scriitor*, București, Editura Albatros, 1979, pp. 154-175
- *Nu virtuozitatea e creatoare de valoare, ci substanța care ni se dezvăluie în și prin formă artistică este valabilă. Ancheta „României literare”*, în „România literară”, 5, nr. 1, 1 ianuarie 1972, pp. 3-8
- *Obsesiile noastre în această epocă sunt obsesii politice*, în „Convorbiri literare”, nr. 8, august 1976, p. 3
- *Omul, determinat de istorie și determinând-o. Personajul literar. Dezbateri*, în „Contemporanul”, nr. 4, 21 ianuarie 1972, p. 3
- Păunescu, Adrian, *După opt luni*, în „România literară”, 2, nr. 23, 5 iunie 1969, pp. 6,7
- Păunescu, Adrian, *Sub semnul întrebării. Interviu*, București, Editura Cartea Românească, 1971, pp. 217-228
- Protopopescu, Al., Regman, Cornel, *Ce e nou la Al. Ivasiuc? Dialoguri contemporane*, în „Tomis”, 9, nr. 2, februarie 1974, pp. 7, 14
- *Responsabilitatea scriitorului. Pentru cine scriu? Pentru ce scriu? La ancheta noastră au răspuns....Alexandru Ivasiuc*, în „Scânteia tineretului”, 24, nr. 5986, 20 august 1968, p. 3
- *Să fie mesager al spiritului epocii. Patru scriitori răspund la întrebarea: Ce calități sunt definitorii pentru eroul literaturii noastre?*, în „Scânteia”, 41, nr. 8995, 11 decembrie 1971, p. 5
- Stănescu, Tudor, *Tinerii și filmul românesc. Interviu cu Alexandru Ivasiuc, directorul Casei de filme nr.1 București*, în „Scânteia tineretului”, 28, nr. 7278, 11 octombrie 1972, pp. 1,2
- Stoiciu, Constantin, *Măsura talentului unui scriitor stă în ceea ce el scrie, Statutul profesional și moral al tânărului scriitor. Puncte de vedere*, în „Scânteia tineretului”, 27, nr. 6811, 13 aprilie 1971, pp. 1, 5
- *Un posibil autoportret la 45 de ani*, în „Vatra”, 9, nr. 6, 20 iunie 1979, p. 4
- *Unul din mecanismele de autoreglare ale societății. Răspuns la anchetă: Funcția critică a literaturii*, în „Luceafărul”, 14, nr. 48, 27 noiembrie 1971, p. 3